

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
 INVESTING IN OUR FUTURE

ОЦЕНКА НА НСРР 2007-2013 ЗА БЪЛГАРИЯ И ПАРТНЬОРСКО СПОРАЗУМЕНИЕ 2014-2020 ЗА БЪЛГАРИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПОЛИТИКИТЕ, СВЪРЗАНИ И ВОДЕЩИ КЪМ ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО, КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ, ИНОВАЦИИ И ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

“Този документ е създаден в рамките на проект „Smart Specialization”, финансиран от Програма за европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013, договор за безвъзмездна финансова помощ № В3.32.02/31.12.2013 г. съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и националните фондове на Гърция и България. Цялата отговорност за съдържанието на Документа се носи от ДЗЗД Обединение БИФТА и при никакви обстоятелства не може да се счита, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.”

Project ‘Smart Specialization’

**The Programme is co-funded by the European Union (ERDF)
 and National Funds of Greece and Bulgaria**

1 / 178

Съдържание

Съдържание	2
ВЪВЕДЕНИЕ	3
I. АНАЛИЗ НА НСРР 2007-2013 ЗА БЪЛГАРИЯ.....	8
АНАЛИЗ НА ТЕКУЩИТЕ ДОКЛАДИ ЗА ОЦЕНКА НА ОПЕРАТИВНИТЕ ПРОГРАМИ В БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА 2007-2013, СВЪРЗАНИ С ЦЕЛИТЕ НА RIS3	8
МЕРКИ И ПРИОРИТЕТИ НА ОП, КОИТО ПОКАЗВАТ, ДОПЪЛВАНЕ С НОВАТА СТРАТЕГИЯ RIS3 и МОГАТ ДА БЪДАТ ПОВТОРЕНИ И ДОРАЗВИТИ. ДОБРИ ПРАКТИКИ И НАУЧЕНИ УРОЦИ.....	36
АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИЯ КОНТЕКСТ – ПРОУЧВАНЕ НА РЕГИОНАЛНОТО ПОЗИЦИОНИРАНЕ В ЕС. АНАЛИЗ НА ПРОЕКТИТЕ, ВКЛЮЧЕНИ В ОП ЗА БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА 2007-2013. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПРОЕКТИТЕ ЗА ЮЦР	47
УПРАВЛЕНИЕТО НА ОП, ФОРМУЛИРАНЕТО НА ВИЗИЯТА, ИЗБОРА НА ПРИОРИТЕТИ И ПОЛИТИКИТЕ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ИНОВАЦИИТЕ ЗА 2007 – 2013	117
II. ИЗВЪРШВАНЕ НА АНАЛИЗ НА СПОРАЗУМЕНИЕТО ЗА ПАРТНЬОРСТВО ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 Г.....	125
ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА RIS3 - НА БАЗАТА НА RIS3 СТРАТЕГИЯТА ЗА ЮЦР	136
ИНСТРУМЕНТИ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ИНОВАЦИОННАТА ПОЛИТИКА	163
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА БЪДЕЩИ ПРОЕКТИ В ЮЦР ПО СЕКТОРИ	176

ВЪВЕДЕНИЕ

Стратегическите документи на Европейския съюз за периода 2007 – 2013 г. тясно свързват проблемите за растежа и конкурентоспособността на икономиката на Съюза с развитието на регионите. От друга страна, според същите документи развитието на регионите е функция на състоянието на научните изследвания, знанията, предприемачеството и иновациите в тях. В условията на икономика, основана на знанието, като основен двигател на растежа се определят новите знания, технологии и иновациите.

Според „Стратегическите насоки за икономическото, социалното и териториалното сближаване (кохезия) за периода 2007 – 2013г.“ „политиката на сближаване (известна още като кохезионна политика) трябва да се фокусира в максимална степен върху знанието, изследванията, иновациите и човешкия капитал“. За този период са формулирани трите основни приоритета на кохезионната политика. Един от тях е „стимулиране на иновациите, предприемачеството и растежа на икономиката, основана на знанието, чрез развитие на научния и иновационния капацитет, включително на новите информационни и комуникационни технологии“.

Забележима тенденция през последните години е засилването на регионалния аспект на европейската и националните иновационни политики. Наред с мерките за развитие на иновационния потенциал на макроравнище нарастващо значение придобиват и въздействия, насочени към стимулиране звената на иновационните системи в регионален аспект. Стремещът е да се открият уникалните характеристики на местните икономики и възможностите на функциониращите в техните рамки бизнес формирания да развият конкурентни предимства.

У нас това поражда проблемите за изучаването и оптимизирането на регионалните иновационни системи и разработването на стратегии за развитие на регионите. Регионалните изследвания са в тясна връзка с разработването на регионалната политика в областта на науката, образованието, иновациите и развитието на бизнеса.

Една от най-синтезираните прояви на регионализъм в областта на иновациите с обединяваща функция по отношение усилията на териториално обособените институционални звена е регионалната иновационна стратегия.

Действащото законодателство в Република България задължително изисква осигуряването на съгласуваност на ОПР с основните стратегически документи на европейско, национално и областно ниво. Тези документи са:

Стратегията Европа 2020

„Стратегията Европа 2020“ е най-общата рамка за развитието на Европейския съюз до края на текущото десетилетие. Същностната задача пред страните членки на ЕС е преодоляване на съществуващите проблеми, породени от сериозната криза и провокиране нов икономически растеж, който трябва да бъде по-интелигентен, по-устойчив и по-приобщаващ. Стратегията ясно подчертава значението на иновациите, осъзнаването на екологичните проблеми и преодоляването на социалните неравенства, като фактори за постигането на балансирано европейско развитие. Целите на „Европа 2020“ са измерими и обвързани с прецизни индикативни стойности. Те трябва да бъдат постигнати до 2020 и покриват темите за иновациите, дигиталната икономика, заетостта, младежките политики, производителността, бедността и ресурсната обезпеченост. В духа на европейската стратегия, българското правителство предвижда увеличение на заетостта на населението между 20 и 64 години от 63% през 2012 г. /според данни на Евростат/ до 76%.

Екологичните цели на националното ни развитие са намаляване на емисиите на парникови газове с 20% спрямо 1990, 16% относителен дял на енергията от възобновяеми източници от крайното брутно енергийно потребление, подобряване на енергийната ефективност с 25% и намаляване на енергийната интензивност на БВП с 50% до 2020. В социалната сфера, преждевременно напусналите училище трябва да бъдат снижени до 11%, докато дела на лицата с висше образование на възраст между 30 и 34 години следва да стане 36%.

Национална програма за развитие „България 2020“

Националната програма за развитие „България 2020“ е програмен документ, поставящ рамката и насоките за подготовка на останалите стратегически документи в България. „България 2020“ изразява адаптирането на приоритетите на стратегията „Европа 2020“ в границите на страната. НПР БГ2020 е насочена към осигуряването на балансирано социално-икономическо развитие в България при ускоряване на икономическия растеж и повишаване на жизнения стандарт в дългосрочен аспект. На основата на проведените социално-икономически анализи и финансови прогнози, НПР БГ2020 мотивира своите визия, три стратегически цели и осем приоритета. Предложенията поставят акцент върху развитието на образованието и здравеопазването, достигането до по-високи равнища на заетостта, инфраструктурни подобрения, приложение на иновативни подходи в икономиката, възстановяване на аграрния сектор.

Националната стратегия за регионално развитие

Националната стратегия за регионално развитие продължава общата Кохезионна политика на ЕС на национално ниво. Тя цели намаляване на неравенствата между отделните региони, области и общини в страната за периода до 2020 г., като очертава подходи и средства за координация между управлението на различните сектори и условия за реализация на

НПР БГ2020. Целите и приоритетите на НСРР подчертават значението на малкия и среден бизнес, формирането на устойчиви туристически дейности и подобряването на социалната и техническата инфраструктура при съхраняване на природното и културно наследство.

Национална концепция за пространствено развитие

Устройството и управлението на националната територия до 2025 г., се регламентира от Националната концепция за пространствено развитие. Концепцията съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройственото планиране и опазването на териториалните ресурси. НКРР осигурява и подходяща основа за териториална насоченост и израз на секторните политики и стратегии. Концепция изтъква важността на успешната териториална интеграция на България в европейското пространство чрез развитието на транспортни, екологични и културни оси и свързването им с международните коридори. Акцентира се върху поддържането на умерено- полицентрична мрежа от градове, предпоставка за по-балансирано териториално развитие и съживяване на селските и периферните райони.

Регионален план за развитие на Южен централен район (ниво 2)

Водещ акцент на РПР на ЮЦР е новата роля на политиката на сближаване, ориентацията към изпълнение на целите на Стратегия “Европа 2020” с по-активното участие на регионите, и в същото време със засилен акцент за териториално сътрудничество и подход, изискващ резултати и добавена стойност. Икономическото, социалното и териториалното сближаване са разгледани като взаимно допълващи се и подкрепящи се компоненти на единната интегрирана концепция за регионално развитие. В стратегическата част на плана е разгледана визията за бъдещо развитие на района; определени са стратегическите цели, приоритети и специфични дейности, изброени са примерни допустими дейности за изпълнение на специфичните цели. В рамките на плана е представено

индикативното разпределение на ресурсите по стратегически цели и приоритети. Планът очертава непосредствената рамка за разработването на областните стратегии.

Регионална иновационна стратегия на Южен централен район за планиране

Южен централен район за планиране е първият в България, който изпълнява проект за разработване на регионална иновационна стратегия през периода 2001 – 2004 г. в партньорство с Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Регионалния съвет за развитие на Южен централен район, Университета на Тесалия, Гърция, и „Технологичен трансфер и иновации – Магдебург“ ООД. Той е част от първото поколение 16 РИС проекта в държавите – кандидатки за членство в ЕС, и беше подкрепен от Петата рамкова програма на ЕС за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни проекти (1998 – 2002 г.).

Целта на проекта е да се създаде обща платформа за коопериране между публичния и частния сектор, изследователските организации и университетите и финансовите институции в Южен централен район за планиране. Анализът на регионалната икономика по отношение на технологичното развитие и иновациите позволява разработването на Регионална иновационна стратегия на ЮЦР, в която залягат набор от мерки. Проектът приключва успешно през май 2004 г.

РИС на ЮЦР е одобрена от областните управители на шестте области от Южен централен район за планиране и е интегрирана в Регионалния план за развитие за периода 2007 – 2013 г. Заложените мерки са основата за работа с Кохезионния и Структурните фондове в областта на иновациите в региона.

I. АНАЛИЗ НА НСРР 2007-2013 ЗА БЪЛГАРИЯ

АНАЛИЗ НА ТЕКУЩИТЕ ДОКЛАДИ ЗА ОЦЕНКА НА ОПЕРАТИВНИТЕ ПРОГРАМИ В БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА 2007-2013, СВЪРЗАНИ С ЦЕЛИТЕ НА RIS3

Стратегията на НСРР на Република България се реализира посредством следните Оперативни програми, съфинансирани от Европейските Структурни фондове и Кохезионния фонд:

- ОП „Транспорт 2007-2013 г.“ (24,3% от финансовите ресурси);
- ОП „Околна среда 2007-2013 г.“, 22% от финансовите ресурси;
- ОП „Регионално развитие 2007-2013 г.“ (20,4% от финансовите ресурси);
- ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013“ (14,8% от финансовите ресурси);
- ОП „Развитие на човешките ресурси 2007-2013 г.“ (15,5% от финансовите ресурси);
- ОП „Административен капацитет 2007-2013 г.“ (2,3% от финансовите ресурси);
- ОП „Техническа помощ 2007 – 2013“ (0,7% от финансовите ресурси).

Целите на НСРР покриват специфични нужди, както показват социално-икономическият анализ и анализът на основните сектори на страната, по време на периода на програмиране, а разпределението на финансовите ресурси поставя акцент върху сектори, които изпитват по-сериозни проблеми и нужди. Представеното разпределение на финансовия принос на Общността по тематичен приоритетен код по оперативни програми, дава основания за заключения по отношение на интензивността на финансовата подкрепа на ниво национални приоритети и обхват на

специфичните интервенции. По-конкретно:

- Първият национален приоритет: **ПОДОБРЯВАНЕ НА БАЗИСНАТА ИНФРАСТРУКТУРА** е обслужван от почти 46,3%¹ от общия принос на Общността. Интервенциите се прилагат в рамките на ОП "Транспорт" и „Околна среда“, като проектите в сектора на енергетиката, финансирани чрез ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ също допринасят за целите на този национален приоритет. В допълнение, интервенциите на ОП "Регионално развитие" в областта на регионалната и местна достъпност (Приоритетна ос 2) допринасят към този национален приоритет, допълвайки останалите ОП.
- Вторият национален приоритет: **ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ С АКЦЕНТ ВЪРХУ ЗАЕТОСТТА** възлиза на почти 15,5% от общия принос на Общността. Стратегията се прилага основно чрез ОП „Развитие на човешките ресурси“ и частично чрез ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“.
- Третият национален приоритет: **НАСЪРЧАВАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО, БЛАГОПРИЯТНАТА БИЗНЕС СРЕДА И ДОБРОТО УПРАВЛЕНИЕ** представлява около 14,8% от общата финансова подкрепа от приноса на Общността, разпределени в съответните интервенции главно на ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“. В допълнение, 2,3% от всички средства са разпределени за интервенции, целящи укрепване на институционалния капацитет

¹ Общият сбор е по-малък от 100%, тъй като не е взет предвид приносът на Общността към ОП „Техническа помощ“, равен на 0,7% от общата сума.

на национално, регионално и местно ниво чрез ОП „Административен капацитет”.

- Четвъртият национален приоритет: ПОДКРЕПА ЗА БАЛАНСИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ се изпълнява посредством ОП „Регионално развитие“ и представлява 20,4 % от общия принос на Общността.

По отношение на национален приоритет: ПОДОБРЯВАНЕ НА БАЗИСНАТА ИНФРАСТРУКТУРА основният ресурс за инвестиции в *сектор Транспорт* е включен в Оперативна програма „Транспорт”. Стратегията на ОПТ съответства на стратегиите и политиките на ЕС за развитие на Транс-европейската транспортна мрежа (Решение (ЕК) № 1692/96, променено с Решение (ЕК) № 884/2004), на политиката за постигане на устойчиво развитие в съответствие с Гьотеборгската стратегия и Бялата книга за транспорт (2001г.), Лисабонската стратегия с цел постигане на икономически растеж и намаляване на безработицата.

Стратегическите цели на транспортната политика са формулирани изцяло въз основа на идентифицираните слабости и проблеми в сектора в страната:

- развитие на устойчив транспорт;
- интеграция на националната транспортна мрежа в транспортната мрежа на ЕС;
- баланс между отделните видове транспорт.

Постигането на тези цели е дефинирано като предпоставка за устойчивия и балансиран дългосрочен икономически растеж. Средствата по ОП Транспорт 2007-2013 са предназначени за големи проекти за изграждане, модернизация и рехабилитация на пътна и железопътна инфраструктура от национална и европейска значимост, за подобряване на предлаганите транспортни услуги като цяло (за пътници и товари), развитие на

морските и вътрешно-водни пътища и др.

В допълнение на операциите, заложи в ОП “Транспорт”, където са обхванати магистралите от трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T) и първокласните и второкласните пътища, които са част от TEN-T, мерките по ОП „Регионално развитие” в рамките на четвъртия национален приоритет предвиждат инвестиции в регионалната пътна инфраструктура.

Операции за инвестиции в транспортна инфраструктура по ОП „Регионално развитие” включват:

- Рехабилитация и реконструкция на второкласни пътища извън трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T), както и на третокласни пътища;
- Подобряване на транспортните връзки до определени дестинации и обекти извън населените места – достъп до пристанища, летища, сметища и т.н.
- Подкрепа за общински пътища в градските агломерационни ареали.

По отношение на *енергийната инфраструктура*, мерки, в рамките на Приоритетна ос 2 на ОП „Конкурентоспособност”, подкрепят дейности, целящи въвеждането на енергоспестяващи технологии, както и за оползотворяване на ВЕИ от предприятията. Интервенциите са съсредоточени върху енергийна оценка и енергиен одит, предпроектни проучвания, енергоспестяващи технологии и съоръжения, подобряване на енергийното управление, и др. Внедряването на иновативни технологии, целящи намаляване на енергийната интензивност са допустими за финансиране по Приоритетна ос 1. Друго поле на дейност е въвеждането на ВЕИ осигуряващи енергийните нужди на предприятията. Помощта е съсредоточена за производство на енергия от вятър, слънце и

когенерация от индустриални съоръжения, като се финансират изграждането на съоръженията и закупуването на необходимото оборудване. Мерките за изграждане на енергийна инфраструктура и следване на последователна политика на енергийна ефективност следва да се разглеждат като приоритетни, не само за подобряване на макроикономическата среда и ускоряване на икономическия растеж, но и като основен инструмент за решаване на проблемите на финансово-икономическата криза. Във връзка с това, а и в съответствие с една от целите на стратегия „Европа 2020“ за увеличаване на енергийната ефективност с 20% и намаляване на емисиите от вредни газове в рамките на ЕС с 20%, мерките за енергийна ефективност следва да бъдат част от един по-обхватен приоритет за градско развитие, както и да бъдат интегрирани в рамките на интегрираните планове за градско възстановяване и развитие.

По отношение на *екологичната инфраструктура*, основните слабости са свързани с нейната ниска съвместимост с изискванията на ЕС, незадоволително състояние на инфраструктурата за водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчни води, липсата на организирани системи за събиране и третиране на отпадъците и голям брой замърсени терени и неадекватни системи за осигуряване качество на атмосферния въздух спрямо европейските стандарти.

Инвестициите за *информационни и комуникационни технологии (ИКТ)* са изведени като хоризонтален приоритет, тъй като наред с тежката инфраструктура са основен двигател на икономическо развитие. Почти всички оперативни програми включват мерки за развитие на информационните и комуникационни технологии. Планирането им обаче във времето е несъгласувано, без дефиниране на адекватни приоритети. Осезаемо изостават мерките за електронно правителство и изграждане на информационна и комуникационна инфраструктура. Електронното

правителство (E-government) като организация на държавно управление на база електронни средства за обработка, предаване и разпространение на информация гарантира прозрачност и привлекателност на икономиката за инвестиции. През програмен период 2007-2013 по ОПАК са инвестирани значителни средства за изграждане на референтната архитектура и стандарти за електронни административни услуги, дефиниране и вписване в регистрите на електронното правителство на услугите и данните, предоставяни от първичните администратори и разработване на правна рамка правната рамка относно предоставянето на комплексни е-услуги. През 2012г.-2015 г. във фокуса на интервенциите по ОПАК са проекти, свързани с изграждане на функциониращо електронно правителство, оптимизиране на електронния обмен на данни в рамките на администрацията, създаване на условия за по-ефективно публично управление; усъвършенстване на централните системи на електронното управление; усъвършенстване на процесите за предоставяне на електронни административни услуги; усъвършенстване на оперативната съвместимост и осигуряване на възможности за интеграция на европейско ниво; и улесняване на достъпа на гражданите и бизнеса до електронни услуги.

Широколентовият достъп до интернет се припознава като един от основните инструменти за подобряване на икономическото и социално благосъстояние на населението. Широкото разпространение на високоскоростна свързаност може да доведе до значително нарастване на брутния вътрешен продукт (БВП), заетостта, конкурентоспособността на националните икономики и качеството на живот. В този смисъл, *ИКТ инфраструктурата* следва да бъде разглеждана като съществен елемент от икономическия растеж и да бъде планирана и изградена като неделима част от цялостната инфраструктурна среда. Именно затова тези инвестиции са задължителна предпоставка както за развитието на други

информационни и комуникационни услуги и технологии, така и за създаване на благоприятна и ефективна бизнес среда, включително намаляване на административната тежест.

Първия приоритет на НСРР, макар и да има непряко въздействие в постигане на макроикономическите насоки за растеж и заетост, е тясно свързан с микроикономическите *за насърчаване на устойчивото използване на ресурси и подобряване на опазването на околната среда, подобряване на европейската инфраструктура и разпространението и ефективното използване на ИКТ в рамките на всеобхватно информационно общество.*

Във връзка с национален приоритет: **ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ С АКЦЕНТ ВЪРХУ ЗАЕТОСТТА** - основен структурен инструмент за финансиране е ОП „Развитие на човешките ресурси”. В условията на криза, средствата по оперативната програма се оказват надежден инструмент, който даде възможност за реализиране на разнообразни интервенции на пазара на труда – задържане на безработицата над критичните нива, осигуряване и разширяване на достъпа до социални и образователни услуги. Операциите на ОПРЧР обхващат всички идентифицирани проблемни области и са фокусирани по такъв начин, че да се допълва приноса от интервенциите. Към средата на програмния период резултатите от изпълнението на програмата показват ефект във всички сфери, към които са насочени. Пълният ефект от интервенциите на програмта обаче, ще може да бъде измерен едва в края 2016 г., което в пълна сила важи и за останалите ОП.

Вторият приоритет е напълно съвместим с всички насоки за растеж и заетост и допринася за осъществяването на стратегиите, свързани с макроикономическите насоки, особено тези, свързани с *икономическа стабилност за постигане на устойчив растеж и насърчаване разпределението на ресурси, ориентирано към растеж и заетост.*

Национален приоритет: НАСЪРЧАВАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО, БЛАГОПРИЯТНАТА БИЗНЕС СРЕДА И ДОБРОТО УПРАВЛЕНИЕ има за цел да се справи с няколко слабости по отношение на предприемачеството и благоприятната бизнес среда и доброто управление:

- Ниското ниво на механизмите в подкрепа на МСП, използването на остарели технологии и ниско използване на ИКТ;
- Съществуването на административни процедури, възпрепятстващи възможностите за развитие на бизнеса;
- Липсата на стандарти и контрол на работата в администрацията и съдебната система, слабото прилагане на законодателството, неоптимална вътрешна и междуведомствена координация в администрацията и ниската ефективност в управлението на човешките ресурси в държавната администрация;
- Недостатъчно развитото Електронно правителство.

Основните силни страни на сектора включват увеличаване на приноса на МСП към ръста на БВП и заетостта, продължаващата реформа на държавната администрация, доброто ниво на образование в рамките на държавната администрация и на напредналото изграждане на централни и регионални структури за управление на средствата от ЕС. Политиките, планирани в рамките на приоритета, правят опит да се възползват от възможностите на този сектор, главно увеличаване на ефективността на МСП, необходимостта за изграждане на силна връзка между бизнеса, науката, образованието и неправителствения сектор, възможността за прехвърляне на добри практики в процесите на създаване на политиките и оценка на необходимостта от по-добри административни услуги, развитие на публично-частни партньорства и подобряване на сътрудничеството между държавната администрация и социално-икономическите партньори.

Основен инструмент за подкрепа на малките и средни предприятия (МСП) през периода е Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007 – 2013 г.“ Над 80% от финансовия ресурс по програмата е предназначен за МСП. Предвидените мерки по програмата изцяло съответстват на идентифицираните проблеми в ключови области – технологична модернизация, покриване на международно признати стандарти въвеждане на системи за управление, достъп до консултантски и информационни услуги, достъп до финансиране, създаване и развитие на бизнес мрежи, бизнес инкубатори и клъстери.

По отношение на идентифицираните в НСРР проблеми, свързани с *развитието на иновационния потенциал в страната*, по Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ се реализират мерки, които да насърчават иновационната активност на бизнеса и научните организации.

Четвъртият национален приоритет: ПОДКРЕПА ЗА БАЛАНСИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ е фокусиран върху основните дисбаланси на териториалното развитие:

- Значителните различия в рамките на отделните региони;
- Неразвитите местни инфраструктурни мрежи, ниското ниво на условията на труд и живот, базисната инфраструктура и обществените услуги, както и влошеното състояние на жилищните сгради в големите градове;
- Високата степен на зависимост на селските райони от селското стопанство и липсата на алтернативни източници на доходи;
- Остарели образователни, здравни, социални и културни условия;
- Необходимостта от разширяване на частично развитата национална мрежа от защитените територии.

Мерките, предвидени в рамките на последния национален приоритет, целят да бъдат взети предвид възможностите, които разкриват политиките на ЕС, обслужващи трансграничното, транснационалното и междурегионалното сътрудничество, необходимостта от използване на природното, историческото и културното наследство за постигане на стабилен растеж и развитие в регионите и необходимостта за създаване на работни места извън селскостопанския сектор в селските райони. ОП "Регионално развитие" е насочена към подкрепата на местното и междурегионално развитие и в нея е заложен основният ресурс за изпълнението на четвъртия приоритет на НСРР.

Четвъртият приоритет е насочен към регионалното развитие и в този смисъл има и хоризонтален характер, той засяга непряко макроикономическите насоки за икономическата стабилност и насърчаването на растежа, както и насоките за заетостта.

НСРР е съвместима с европейските, националните и регионалните приоритети, предвид ясната връзка на стратегията и целите ѝ със Стратегическите насоки на Общността и с Интегрираните насоки за растеж и заетост, както и Националната програма за реформи, която включва политики, приети от българското правителство, вземайки предвид Стратегията „Европа 2020“.

Целите на НСРР, както и четирите национални приоритета са съвместими с Интегрираните насоки за растеж и заетост (2005-2008), които включват по-широки насоки за икономическата политика и политика по заетостта като основен инструмент за разработване и прилагане на Лисабонската стратегия. В този смисъл, може да бъде преценено, че целите, приоритетите и визията за България са във връзка и с иновационната политика за „интелигентна специализация“ (RIS3).

Дългосрочната визия за България, обединява две конкретни

средносрочни цели:

- Засилване на конкурентоспособността на икономиката за постигане на висок и устойчив растеж
- Развитие на човешкия капитал с цел осигуряване на висока заетост, доходи и социална интервенция.

Първата цел на НСРР: **ЗАСИЛВАНЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ИКОНОМИКАТА ЗА ПОСТИГАНЕ НА ВИСОК И УСТОЙЧИВ РАСТЕЖ** е:

- да осигури икономическа стабилност за устойчив растеж; и
- да насърчи разпределение на ресурсите, ориентирани към растежа и заетостта.

Първата цел се фокусира главно върху интервенции:

- за увеличаване и подобряване на инвестициите в НИРД, по-специално от частни предприятия;
- улесняване на всички форми на иновации;
- улесняване на разпространението и ефективното използване на ИКТ и изграждане на всеобхватно информационно общество;
- укрепване на конкурентното предимство на промишлената база;
- насърчаване на устойчивото използване на ресурсите и укрепване на защитата на околната среда;
- създаване на по-конкурентна бизнес среда;
- насърчаване на култура на предприемачество и създаване на благоприятна среда за малките и средните предприятия;
- подобряване на европейската инфраструктура

Политиките, приети по силата на първата цел на НСРР, всъщност включват пряко или косвено всички микроикономически мерки на „Насоките за растеж и заетост (2005-2008 г.)”

Втората цел на НСРР: РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ, ЗА ДА СЕ ГАРАНТИРА ПО-ВИСОКИ ТРУДОВИ ДОХОДИ И СОЦИАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ е във връзка най-вече с:

- Прилагане на политиките по заетостта, целяща постигане на пълна заетост, подобряване на качеството и производителността на труда и засилване на социалното и териториалното сближаване;
- гарантиране на приобщаващи пазари на труда, подобряване на привлекателността на работата за търсещите работа, включително за хората в неравностойно положение;
- подобряване на способността за посрещане на нуждите на пазара на труда; и
- разширяване и подобряване на инвестициите в човешки капитал.

Втората цел на НСРР е допълнение към политиките, приети в рамките на първата цел до степента, в която тя се опитва *да ускори трансфера на нови технологии и изграждане на връзки между научния, образователния и производствения сектор.*

НСРР демонстрира висока съвместимост с указанията на Комисията за *инвестиране в реалната икономика*, предвид това, че повече от 54% от помощта от Общността се разпределя към гореизброените приоритети.

Стратегията на НСРР *по отношение на МСП* се базира на все по-голямата роля, която те изпълняват в българската икономика, след преходния период, както и съществените слабости на сектора като ниска производителност на труда, която е резултат от остарелите технологии в производството, водещи и до високия относителен дял на енергията в производствените разходи, слабо използването на ИКТ, ниско ниво на сертификация на производството на МСП, което пречи на техните

експортни възможности, труден достъп до финансиране за стартиращи фирми и по-слабо развитите на алтернативните форми на финансиране и недостатъчното покритие и качество на консултантските и информационни услуги като характеристика на цялостната бизнес среда.

Ниската производителност на труда на българските предприятия се влияе от ниската иновационна активност, което е резултат на лошото сътрудничество между бизнеса, науката и други институции за изпълнение на иновационни проекти, недостатъчната про-иновативна инфраструктура на страната и липсата на финансови инструменти за иновационни дейности.

В периода след одобрението на НСРР, изпълнението на ОП „Конкурентоспособност“ е основният инструмент за реформа на сектора на МСП. Подкрепа на МСП е предоставена основно чрез процедури за развитие на стартиращи иновативни предприятия, подкрепата за комерсиализация на иновативни продукти и услуги, развитието на иновациите от стартиращи предприятия, технологична модернизация и въвеждане на международно признати стандарти, създаването на инкубатори и клъстери, процедури, насочени към подобряване на иновативната инфраструктура и инвестиции в зелена икономика.

В допълнение, през последните години България показва значително подобрение по отношение на научноизследователската и развойна дейност, както и включването на информационните и комуникационните технологии в социално-икономическото развитие, *въпреки че във всички съответни данни, страната все още е значително под средното за ЕС ниво.* Разходите за научна и развойна дейност (НИРД) са се увеличили до 0,64% от БВП при цел 1.20 % за 2015 г., а делът на интернет потребителите с широколентов достъп се е увеличил над 10 пъти спрямо 2006 г., използването на Интернет от домакинствата се е увеличило с над 27 %, а използването на интернет от предприятията в България се задържа около

60% в периода 2006-2014 г.

*Сектора на образованието е със специален акцент, където основните цели на националната политика са повишаване на качеството на образованието, адаптирането на учебните програми с реалните потребности на бизнеса, осигуряване на равен достъп до образование и отваряне на образователната система, създаване на предпоставки за практическото прилагане на концепцията на Европейската Комисия за учене през целия живот (*concept of lifelong learning*), включване на младите хора в разработването на секторните политики и превръщането на страната в икономика на знанието и основани на иновации.*

Настоящият анализ изследва НСРР във връзка с *интелигентната специализация*, която се отнася главно до политически избор и приоритизиране на области, в които могат да бъдат разработени набор от действия, т.е. *стратегия, която се основава на стимулиране на предприемачите да открият правилните полета за бъдеща специализация.*

Приоритетите и политиките за Интелигентна регионална специализация² на ЕС имат за цел да засилят междурегионалното сътрудничество и постигане целите на „Европа 2020“ и на политиката на сближаване за период 2014 – 2020. Националната програма за реформи на Република България, актуализирана през 2012 г. е адресира стратегия „Европа 2020“. Програмата е насочена към основните приоритетни въпроси, като се вземат предвид текущите нужди и националните особености, фокусът е поставен върху *насърчаване на конкурентоспособността*, с цел пълно възползване от инструментите за икономическо възстановяване. НПР идентифицира факторите в подкрепа на устойчивия икономически растеж. Стратегията и приоритетите на НСРР, разгледани в контекста на НПР и Европа 2020 са съгласувани с тези, които действат в посока

² RIS3

подобряване на решаващи фактори, за постигане на икономически растеж.

Първият национален приоритет на НСРР: ПОДОБРЯВАНЕ НА БАЗИСНАТА ИНФРАСТРУКТУРА, подкрепя фактор III.6 на НПР: *Инфраструктура за подобряване на достъпа до единния пазар, която покрива нуждите и политики в областта на транспортната инфраструктура, инвестициите в екологична инфраструктура и проекти за устойчиво градско развитие; инвестиции за подобряване на инфраструктурата жизнения стандарт и бизнес средата.* Достъпът до висококачествена инфраструктура е основан на интелигентната специализация, т.к. стимулира инвестиционните решения на икономическите агенти, а също и насърчава по-висока мобилност и миграция на бизнеса, капиталите и работната сила. Дългосрочните инвестиции в инфраструктурата спомагат за преодоляване на регионалните диспропорции и развитие на населените места в страната.

Вторият национален приоритет: ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ С АКЦЕНТ ВЪРХУ ЗАЕТОСТТА допълва главно следните компоненти на НПР:

- III.2: *Подобряване на ефективността на публичните разходи и осигуряване на преразпределение на публичните разходи към насърчаване на растежа* по отношение на политиките в областта на образованието и нуждите за здравната реформа.
- III.3: *По-добро и по-ефективно използване на трудовия потенциал в икономиката.* Изпълнението на реформите и мерките за подобряване на функционирането на този фактор за растежа ще допринесе за постигане на по-висок и балансиран растеж чрез:
 - активиране на работна сила за заемане на работни места с най-високо качество (с по-високи изисквания към

работната сила и създаващи висока добавена стойност);

- по-висока производителност на труда на заетите лица в резултат на по-високо ниво на знания и умения;
- гъвкавостта, проявена от бързото пренасочване на наличната работна сила;
- изпреварващо обучение, за да се осигури необходимата работна сила с оглед на бъдещите нуждите на пазара на труда.

- III.5: *Подобряване на качеството и ефективността на образователните и обучителните системи.*

Третият национален приоритет: **НАСЪРЧАВАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО, БЛАГОПРИЯТНАТА БИЗНЕС СРЕДА И ДОБРОТО УПРАВЛЕНИЕ** е допълнение към компонент III.4: *В отговор на слабостите в бизнес средата и насърчаване на административната ефективност, включително на местно ниво*, който включва условията на достъп за българските предприятия до финансови ресурси, както и необходимостта за развитие на човешките ресурси в държавната администрация и оптимизиране на държавната администрация.

Накрая, четвъртият национален приоритет: **ПОДКРЕПА НА БАЛАНСИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ**, допълва останалите, главно чрез компоненти:

- III.4: *Посрещане на слабостите в бизнес средата и повишаване на административната ефективност, включително на регионално и местно ниво* по отношение на нуждите за модернизиране на държавната администрация на регионално и местно ниво и необходимостта за подпомагане на достъпа на МСП до финансиране и
- III.6: *Инфраструктура за подобряване на достъпа до единния*

пазар по отношение на нейните разпоредби за проектите в подкрепа на развитие на градските райони.

Цялостната стратегия и конкретните политики, планирани в рамките на втория национален приоритет на НСПР (Развитие на човешкия капитал с цел осигуряване на висока заетост, доходи и социална интеграция) влияят върху четири от петте национални цели на Националната програма за реформи 2011-2015:

- Национална цел 1:

Достигане на 76% заетост на населението на възраст 20-64 години до 2020.

- Национална цел 2:

Инвестиции в областта на научноизследователската и развойна дейност в размер на 1.5% от БВП.

- Национална цел 4:

11% дял на преждевременно напусналите училище от 2020 г. и 36% дял на хората на възраст 30-34 г. с висше образование до 2020 г.;

- Национална цел 5:

Намаляване броя на хората, живеещи в бедност с 260 хил.

Периода 2007-2013 се характеризира със стабилна макроикономическа среда в страната, която е повлияна от международната финансова криза, въпреки че нейното въздействие в българската икономика остава умерено в сравнение с други държави-членки. Намаляването на държавния дълг допринася за тази относителна стабилност, докато брутно образуване на основния капитал, както и БВП се увеличават по-бързо от средното за ЕС. Въпреки подобряването на БВП и производителността на труда, разликата между България и държавите-

членки на ЕС остава значителна. Потребностите, подчертани от НСРР, по отношение на *намаляването на енергийната интензивност на икономиката, ускоряване на инвестициите в инфраструктурата и увеличаване на инвестициите в продукти с висока стойност*, остават валидни. Международната неблагоприятната икономическа среда е основна заплаха за българската икономика, като същевременно подчертава значението на усвояването на средствата от ЕС и използването им като инструмент за противодействие на слабостите на макроикономическата среда.

Недостатъчната *базисна инфраструктура* на страната има силно влияние върху общата конкурентоспособност на икономиката, а значителен дял на екологичната инфраструктура е несъвместима със законодателството на ЕС. Запазва се необходимостта от модернизация на транспортните мрежи, управлението на отпадъците, увеличаване на дела на използването на възобновяеми енергийни източници в брутното потребление на енергия, подобряване на мрежата за доставка на газ;

По отношение на *човешките ресурси* темпът на нарастване на заетостта на страната остава стабилен, като резултат от увеличаването на пенсионната възраст но и в резултат на доброто ниво на образование на населението. Все пак слабостите на пазара на труда все още са остри, изразени във влошаването на безработицата. С изключение на подобрението по отделни индикатори като „Намаляване броя на преждевременно напусналите училище“ и „Намаляване на процента на населението със средно образование“, в областта на човешките ресурси все още е необходимо догонване на стандартите на ЕС27, най-вече по отношение на възрастното население в продължаващо образование и обучение. В същото време експлоатацията на възможностите, предвидени в рамките на ЕС и неговите Структурни фондове, позволява да се посрещнат останалите заплахи като високата емиграция на млади и високо

квалифицирани кадри и високия процент на население в риск от бедност.

По отношение на *предприемачество и добро управление*, Националната стратегическа референтна рамка илюстрира основните силни и слаби страни на предприятията, които са взети под внимание при програмирането на първите процедури по ОП „Конкурентоспособност”. Основните елементи на SWOT анализа, остават валидни, тъй като изпълнението на интервенциите по оперативните програми бележи закъснение и ефекта ще се измери след 2015 г.

Междурегионалните различия в страната, по отношение на разпределението на БВП и БВП на глава от населението остават големи, като се вземат предвид коментарите, споменати по-горе. ОП „Регионално развитие” прави опит да се справи с регионалните различия по отношение на социалната инфраструктура, предимно образователната инфраструктура и подобряване на регионалните връзки и условията на живот. Както се подчертава в доклада за оценка на ОП, няколко незначителни изменения и преформулировки в SWOT са необходими, за да бъде по-съвместим с настоящото и бъдещото социално-икономическа среда. Като силни страни се отбелязват наличието на добре развити големи градове, които могат да служат като двигатели на растеж, както и добро разпределение на градовете на територията на страната, наличието на агломерационни ареали и потенциал за развитие на туризма. Същевременно като слаби страни следва да се отчетат лошото качество на регионалните и местни пътища, силна териториална концентрация на туризма, слабо планиране и слаб инвестиционен капацитет, особено в малките общини, слабо развито партньорство и сътрудничество между общините, партньорите и заинтересованите страни при разработването на проекти.

Степен на постигане на целите на НСРР

НСРР включва набор от индикатори, пряко свързани със стратегическите цели и поставените приоритети, съгласно анализ на текущото социално-икономическо развитие на страната и на нуждите в областта на транспорта, енергетиката, човешките ресурси и други сектори на икономическа дейност. В някои случаи оценката на индикатори не е възможна или поради липса на съответните данни в текущия период, или поради проблеми, свързани със самите индикатори като трудности с измерване на стойностите или неадекватно дефиниране на индикатора).

На нивото стратегически цели, НСРР определя набор от шест индикатора за контекст, представени в таблицата по-долу. Три от тях са свързани с първата стратегическа цел и отчитат растежа на БВП, както и приноса на износа към БВП, докато останалите три показателя са свързани с втората стратегическа цел, представляващи основните характеристики на заетостта и условия на живот на населението.

Таблица - Стратегически цели на НСРР

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ	Индикатор	Базова стойност	Цел
Развиване на конкурентноспособна икономика с цел постигане на висок и устойчив растеж	БВП на глава от населението (в РПС) като част от средното за ЕС	31,1% 2005	51,2% 2013
	Растеж на БВП (среден годишен период);	5% 2000- 2006	5,73% 2007- 2013
	Съотношение износ/БВП	60.8% 2005	89,77% 2013

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

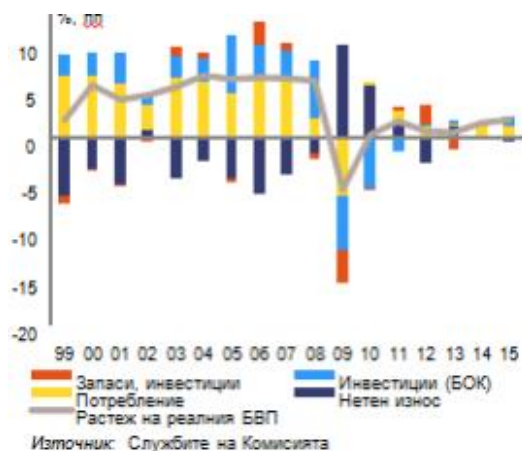
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ	Индикатор	Базова стойност	Цел
Развиване на човешките ресурси с цел осигуряване на висок процент на заетост, високи доходи и социална интеграция	Ниво на заетост;	55,8% 2005	64% 2013
	Ниво на безработица;	10,1% 2005	7% 2013
	В риск от бедност	14,2% 2005	13% 2013

Източник: Eurostat

Въпреки че са включени в системата от индикатори на НСПР, тези индикатори представят по-широкия контекст на изпълнението на стратегията, който не отразява пряко напредъка по оперативните програми.

В периода след одобрението на НСПР, страната е постигнала напредък по отношение на средния ръст на БВП в сравнение със средните за ЕС стойности. През 2013 г. БВП на глава от населението достига 45% от средната за ЕС27 стойност, въпреки че средно-годишният ръст е по-нисък от очакваното.

Фиг. Растеж на реалния БВП по компоненти на търсенето

Средният годишен растеж на БВП е 1,90% за периода 2007-2011 г (Eurostat), а приносът на износа остава почти стабилен през последните години, като представлява 60,8% през 2005 г. и 59,6% през 2011. Като се има

предвид, че част от планираните интервенции в рамките на Оперативните програми все още не са приключили, може да се твърди, че приносът на НСРР към ръста на БВП все още се намира на сравнително междинен етап на ефект от инвестициите. Иконометричният модел, използван за измерване на въздействието на НСРР върху БВП и заетостта, може да предостави приблизителни оценки, базирани на хипотезата за пълното изпълнение на ОП в съответствие с одобрения бюджет, което не е възможно за текущия период, поради факта, че инвестициите все още са в процес на изпълнение.

Фиг. Динамика на износа (FOB), в %

Показатели	2012	2013
Ръст на износа на потребителски стоки	7,0	8,0
Дял на износа на потребителски стоки	23,3	23,4
Ръст на износа на енергийни стоки	23,7	-2,8
Дял на износа на енергийни стоки	16,8	15,2
Ръст на износа за Европейския съюз	-3,6	9,1
Дял на износа за Европейския съюз	58,9	60,1
Ръст на износа към страни извън ЕС	12,6	4,0

Източник: Изчисления на МФ по данни на БНБ

Целта за развитие на конкурентна икономика и постигане на висок устойчив растеж, макар и подкрепена от постигнатият ръст на националната икономика през последните години, е повлияна негативно от продължителната международна икономическа криза. Както и в други държави-членки на ЕС, които навакват, моделът на растеж в първоначалното възстановяване се дължи до голяма степен на силния износ на стоки и услуги, докато вътрешното търсене остава в застои, който се отразява в степента на адаптиране и коригиране на дисбалансите в частния сектор. Като се има неблагоприятната международна среда, въпреки че напредъкът на страната се очаква да продължи и през следващите години, постигането на целите, определени от НСРР за 2015 г.

остава под въпрос и се очертават като твърде амбициозни.

Оценката на напредъка на базата на индикатори, включени в НСРР, за съответните тематични приоритети е представена по-долу:

Приоритет 1: ПОДОБРЯВАНЕ НА БАЗИСНАТА ИНФРАСТРУКТУРА

За оценка на постиженията по отношение на първия приоритет на НСРР се използват четири индикатора, въпреки че повечето от тях са проблемни по отношение на тяхната ясна дефиниция или измеримост. Първият индикатор изразява икономически растеж, постигнат в резултат на подобряване на транспортната свързаност и намаляване на транспортните разходи. Измерването на този индикатор все още не е цялостно, като се вземе предвид факта, че изпълнението на ОП „Транспорт“ предстои да приключи през 2015 г. и ще се финализиращи важни проекти, които биха могли да допринесат за икономическия растеж. Оценка на приноса на проектите изисква не само реализирани проекти, но и преминаването на определен период, в който резултатите върху растежа да бъдат забелязани. Измерването на индикатора изисква прилагането на иконометричен модел, който може да оцени неговото въздействие, но не предварително, а след завършването на съответните проекти.

През настоящия период, като се има предвид гореизложеното, единственият подход може да се основава на макроикономически модел – използва се адаптираният към българските условия макроикономически и иконометричен модел за оценка на въздействието от Структурните фондове в България – ХЕРМИН, който предоставя предварителна оценка на очакваните въздействия на Оперативна програма „Транспорт“ в икономическия растеж на страната. Според този модел, ОП "Транспорт", ако е изпълнена в съответствие с описаните финансовите потоци, ще допринесе за ръст в БВП на страната от 2,1% през 2015 г. (2,0% през 2014 г. и 1,4% през 2013 г.). Тази прогноза надценява реалното въздействие,

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

тъй като нивото на усвояване на средствата по оперативната програма е по-ниско от заложеното, но като цяло дава оценка на потенциалното въздействие на ОП при пълно усвояване на одобрения бюджет.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ	Индикатор	БАЗОВА СТОЙНОСТ	ЦЕЛ
Подобряване на базисната инфраструктура	Реализиране на икономически растеж в резултат на подобряване на транспортната свързаност и намаляване на транспортните разходи	0	
	Редуциране на време, млн. часа	0 (ЖП линии) 0 (магистралаи)	2.3 (2013, ЖП линии) 1.3 (2013, магистралаи)
	Нарастване на привлекателността на определени региони и дестинации в резултат на подобряване на екологичните условия за живот		
	Население, имащо достъп до ВИК	40,5%	66,46%

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ	Индикатор	БАЗОВА СТОЙНОСТ	ЦЕЛ
		(2004)	(2013)

Таблица Приоритет 1 „Подобряване на базисната инфраструктура“ Източник: Eurostat

Методологически, индикаторът, който измерва спестяването на време като резултат от проектите в транспортния сектор, може да бъде измерен, ако са налични данни за броя пътници и увеличаването на скоростта на пътуванията, въз основа на финализирани или в процес на изпълнение проекти.

Третият индикатор не е адекватно определен, тъй като избраните региони не са посочени, а привлекателността на всеки един регион може да бъде резултат не само на проекти, изпълнявани в областта на околната среда, но също така и на фактори, свързани с увеличение на туристическите дейности, подобряване на достъпността в избрани области, подобряване на туристическата инфраструктура и допълващи дейности и др.

Приоритет 2: ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ С АКЦЕНТ ВЪРХУ ЗАЕТОСТТА

Вторият приоритет на НСРР е съотнесен към три индикатора, по два, от които се отбелязва забележителен напредък. Коефициентът на икономическа активност в страната нараства бързо от 62,1% през 2005 г. до 66,8% през 2011 г., като се доближава до целта, поставена за 2013 г. (68,5%).

В същото време, участието в образователната или обучителната система на страната се увеличава като дялът на населението на възраст 18-24 години със средно образование и без допълнителна квалификация през 2011 г. достига 13,9% при базова стойност 18% през 2005 г. Постигнатата стойност от 15% през 2012 г. е по-ниска от целевата стойност за 2013 г.

(16%). Тези стойности дават основание да се направи изводът, че целта за намаляване на дела от населението между 18 и 24 години със средно образование и без допълнителна квалификация е изпълнена преди края на програмния период.

Таблица: Приоритет 2 „Повишаване качеството на човешкия капитал с акцент върху заетостта”

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ	ИНДИКАТОР	БАЗОВА СТОЙНОСТ	ЦЕЛ
Повишаване качеството на човешкия капитал с акцент върху заетостта	Ниво на икономическа активност – 15–64 год.	62,1% (2005)	68,5% (2013)
	Дял от населението между 25 и 64 год., участващо в обучения и курсове за преквалификация	1,3% (2005)	5,0% (2013)
	Дял от населението между 18 и 24 год. със средно образование и без допълнителна квалификация	18% (2005)	16% (2013)

Източник: НСРР, Eurostat.

Приоритет 3: НАСЪРЧАВАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО, БЛАГОПРИЯТНАТА БИЗНЕС СРЕДА И ДОБРОТО УПРАВЛЕНИЕ

Третият приоритет на НСРР се базира на два подприоритета като първият се отнася към бизнес развитието и доброто управление. Производителността на труда в страната е нараснала с 6,7% през 2011 г. от 3,5% през 2005 г. Въпреки че целта е изразена като средногодишна стойност, очевидно е, че вече е постигната чрез досегашното увеличение на производителността в страната. Производителността на труда в

България се увеличава с 1.7% на годишна база, показват данните на Националния статистически институт (НСИ) за второто тримесечие на 2014 г. Така за периода април-юни БВП, изработен от един зает, възлиза на 5 534 лв. За един час средно един работещ прави 13 лв. от БВП. Макар производителността на труда в България да се увеличава ежегодно, тя все още остава една от най-ниските в ЕС. В същото време към края на юни 2014 г. броят на заетите в сравнение със същия период миналата година намалява в аграрния сектор - с 0.4%, и в индустриалния - с 0.1%. Най-голям процент от заетите са в сектора на услугите, в който и единствено се наблюдава увеличение от 54.2% на 54.7% дял. От друга страна, целта може да бъде по-конкретна, представляваща определен процент на нарастване на производителността на труда в края на програмния период.

Таблица: Приоритет 3 „Насърчаване на предприемачеството, благоприятната бизнес среда и доброто управление”

Стратегически приоритет	Индикатор	Базова стойност	Цел
Насърчаване на предприемачеството, благоприятната бизнес среда и доброто управление	Производителност на труда	3,5% (2005)	5% средно годишно
	Преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ)	11,7 mn (2000-2006)	21,7mn EUR (2007-2013)
	Максимален брой дни, необходими за регистриране на нова фирма	32 (2006)	1 (2013)

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

	Максимален брой на процедурите, необходими за регистриране на нова фирма	9 (2006)	1 (2013)

Източник: НСРР, Eurostat

Въпреки че преките чуждестранни инвестиции през последните години намаляват в сравнение с високите темпове от предходните години, общият приток на ПЧИ в годините 2007-2013 е почти 21,1 млн. EUR. В допълнение, измененията в законодателството по отношение на регистрацията на нови фирми вече водят до значителни резултати. Според Закона за Търговския регистър, максималните дни за регистриране на нова фирма са два, а законът изисква една-единствена процедура за регистрация. Дори ако се приеме, че на практика максималният брой дни може да бъде по-голям, новият закон променя драстично бизнес средата, като намаляване значително необходимостта от 32 дни за създаване на ново предприятие.

Приоритет 4: ПОДКРЕПА ЗА БАЛАНСИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ

Изпълнението на четвъртият приоритет се проследва чрез един индикатор, който се опитва да измери увеличаване на приходите в „по-малко развитите и периферни райони“, в следствие на изпълнението на политиката на сближаване.

МЕРКИ И ПРИОРИТЕТИ НА ОП, КОИТО ПОКАЗВАТ, ДОПЪЛВАНЕ С НОВАТА СТРАТЕГИЯ RIS3 И МОГАТ ДА БЪДАТ ПОВТОРЕНИ И ДОРАЗВИТИ. ДОБРИ ПРАКТИКИ И НАУЧЕНИ УРОЦИ

Днес говорим за „интелигентната специализация“, което е нова иновационна политика, която цели да насърчи ефективното и ефикасно използване на публичните инвестиции в научни изследвания; да стимулира регионалните иновации, за да се постигне икономически растеж и просперитет, като даде възможност на района да се фокусира върху силните си страни. В резултат на извършения анализ на НСРР по отношение на стратегията за „интелигентна специализация“ са идентифицирани мерки и приоритети на ОП, които следва да бъдат повторени и доразвити, и които биха допринели за икономически разстеж на Южен централен район са, както следва:

ОП „Развитие на конкуретоспособността на българската икономика 2007-2013“

Една от важните приоритети на ОП, идентифициран във връзка с „интелигентната специализация“, които следва да бъде повторен и доразвит е *„Развитие на икономика, базирана на знанието и иновационните дейности“*. Основната цел е: Подобряване на българската иновационна система чрез подкрепа за иновационна дейност и подобряване на про-иновативната инфраструктура.

Специфичните цели на приоритета са:

- Насърчаване на развойната дейност и внедряването на иновации в предприятията;
- Защита на индустриалната собственост на българските предприятия и изследователски организации;
- Развитие на благоприятна про-иновационна среда в подкрепа на бизнеса.

Дейностите по приоритета са концентрирани в две групи операции:

- *Подкрепа за създаването и комерсиализацията на иновациите в предприятията и защита на индустриалната собственост*

По тази тематична група операции се предоставя подкрепа за стартиращи или съществуващи предприятия с иновативен потенциал. Целта е да се преодолеят различията между предприятията и научните институти, което да подобри производителността на фирмите, развитието на нови и подобрени продукти и услуги с по-висока добавена стойност, както и подобряване на производствените методи, процеси и проникването им на пазара. Подкрепата е насочена към стартиращи фирми в началната им фаза на съществуване, като им предоставя интегрирана подкрепа за различни дейности като бизнес консултиране, начални инвестиции в активи и за въвеждане на продуктите им на пазара. В резултат на подобни интервенции ще се *увеличава броя на високо иновативните пазарно-ориентирани предприятия* в българската икономика.

ОП подкрепя фирми за осъществяване на НИРД, включително пред-проектни и индустриални проучвания и пред-пазарно развитие, и от друга страна, интегрирана подкрепа (консултации, инвестиции, обучения на персонала), необходими за въвеждането на продуктите или процесовите иновации в производствената или управленската им практика. В резултат на тези дейности ще се *повишат успешните НИРД проекти от предприятията*, както и ще се *увеличат общите разходи за научна и развойна дейност от страна на фирмите*. Предприятията получават подкрепа за наемането на научни работници и други НИРД специалисти, които да изпълняват собствените научни проекти. Целта е *увеличаване на заетостта между изследователите и високо квалифицираните техници*.

За да се осигури *защита на разработените иновации* от българските предприятия и научни организации, се предоставя подкрепа за защита на

индустриални права чрез национални и международни приложения и регистрации на патенти, търговски марки и дизайн (включително Търговска марка на Общността, Дизайн на Общността, Споразумението от Мадрид и протокола към него, и др.).

- *Подобряване на про-иновативната инфраструктура*

Целта на тази група операции е *създаването на благоприятни условия за развитието на иновативни предприятия и укрепване капацитета на българските научни организации за въвеждане на приложени НИРД дейности.*

Финансирането е насочено към различни видове организации в подкрепа на бизнеса, които предлагат професионални консултантски услуги за иновативни стартиращи фирми и съществуващи иновативни предприятия. Средства се предоставят за създаването и/или разширяването на центрове за технологичен трансфер, технологични инкубатори, технологични платформи, технологични паркове и др. При офисите за технологичен трансфер и технологичните инкубатори, финансовата подкрепа покрива разходите за проекти свързани със създаването на подобни институции, институционално изграждане на съществуващи подобни, развитие и доставка на нови услуги за предприятията, както и свързване в мрежи на подобни институции и организации, в подкрепа на бизнеса и иновативните предприятия. При изпълнението на проекти за технологични паркове, се финансират и подготвителните дейности за създаването на парковете (разработка на пред-проектни проучвания, техническа документация, инженерни планове и др.).

За да се *осигури достатъчен „поток“ от иновативни идеи в икономиката*, научните организации са подкрепяни за придобиване и/или обновяване на съществуващо приложно оборудване, при условие, че съществува ясно изразено търсене от страна на бизнеса в конкретната научна сфера, както

и доказана необходимост от подобно оборудване и потенциал за широко приложение на очакваните НИРД резултати в националната икономика. Тази дейност подобрява достъпа на предприятията до качествени про-иновативни услуги.

За да се постигне максимален ефект от дейностите на отделните „играчи“ в иновационната система, се изпълнява група от свързани операции, като напр. *създаване на „национална иновационна мрежа“*, обединяваща иновативни предприятия и организации, както и висок-скоростна ширококолентова инфраструктура, която да свързва всички участници в мрежата.

Приоритет *“Повишаване ефективността на предприятията и развитие на благоприятна бизнес среда”* е вторият важен елемент на ОП, който разгледан в контекста на RIS3 следва да бъде повторен и доразвит.

Основната цел на приоритета е: инвестиционна подкрепа за развитие на конкурентоспособни предприятия, както и на подобряване на бизнес средата, чрез предоставяне на предприятията на лесно достъпни, висококачествени информационни и консултантски услуги.

Специфичните цели са:

- Модернизация на технологиите и управлението в предприятията.
- Предоставяне на лесно достъпни и качествени консултантски и информационни услуги на бизнеса.
- Намаляване на енергийната интензивност и диверсификация на енергийните източници, използвани от предприятията.
- Увеличаване на ефективността на производството и пазарното представяне на предприятията използвайки предимствата на клъстерите и бизнес мрежите.

Дейностите по приоритета са концентрирани в четири групи операции:

- *Подобряване на технологиите и управлението в предприятията*

Като част от подкрепата по тази операция, предприятия получават средства за инвестиции в съвременни материални и нематериални активи, насочени към подобряване и разширяване на бизнес дейностите им, подобряване на управлението, въвеждането на нови продукти, услуги и процеси в компаниите, стъпването на нови и разширяване на съществуващи пазари и др. Сред приоритетните дейности са закупуването и въвеждането на иновативни технологии.

Предприятията са подкрепяни и за постигане на съответствие с международно признати стандарти – въвеждане на системи за управление на качеството, екологични стандарти, управленски системи базирани на информационни технологии, добри управленски практики и др.

Приоритетът е насочен и към финансиране на дейности за въвеждане на енерго-спестяващи технологии, както и за използването на възобновяеми енергийни източници (слънце и вятър) от предприятията.

- *Създаване на инфраструктура в подкрепа на бизнеса*

По тази операция, финансиране получават организации в подкрепа на бизнеса. Мрежата от подобни организации включва институции, които подпомагат предприемачеството и предоставят широк набор от информационни и консултантски услуги за стартираци и съществуващи фирми. Членовете на мрежата предлагат основни бизнес консултации за стартиране и ръководене на бизнес, включително бизнес планиране, маркетинг, финансово управление, правни съвети и др. Едновременно с това, се предоставят и специализирани информационни и консултантски услуги свързани със специфични стандарти и изисквания към отделните сектори, включително опазване на околната среда, свързване с подходящи партньори за износ и др.

За да се осигури свързаност и интегрираност на подкрепата за

стартиращи фирми, се създават регионални бизнес инкубатори под формата на „инфраструктурно продължение на мрежата“.

- *Подкрепа за въвеждане на енергоспестяващи технологии и използването на възобновяеми енергийни източници*

Въвеждането на енерго-спестяващи технологии в предприятията води до по-висока икономическа ефективност чрез намаление на цените и повишаване на конкурентоспособността им. Използването на високо ефективни когенерации и други технологии в производствения процес на предприятията оказва значително въздействие върху намалението на производствените разходи. Изпълнението на енергийни взаимосвързани проекти, води до значителни икономически ползи за всички партньори и повишава сигурността на доставките. Развитието на международен обмен спомага за увеличаване на пазарните предимства и конкурентност за всички включени страни. Дейности целящи въвеждането на енергоспестяващи технологии, както и за оползотворяване на ВЕИ от предприятията също се подкрепят.

- *Насърчаване на бизнес кооперирането и клъстерите*

Съвременната икономика отдавна е признала предимствата на бизнес кооперирането и свързването в клъстери, като средство за подобряване на производството и представянето на пазара на предприятията, чрез ефекта на обединяването, мащабни икономически дейности и подобрен достъп до иновации.

Концепцията за клъстерите покрива широк спектър от бизнес структури – национални-регионални- трансгранични клъстери, клъстери по компетентност, индустриални или производствени отношения, и иновационни системи. Те са предназначени за постигане на различен ефект – да повишат конкурентоспособността на предприятията, да подкрепят съвместните разработки, да подобрят функционирането на

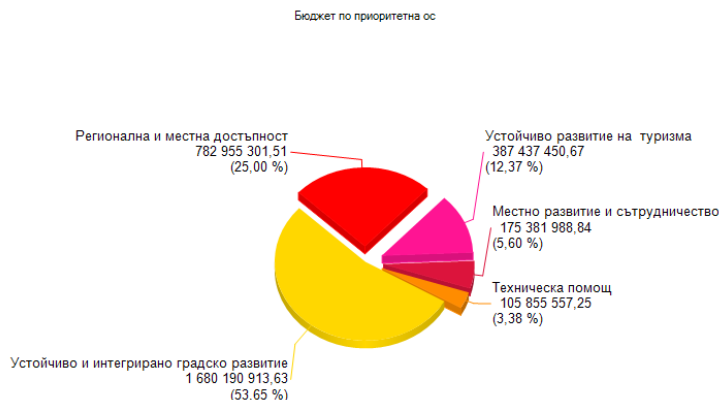
различни отрасли и да въведат системи за опазване на околната среда. Клъстерите имат положителен ефект върху конкурентноспособността и иновативността, изграждане и подобряване на уменията, осигуряването и получаването на информация, дълготраен и динамичен растеж на бизнеса.

Поради комплексният характер на клъстерите, операцията подкрепя различни по вид и същност дейности – едновременно ще се финансират общи за клъстера като цяло дейности (управление на клъстера и общи инвестиционни потребности), така и подкрепя за индивидуалните членове на клъстера (включително консултации, инвестиции и обучение).

Оперативна програма „Регионално развитие 2007-2013“

Приоритет: *Местно развитие и сътрудничество* има за цел да допринесе за местното и междурегионално развитие.

Фиг. Бюджет по приоритети на ОПРР

Характеризира се със създаването и подпомагането на инвестиционни инициативи, свързани с местна собственост, формулирани на местно ниво от местните заинтересовани страни и разработени по гъвкав начин за намиране на решения на конкретни местни проблеми. Наред с правителството на страната, общините са основният обществен двигател

за регионалното и местно развитие в България. От всичко 264 общини в България 178 са малки и се характеризират с периферен статус. В същото време част от тези общини могат да бъдат определени като общини в неравностойно положение по отношение на местоположение, ниво на развитие и структура на местната икономика. В тази категория попадат периферни, планински, селски, общини в индустриален упадък и други, които изискват по-интензивна подкрепа за развитието им. В повечето случаи малкият размер е в съчетание със или е резултат от неблагоприятни обстоятелства. ОПРР е насочена към интегрираното регионално развитие и териториалното сближаване в цялата страна. Макар че в България регионалното развитие минава до голяма степен през градското развитие и свързаността с градските възможности, все пак има определени области, в които неагломерационни и сравнително малки общини биха могли да обосноват необходимостта от дребно мащабни инвестиции, които са от съществено значение за тяхната конкурентоспособност и устойчивост. Този приоритет е насочена изключително към общините, които се намират извън градските агломерационни ареали и изпитват остра необходимост от инвестиции за стимулиране на развитието си.

Дейностите в приоритета са концентрирани в две операции:

- *Дребно-мащабни местни инвестиции*
- *Междурегионално сътрудничество*

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси 2007-2013“

Важен елемент от ОП, които следва да бъде продължен и доразвит във връзка с постигане целите на RIS3 е приоритет: *Подобряване качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на*

пазара на труда за изграждане на икономика, основана на знанието.

Основната цел е повишаване пригодността за заетост на работната сила чрез качествени услуги в образованието и обучението, ефективно работещи образователни и обучителни институции и устойчиви връзки между образованието, професионалното обучение и бизнеса.

Развитието на българската икономика, като част от европейската икономика, основана на знанието, налага преосмисляне и засилване на връзките между образованието, научноизследователския сектор и бизнеса. Налице е несъответствие между потребностите на бизнеса и подготвяните от висшите училища специалисти: над 60% от студентите се обучават в „традиционните“ хуманитарни науки, докато броят на студентите в природонаучните, технологичните и информационните специалности е недостатъчен. По данни на Европейската комисия едва 6.7% от учените в България са заети в производствения сектор при средна стойност за ЕС-15 – 49.7%, ЕС-25 – 47.3%, и САЩ – 80.5%. За да се активизират връзките между тези сектори, е необходимо да се изградят подходящи механизми за насърчаване работата на младите учени, докторанти и специализанти в областта на приложните изследвания.

За целите на настоящия анализ ще бъде взет под внимание интервенциите насочени към *Укрепване на връзките между институциите за образование и обучение, научноизследователския сектор и бизнеса*, като мярка, която да намери продължение. От решаващо значение за подобряването на качеството на българското образование е укрепването на съществуващите и изграждането на нови връзки с бизнес сектора. Успешната реализация на трудовия пазар е най-ясната мярка за стойността на полученото образование. Въпреки добрите резултати на отделни инициативи в тази област като проект „Пазар на труда“ на Американската агенция за международно развитие (USAID), образованието и икономиката все още не са намерили пресечната точка

на своите интереси. Затова в рамките на ОП „РЧР“ е планирана сериозна интервенция за укрепване на връзките между институциите за образование и обучение, научноизследователския сектор и бизнеса. От една страна инвестициите мотивират млади и перспективни хора за реализация в сферата на науката (чрез по-добри условия за провеждане на научна дейност и възможности за повишаване на квалификацията), и спомагат за укрепването на интелектуалния потенциал на българското образование. От друга - очаква се да бъдат изградени устойчиви контакти между образователните и обучителните институции, научноизследователския сектор и бизнеса. Взаимодействието между образованието и бизнеса е двупосочно. Икономиката е заинтересувана от качеството на подготовката в училището и университета. Но и обхватът на знанията и уменията, предлагани в системата на образованието и обучението не може да бъде дефиниран без активно партньорство от страна на бизнеса, който дава възможно най-добрата среда за провеждане на практическо обучение и определя приоритетните области на трудовия пазар. В тази връзка статистиката показва наличието на диспропорция между нуждите на пазара на труда и завършващите студенти, например в природните, математическите, инженерните науки и информатиката. В тези специалности процентно се обучават по-малък дял от общо завършващите, докато търсенето на такива специалисти нараства. Сравнителният анализ на заявените работни места на пазара на квалифициран труд през 2009 г и 2011 г. показва, че в търсенето на специалисти приоритетни са инженерно-техническите специалности, което е два пъти повече от следващата в класацията сфера на услугите. Трябва да се отбележи и фактът, че тревога у работодателите буди както недостигът на хора в посочените области, така и слабите практически навици на завършилите. Всичко това налага инвестициите да бъдат насочени с предимство към областите с най- голяма необходимост от

подготвени специалисти и определя обхвата на основните дейности, които се реализират:

- разработване на научноизследователски програми в хоризонтални научни организации и висши училища;
- разработване на механизми за практическо обучение на ученици и студенти;
- подкрепа за развитието на докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени.

Подкрепена е разработката на научни програми, както и реализацията на програми за изграждане на динамични колективи с международно участие в интердисциплинарни научни области. Дейността е насочена към развитието на партньорски мрежи между научните организации, висшите училища и бизнеса. За улесняване на прехода от училище към работа са предвидени дейности по осъществяване на училищни и студентски практики и стажове, участие на специалисти от бизнеса в изготвянето на учебните планове, програми и материали, както и реализация на програми за насърчаване на изследователския интерес на учениците. Насърчава се изграждането на кариерни центрове в професионалните училища, подкрепи организирането на специализирани дни на кариерата и информационни семинари, ще се инвестира в създаването на връзки между работодателите от съответния бранш и специализираното училище. Подходящи форми за подобно взаимодействие са стажантските програми, включване на работодатели в училищните настоятелства и др.

С цел стимулиране и развитие на научния потенциал на страната се подкрепят дейности, свързани с финансиране на следдипломно обучение и образование чрез разработване на програми за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени. В рамките на финансовата помощ са

улеснени академичната мобилност и достъпът до научни съоръжения, бази-данни и библиотеки. Освен това, са разработени програми за допълнителна квалификация на младите изследователи. Насърчава се създаването на научноизследователски мрежи за обмен на знания и опит. В съответствие с Националната програма за реформи, приоритетни в рамките на тази дейност са природните, математическите, инженерните науки и информатиката

АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИЯ КОНТЕКСТ – ПРОУЧВАНЕ НА РЕГИОНАЛНОТО ПОЗИЦИОНИРАНЕ В ЕС. АНАЛИЗ НА ПРОЕКТИТЕ, ВКЛЮЧЕНИ В ОП ЗА БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА 2007-2013. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПРОЕКТИТЕ ЗА ЮЦР

Анализа на проектите включени в ОП за България в периода 2007-2013 по приоритети на НСРР, идентифицира покани за набиране на проектни предложения в обхвата на ОП, чиито приоритети и мерки са най-релевантни с целите на RIS3 стратегията.

Приоритет 1 ПОДОБРЯВАНЕ НА БАЗИСНАТА ИНФРАСТРУКТУРА

Транспортна инфраструктура

В областта на железопътната инфраструктура, изпълнението на проектите има за резултат 13 км новопостроени жп линии, 3,3% от физическата цел за 2013 г. Забавянето на стартирането на съответните проекти се отразява и в стойностите на рехабилитираните железопътни линии и електрифицираните жп линии, като към 2014 г. са рехабилитирани 242 км. Ж.п. гара Пазарджик е модернизирана със средства от ОПТ. Проектите, свързани с пътната инфраструктура са в процес на изпълнение, към края на 2014 г. с изградени над 140 км автомагистрала. В областта на интермодалния транспорт, се отчита

увеличение на броя на метро-пътниците до 156,000, като се доближава до целта от 260 000 пътници през 2015. Изградени са 13 нови метростанции и 13 км нови метро линии. Постигнатите икономии на време от съответните проекти се оценяват на 23,4 хиляди часа на ден (60,5 хиляди е цел за 2015 г.) и общите спестявания се оценяват на около 4,9 млн. евро на ден (целта за 2015 е 12,8 млн.).

Сектор Околна среда

В сектор води, към края на 2011 г. са пуснати в експлоатация 15 инвестиционни обекта – ПСОВ (3 бр.), помпени станции (4 бр.), колектори (5 бр.) и тласкатели (3 бр.). Изградени са 76,9 км. канализация и 21,5 км колектори и са реконструирани други 15,4 км канализация и 0,58 км. колектори (сравнение с индикатори). Построени са 5,4 км водопроводна мрежа и са реконструирани други 37,6 км. Общият брой на лицата, облагодетелствани от ВиК мрежата, пусната в експлоатация е 173 078 души.

В сектор отпадъци, заложените цели са за изграждане на 12 регионални системи през 2010 и общо 27 през 2013 г.

В областта на опазване на биоразнообразието, процентът площи в обхвата на НАТУРА 2000, който да бъде картиран и управляван през 2010 г. е 26 % от общите площи. Тази цел ще бъде постигната при картиране на 14 площи в обхвата на НАТУРА и съставянето на съответните планове за управление.

Приоритет 2 ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ С АКЦЕНТ ВЪРХУ ЗАЕТОСТТА

Чрез изпълнението на ОП „Развитие на човешките ресурси“ към 2014 г. над 430 хил. безработни и заети лица, включени в обучения по придобиване или повишаване на професионалната квалификация или придобиване на ключови компетенции. Повече от 62 хил. ученици и

студенти, включени в практики. Близко 7 хил. ученици със СОП, интегрирани в общото образование. Близко 390 хил. ученици от общото образование, участващи в програми за професионално ориентиране и кариерно развитие. Близко 20 хил. възрастни, включени в програми за ограмотяване. Над 70 хил. лица, получаващи социални услуги и над 1 200 лица от специализирани институции, реинтегрирани в общността. Повече от 13 хил. служители от институциите на пазара на труда, социалното включване и за предоставяне на здравни услуги, включени в обученията за повишаване на квалификацията. Над 5 хил. лица, участвали в транснационални и междурегионални програми за обмяна на опит

Според данните от Управляващия орган 23 572 са безработните и неактивните лица, които са включени в заетост след обучение. Тези цифри показват задоволителна ефективност на предприетите дейности за обучение на уязвимите групи на пазара на труда.

По мерките в рамките на ОПРЧР насочени към развитие на предприемачеството 1917 са безработните и неактивни лица, които са включени в обучение по предприемачество (под 4% от програмната цел)..

В рамките на интервенциите, насочени към подобряване качеството на услугите в образованието и обучението, 3 618 учители и обучители са включени в програми за обучение, от които 2 785 са завършили тези програми към края на 2011 г. В програми за външно и вътрешно оценяване са участвали 5 703 лица като 2 237 са получили сертификати за оценители. В допълнение, 5 947 ученици са участвали в училищни практики (10 % от целевата стойност), 3 836 студенти участват в студентските практики (77 600 е целта на програмата). В рамките на същия приоритет, 2 039 докторанти и млади учени, участват в програми за развитие на научния потенциал като 992 от тях завършват тези програми (1 200 лица е целта за 2013 г.). Механизми за студентско подпомагане (напр. кредити, нови и допълващи стипендии) ползват 78

034 студенти. По програмата не са отчетени стойности на индикаторите, насочени към развитие на системата за учене през целия живот.

Създадени са 29 нови социални предприятия, като броят на лицата, започнали работа в сектора на социалната икономика е над 335. Разкрити са 720 нови форми на социални услуги в общността (близо 2 пъти над целта). Броят на лицата, обслужвани в семейна среда е 56 770.

Приоритет 3: НАСЪРЧАВАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО, БЛАГОПРИЯТНАТА БИЗНЕС СРЕДА И ДОБРОТО УПРАВЛЕНИЕ

Напредъкът в бизнес средата може да бъде описан с подобрене на ефективността на МСП и позициите на българските предприятия на международните пазари. Според оценката на ОП „Конкурентоспособност“, подкрепените МСП демонстрират 33,6% увеличение на производствения капацитет (почти двойно, отколкото целта от 15%), а средната възраст на технологичното оборудване, използвано от подкрепените предприятия намалява с 20,34% (30% е целта, според ОП). С подкрепата на ОПК 172 малки и средни предприятия са въвели в употреба на нови технологии / продукти (32% от целевата стойност).

Също, 97 предприятия са участвали в промоционални проекти, целящи да подобрят положението си на международните пазари, както и 37 предприятия са участвали в промоционални събития за насърчаване на оценка на съответствието, сертифициране и качеството на продукцията. Общият брой на лабораториите, които са били подкрепени е 19, надхвърлящи целта на програмата, докато броят на новите или подобрени услуги, предоставяни от организации на националната инфраструктура по качеството са 10, доближавайки се до целта на програмата (от 12 нови или подобрени услуги през 2013 г.).

В областта на доброто управление, 19 функционални анализи са извършени от публични органи (12% от целта на ОП), 90 нови мерки са

взети за оптимизиране на процедурите като резултат от функционалния анализ и 92 информационни кампании са били проведени. Общо 23 административни органи са въвели правила за мониторинг на изпълнението на политиките (18% от целта), докато 32 новоразработените модули са приети от администрацията. Служителите на администрацията, които са обучени са 35,916, от които 36% са жени и 7% са служители на местната администрация. Общо 146 съдебни власти са въвели системи за управление на делата (83% от целта) и 89 нови разработените модули са приети в съдебната система, а други 32 в администрацията.

Положителните резултати от интервенциите в областта на доброто управление също така да включват обучени магистрати и съдебни служители (20 507 бр.), от които 63% са жени, 16 съдебни органи, които са въвели Системи за управление на човешките ресурси (8% от целта) и 126 административни органи са въвели системи за управление на качеството (което надхвърля програмната цел), въвеждането на стандартното време за предоставянето на услуги от 214 административни органи (46% от целта), използването на добри практики за подобряване на достъпа до административни услуги за хората в неравностойно хората са приети от 48 институции към 2012 г. (68,5% от целта).

Интервенциите по отношение на предоставянето на онлайн услуги от държавната администрация са били ускорени, като общо от 2095 административни услуги вече се предлагат онлайн, като програмната цел е надхвърлена 2 пъти. Броят на администрациите, предоставящи услуги на едно гише се повишава, въпреки че качеството на предоставяните услуги се очаква да се подобри през следващите години на програмния период.

Приоритет 4: ПОДКРЕПА ЗА БАЛАНСИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ

Изпълнението на ОП „Регионално развитие“ отбелязва следните

постиженията и резултати: В градските райони, са обновени 29 сгради на образователни институции, като така е покрита целта от 20 завършени проекта през 2009 г и е изпълнена 64,4% от целта от 45 завършени проекта през 2013 г.; 8 827 студенти са се възползвали от подобрената образователна инфраструктура (138,5% от междинната цел). Населението, което се възползва от обновените сгради (с изключение на образователни и здравни институции) възлиза общо на 18 165 жители (18,1% от междинната цел), а 51 375 жители се възползват от мерки за предотвратяване на риска от свлачища в градските агломерации (свлачищна площ 23,400 кв.м). По целта да се подобри регионалната достъпност, проекти за реконструкция на 128,18 км пътища представляват 25,6% от междинната цел на програмата, а 15 са проектите, осъществени в секторите пътища, ИКТ и газова връзки, които обхващат 50 % от програмната цел за 2009 г.

Според оценката на ОП „Регионално развитие“, стойността на спестеното време в Евро на година, в следствие реконструирани пътища за пътници и товари е 294 335 евро/часове, стойност много по-висока, както от междинната (46 000), така и от окончателната (208 000) целева стойност. По същия начин, увеличението на пътническите и товарните превози по рехабилитираните участъци се оценява на 17,57%, докато междинната цел за 2009 г. е 10%.

В рамките на Операция 2.3 „Достъп до устойчиви и ефективни енергийни системи“ реализираните проекти са довели до намаляване на емисиите на парникови газове с над 25% през 2012 г., при цели за 2009 г. от 4%, и за 2015 г. от 39%.

В рамките на ОП „Регионално развитие“ 36 малки инвестиционни проекти са изпълнени до 2010 г. (60% от междинната цел), от които се възползват 293 901 жители, почти четири пъти повече от целта, поставена за 2009 г. (75 000 жители), но също така надвишаващи и крайната цел на ОП (166

000 жители). Икономииите на енергия в реконструираниите сгради се оценява на 587 582 MWh, въз основа на проектите, завършени до 2011 година.

В областта на междурегионалното сътрудничество 9 проекта са приключени към 2011 г. (60% от междинната цел) и 25 иновационни практики са пренесени и приети въз основа на междурегионално сътрудничество (83,3% от междинна цел).

Споменатите по-горе данни за постиженията и резултатите на ОП „Регионално развитие“, демонстрират удовлетворителен напредък, тъй като повечето индикатори представят добри нива на изпълнение. Като се има предвид, подобренията на системата индикатори, изпълнението на оперативната програма се очаква да бъде дори по-добро към края на програмния период.

Отчетеният напредък по физическото изпълнение на индикаторите оперативни програми към момента е постигнат изцяло въз основа на интервенции, реализирани чрез предоставяне на безвъзмездна грантова помощ, при която бенефициентът изпълнява своя проект със собствени средства, а договореният процент безвъзмездно финансиране се възстановява, след верификация на извършените разходи. В подкрепа на бенефициентите при изпълнението на проекти е предвидена възможност за авансово плащане от 20% (през 2010 г. авансовото плащане е увеличено на 35% за публични бенефициенти по ОПТ, ОПОС и ОПРР). Към верификация на средствата може да се пристъпи както при изпълнение на целия проект, така и при завършване на обособена част от него с конкретен резултат. Този тип финансиране е ефективен при гарантиране на спазването на основните принципи на Кохезионната политика:

- стратегически подход (подкрепата е предоставена в съответствие със стратегия на Европейско ниво);

- програмиране (подкрепата, получавана от Структурните фондове, е част от програмата);
- допълняемост (ресурсите на ЕС допълват, а не заместват националните ресурси);
- съгласуваност и съответствие (дейностите, финансирани от различни фондове са съгласувани помежду си).

В периода 2007-2013 г. безвъзмездната финансова помощ, предоставяна на грантов принцип по 7те национални оперативни програми е съществен финансов ресурс, към който има изключително висок интерес от различните типове организации. Според редица проучвания, бенефициентите на безвъзмездна помощ са изключително заинтересовани, като интересът е най-голям при централната администрация, областните администрации и съдебната власт (100%) и общините (94%). За този тип бенефициенти предвидените средства са често единствена възможност за развитие. Макар и малко по-нисък, интересът от страна на фирмите, обучителните институции и нестопанските организации също е значителен - средно 79% от респондентите на проведените проучвания декларират интерес. По ниският интерес от страна на тези бенефициенти се дължи в голяма степен на трудностите, които те срещат при кандидатстване и изпълнението на проектите си.

Високият интерес към оперативните програми е предпоставка за постигане на заложените в НСПР цели. В същото време, въпреки високия интерес към ОП, налице е съществена пречка пред използването на възможността за получаване на безвъзмездна финансова помощ - осигуряването на финансов ресурс за префинансиране и съфинансиране на разходите по проекта. Проведените проучвания показват, че това е основната трудност сред всички бенефициенти независимо от финансираща програма. Общините изпитват най-много затруднение при

осигуряването на финансовия ресурс - 61% изпитват значителни затруднения при финансиране на своите проекти, а 39% - частични затруднения. Същото се декларира от обучителните институции (77%) и неправителствените организации (73%), които имат ограничен достъп до алтернативни източници за финансиране на дейността си. По-малко затруднения в тази сфера изпитват фирмите (общо 56%), които имат алтернативни възможности за инвестиции (собствени средства или кредити), както и централната администрация и съдебната власт (57%), които като бюджетни организации имат относителна стабилност.

За противодействие на регистрираните трудности при осигуряване на финансиране, през 2007 г. е създаден Фондът за органите на местното самоуправление в България (ФЛАГ) като инструмент на държавната политика за регионално развитие. Фондът подкрепя българските общини и общински дружества в подготовката и изпълнението на проекти по ОПРР, ОПОС и ОЕСР, конкретно при развитие на общинската инфраструктура. Финансовият ресурс, с който ФЛАГ разполага, се формира от целеви бюджетни средства и заеман капитал от Европейската банка за възстановяване и развитие Средносрочните оценки на ОПРР и ОПОС сочат, че близо 30% от интервюираните общини-бенефициенти са изпитали проблеми при мостовото финансиране и осигуряване на съфинансиране в следствие на кризата, като част от тях са кандидатствали за кредит по фонд ФЛАГ с цел намаляване на този ефект. В този смисъл фондът играе важна роля при справяне с ефектите на финансовата криза, който трябва да продължи да бъде използван.

В последствие, в унисон със Стратегия Европа 2020 и идентифицирани потребности на бенефициентите, на национално ниво започва прилагането на нов тип „иновативни“ финансови инструменти. Терминът се използва като означение на интервенциите различни от чистото грантово финансиране. Идеята за прилагането им е не да заменят, а да

допълнят помощта за проекти, които допринасят за постигане на целите на Кохезионната политика на ЕС, конкретно по отношение на иновациите, устойчивия растеж, създаването на работни места. На национално ниво използването на такъв тип инструменти е дефинирано в ОПК, ОС 3 (JEREMIE) и ОППП, ОС 1 (JESSICA).

През периода 2007-2013г. повишаването на доходите на глава от населението в ЕС бележи спад, дори когато се изключи статистическият ефект от разширяването на ЕС. Макар че съществуват множество анализи за причините, довели до това забавяне, те могат да се сведат до три, в пълна степен валидни за регионите в България:

- пречки пред иновациите и недостатъчно инвестиции в изследователска и развойна дейност от страна на бизнеса;
- недостатъчно инвестиции в развитието на човешкия капитал (образование и обучение);
- непълноценно използване на възможностите, предоставени от възникването и разпространяването на информационните и комуникационните технологии (интернет, системи за управление на качеството, софтуерни продукти за анализ, наблюдение и управление на процесите в предприятията и др.).

Устойчивото изоставане от основните партньори и конкуренти на ЕС по доход и други показатели на икономическо развитие превръщат ускоряването на растежа и производителността в основен политически приоритет на ЕС след 2007 г. Това води до фокусиране на вниманието на Европейската комисия и страните членки върху *иновациите, изследователската и развойната дейност* като централен елемент в политиките им за създаване на повече заетост и по-висок растеж в ЕС.

Основният документ, ръководещ общата икономическа политика на ЕС, е Лисабонската стратегия, приета през 2000 г. Нейната мисия е да превърне

ЕС в най-динамичната икономика, основана на знанието, в света до 2010 г. Най-важният инструмент за осъществяването на тази мисия, превърнал се в нейна своеобразна марка, е повишаването на инвестициите в изследователска и развойна дейност в ЕС средно до 3 % от БВП. През 2005 г. ЕС направи преглед на изпълнението на стратегията и установи, че напредъкът е незадоволителен. В резултат Европейската комисия предложи редица политики и мерки за подобряване на иновационната активност в ЕС, чието изпълнение е включено в новия седемгодишен бюджетен цикъл на Общността за периода 2007 – 2013 г. Основните документи в това отношение са следните две комюникета на Европейската комисия:

- **Повече изследвания и иновации – общ подход**, COM (2005) 4883. Комюникето предлага мерки за:

а) *стимулиране на иновациите чрез различните политики на ЕС (поясни правила за регулиране на икономическата дейност, създаване на вътрешен пазар за изследователи, обществени поръчки и държавна помощ в подкрепа на иновациите, данъчни облекчения за изследователска и развойна дейност);*

б) *повече финансиране за иновации (чрез европейските фондове, рамковите програми на ЕС, публично-частно партньорство и др.);*

в) *насърчаване на сътрудничеството бизнес – образование – наука (например чрез създаване и финансиране на клъстери);*

г) *въвеждане на по-добри аналитични инструменти за анализ и координиране на политиката по иновации и изготвяне на национални програми за реформи за повече заетост и по-висок растеж.*

- **Приложение на знанието в практиката:** иновационната стратегия на ЕС, COM (2006) 502. През есента на 2006 г. Европейската комисия представи първата по рода си за ЕС

иновационна стратегия, чиято основна цел е да насърчи превръщането на инвестициите в изследователска и развойна дейност в Европа в пазарни продукти и услуги.

Основните направления за действие в иновационната стратегия на ЕС са:

а) създаване на положителна нагласа към иновациите в ЕС;

б) създаване на условия за възникване първо в Европа на пазари за обещаващи нови технологични продукти (като например създаването на GSM стандарта за мобилни телефони, който беше утвърден първо в Европа и след това се наложи като най-успешният в света);

в) създаване на по-добра система за управление и координация на европейските и националните инициативи в сферата на иновациите.

Иновационната стратегия на ЕС включва **Пътна карта за изграждане на иновационната икономика на Европа**, съдържаща 10 мерки с най-висок политически приоритет, която да ръководи иновационните дейности на правителствата на страните членки и на Европейската комисия през периода до 2007-2013 г.

Мярка 1. Модернизирание на образователните системи на страните членки с цел създаване на по-добри образователни и иновационни умения.

Мярка 2. Създаване на Европейски технологичен институт, който да подкрепя европейски обединения/инициативи на водещи изследователски, образователни и бизнес организации.

Мярка 3. Изграждане на отворен, единен и конкурентен европейски трудов пазар за изследователи, който да позволи свободно движение на най-високо квалифицираните кадри в Европа за задоволяване на пазарното търсене.

Мярка 4. Приемане до края на 2006 г. на Комюнике на ЕС за стимулиране на трансфера на знание между университетите и

обществените изследователски организации и индустрията.

Мярка 5. Използване на инструментите на кохезионната политика (европейските фондове) за подкрепа на иновациите в европейските региони.

Мярка 6. Промяна на рамката за държавните помощи, така че да се подобри финансирането на иновации, изследвания и развойна дейност. Европейската комисия ще представи насоки за разработване на данъчни стимули за научноизследователска и развойна дейност.

Мярка 7. Европейската комисия ще предложи нова патентна стратегия и нова стратегия за защита на интелектуалната собственост.

Мярка 8. Стимулиране на развитието на нови цифрови продукти, услуги и бизнес модели с помощта на по-добро прилагане на съществуващото законодателство.

Мярка 9. Европейската комисия ще тества възможности за развитието на водещи пазари за нови технологии в Европа (подпомагане на превръщането на ЕС в технологичен лидер в обещаващи нови пазари).

Мярка 10. Европейската комисия ще публикува Наръчник за използване на системата за обществени поръчки за стимулиране на иновациите.

Специфичните характеристики на българските предприятия определят важната роля, която европейските политики и инструменти в подкрепа на иновациите ще имат за развитието на българската икономика. Като цяло българските предприятия разполагат с по-малко активи от европейските си партньори и конкуренти, имат по-кратка кредитна история и оперират на пазари с ниска покупателна способност. Като следствие те са по-слабо иновативни, почти не инвестират в изследователска и развойна дейност и разчитат предимно на продуктови иновации с ниска степен на новост (адаптиране на съществуващи продукти за българския или източни

пазари).

Същевременно *най-иновативни са онези български фирми, които изнасят на европейския пазар и си сътрудничат с чуждестранни, най-често европейски партньори.* Следователно способността и възможностите на български фирми и организации да си сътрудничат в осъществяването на иновационни проекти с партньори от Европа играе важна роля в тяхното конкурентно развитие. В момента българските предприятия все още са сравнително пасивни в осъществяването на сътрудничества в иновационните им проекти в сравнение с най-иновативните нови страни членки със сравними социално-икономически характеристики. То може да бъде засилено единствено с добро познаване на националната и европейската иновационна политика и активното търсене на възможности за усвояване на техните инструменти и финансиране.

Европейската иновационна политика в България: Рамковите програми и координационните механизми на ЕС се управляват на европейско равнище. Ролята на националните структури е да осигурят възможно най-доброто участие на организации от страната в тези инструменти, но те не вземат крайното решение за финансиране на дадена инициатива.

Присъединяването на България към ЕС предоставя на страната много добри възможности да развие своята иновационна система, възползвайки се от опита на останалите страни членки и Европейската комисия и от финансовите ресурси на европейските фондове.

Заложените от правителството на Република България средносрочни цели в Националната стратегическа референтна рамка 2007 – 2013 г. (НСРР), базовият документ за управление на финансирането от европейските фондове в България, са в тясна връзка с развитието на националната иновационна система:

- 1) *повишаване на конкурентоспособността на икономиката с оглед*

постигането на висок и устойчив растеж и

2) развитие на човешкия капитал с цел осигуряване на по-висока заетост, доходи и социална интеграция.

За постигането на тези цели средногодишно България получава достъп до двойно по-голям ресурс по линия на европейските фондове в сравнение с последните две години от предприсъединителния период.

По отношение на иновациите и свързаните с тях области – *изследвания, технологично развитие, инвестиции в ИКТ, предприемачество, образование и обучение*, това увеличение е дори по-голямо. В сферата на промишлеността, която включва и възможности за реализация на иновационни дейности, увеличението е няколко десетки пъти.

Изискването за допълняемост на средствата от ЕС към националните ресурси, поетите ангажименти от страна на българското правителство за таван на обществените разходи и поставената цел за максимално усвояване на наличното финансиране предполагат възникването на силен натиск за насочване на средства към сфери, където реализацията им е най-лесна. Това създава опасност от „заклучване“ в порочен кръг, когато средства се насочват само към области, които могат най-лесно да ги усвоят. Най-често това са инфраструктурните проекти, строителство, туризъм и големи предприятия. В сфери, в които се предвижда първоначално най-голямо увеличение на финансовия ресурс спрямо досегашния опит, са необходими повишаване на административния капацитет за управление на проекти на национално, регионално, местно и секторно равнище и внимателно синхронизиране на националните действия с действията на ЕС и останалите страни членки.

Това важи и за националната иновационна система на България, която среща предизвикателства по отношение на финансовото си обезпечение и координацията на дейностите между обществените институции, които я

формират.

Основна цел за българското правителство във връзка с успешното управление на средствата от ЕС в тази област е постигането на оптимална интеграция в иновационната политика и структурите на ЕС и внимателното подбиране на партньори и примери сред страните членки за развитие на административния капацитет на участниците в българската иновационна система.

Развитието на българската национална иновационна система и политика до голяма степен зависи от успешната интеграция на България в европейските инициативи и финансови механизми в тази област. Достъпът до средства от европейските фондове след 2007 г. позволява съществено увеличаване на инвестициите в иновации, изследвания и наука и свързаните с тях области като предприемачество, ИКТ и образование. Според Националната стратегическа референтна рамка 2007 – 2013 г. за разглеждания период България има възможност да удвои общите си обществени разходи за провеждане на политики в повечето области извън базовата инфраструктура, вкл. иновациите и изследванията.

Цялостна картина за изпълнението на заложените индикатори, в действителност, ще бъде получена в края на текущата 2015 г. и началото на 2016 г.

Прехвърлянето на основната тежест на средствата напред във времето предполагаше българският бизнес и останалите организации, имащи желание и идеи за участие, да започнат подготовката си с проекти още от 2007 г., за да могат да ги реализират в периода 2009-2013 г., когато средствата по европейските фондове в България нарасваха с по-бързи темпове. Разходите за иновации, изследвания и технологично развитие, които българското правителство бе планирало за периода 2007 – 2013 г. по линия на европейските фондове, са разпределени в няколко

оперативни програми:

- **Оперативната програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“** предвижда 15 % от общата стойност на програмата (1,9 % от общата стойност на средствата по европейските фондове за България, 124,4 млн. евро за периода 2007 – 2013 г.) да бъдат заделени по *приоритет 1 „Развитие на икономика, базирана на знанието, и иновационни дейности“*.

Много от дейностите по останалите приоритетни направления на програмата са органично свързани с иновациите и с иновационния потенциал на страната като дейностите по развитие на предприемачеството, създаването на фондове за рисков капитал, ИКТ и др. За повече яснота те не са включени в изчисленията в тази част, но тяхното състояние и потенциал за развитие са важни за общото иновационно развитие на българската икономика. Тази оперативна програма се управлява от Министерството на икономиката, като с дейностите по иновации е натоварена Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия.

По един от ключовите индикатори на ОП „Конкурентоспособност“ се наблюдава значително изоставане в постигане на заложените целеви стойности - „Брой проекти за сътрудничество предприятия - изследователски институции“, чиято стойност към края 2013 г. е нулева, тъй като проектите по процедура BG161P0003-1.1.06 *„Подкрепа за научноизследователската и развойна дейност на българските предприятия“*, чието изпълнение ще доведе до постигане на целите, през 2013 г. са в процес на изпълнение, като проектите са с максимална продължителност 30 месеца. По индикатор „Брой проекти за възобновяеми енергийни източници“ към 31.12.2013 г. е отчетен минимален напредък в сравнение с предходната година, тъй като процедурите, водещи до неговото постигане са две, като едната

(BG161PO003-2.3.01 „Инвестиции в зелена индустрия“) е обявена през 2011 г. и сключените договори по нея са в процес на изпълнение, а другата (BG161PO003-2.3.02 „Енергийна ефективност и зелена икономика“) е обявена в средата на 2012 г. и крайният срок за кандидатстване по нея през отчетния период е удължен до 31.01.2014 г. Поради това ефектите от изпълнението на проектите по двете процедури ще се проявят до края на програмния период.

По Приоритетна ос 1 макар и към 31.12.2013 г. да е налице договаряне в размер на 131 % в сравнение с предвидения бюджет, реално усвоените средства са 12.36 % от планирания бюджет, тъй като по-голямата част от договорите по приоритетната ос са сключени през 2013 г. и изпълнение им ще приключи през 2014 и 2015г. Значително по-добро е състоянието по ПО2, където сключените договори са 89 % от предвидения бюджет по оста, а сертифицираните суми са в размер на 45.86% от бюджета. Предоставянето на подкрепа по ПО1 и ПО2 е насочена основно към бизнеса под формата на безвъзмездна финансова помощ, като там са налице голям брой процедури и голям брой договори, които предстои да бъдат финализирани и отчетани, респективно верифицирани и където се очаква близо 64% от средствата да бъдат усвоени до края на програмния период.

Целите на Лисабонската стратегия за ускорен преход към икономика, базирана на знанието, допринасяща за ефективен икономическия растеж играят ключова роля в изпълнението на приоритетите на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013. Процедурите в изпълнение по *Приоритетна ос 1* *“Развитие на икономика, базирана на знанието и иновационните дейности”* имат пряко отношение и принос за постигане на целите и задачите на Лисабонската стратегия в частта ѝ за насърчаване на НИРД и иновациите. Основната цел на приоритетната ос е подобряване на

българската иновационна система чрез подкрепа за иновационни дейности в предприятията и подобряване на проиновативната инфраструктура.

По процедура BG161P0003-1.1.03 „Развитие на стартиращи иновативни предприятия чрез подкрепа за внедряване на иновативни продукти, процеси и услуги“ през 2013 г. се предоставя безвъзмездна финансова помощ на 32 стартиращи иновативни предприятия за изпълняваните от тях проекти за внедряване в производството и пазарна реализация на иновативни продукти, процеси и услуги с висока добавена стойност.

По процедура BG161P0003-1.1.04 „Подкрепа за внедряване в производство на иновативни продукти, процеси и предоставяне на иновативни услуги“ през 2013 г. са подкрепени 60 предприятия, които имат капацитета да внедрят в производството иновативни продукти, процеси или услуги - собствена разработка, както и да осигурят тяхната успешна пазарна реализация. По процедура BG161P0003-1.1.05 „Разработване на иновации от стартиращи предприятия“ през 2013 г. се предоставя подкрепа на 141 стартиращи иновативни предприятия с висок иновативен потенциал в етапа на разработване на иновативни продукти, процеси и услуги с потенциал за последващо внедряване в икономиката.

По процедура BG161P0003-1.1.06 „Подкрепа за научноизследователската и развойна дейност на българските предприятия“ през 2013 г. са подкрепени 68 проекта, по които се стимулира реализирането на успешни научноизследователски и развойни проекти с цел създаване на нови или усъвършенстване на съществуващи иновативни продукти, процеси и услуги, които са насочени към засилване на икономическата ефективност, повишаване на иновативния потенциал и технологичното развитие на предприятията.

По процедура BG161P0003-1.1.07 „Внедряване на иновации в предприятията“ през 2013 г. са сключени 210 договора, по които се

предоставя подкрепа на стартиращи и съществуващи микро, малки, средни и големи предприятия за внедряване в производството на иновативни продукти, процеси, услуги, както за собствени разработки, така и закупени от трети лица.

В рамките на обявената в края на 2012 г. процедура BG161P0003-1.2.04 „Развитие на приложните изследвания в изследователските организации в България“ се насърчава укрепването и развитието на капацитета на 33 български научни институции за изпълнението на успешни програми за научноизследователска и развойна дейност чрез предоставяне на подкрепа за обновяване и модернизирание на оборудването, необходимо за осъществяване на приложни изследвания.

Пряко насочен към развитието на националната про-иновативна инфраструктура е и сключеният през 2013 г. договор за директно предоставяне на безвъзмездна помощ по процедура BG161P0003-1.2.05 „Създаване на научно-технологичен парк“ с обща стойност на договора 97 766 105.66 лв. (49 987 782.83 евро). Конкретен бенефициент на договора е „София Тех Парк“ ЕАД. Целта е първият български технологичен парк да се превърне в център на върхови постижения, който да привлича водещи изследователи и да служи като модел за създаването на други технологични паркове в България.

В допълнение, процедурите по *Приоритетна ос 2 “Повишаване ефективността на предприятията и развитие на благоприятна бизнес среда”* допринасят за подобряване на бизнес средата и икономическия растеж.

В рамките на процедура BG161P0003-2.1.13 "Технологична модернизация в малки и средни предприятия" през 2013 г. са подкрепени 162 предприятия за разширяване на дейността им чрез технологично обновление, подобряване на управлението, въвеждане на нови продукти,

услуги и процеси.

По процедура BG161P0003-2.2.01 „Подкрепа за създаване и развитие на бизнес инкубатори" с цел същите да предоставят услуги с висока добавена стойност за устойчивото и конкурентоспособно развитие на предприятията в отделните региони на страната, през 2013 г. се подкрепят 13 инкубатора. През 2013 г. подкрепа по процедура BG161P0003-2.3.01 „Инвестиции в „зелена индустрия”, получават 29 големи предприятия за преодоляване на негативното влияние, което оказват върху околната среда. Процедурата насърчава изпълнението на проекти, пряко свързани с производство на продукти, подлежащи на рециклиране, когато станат отпадъци, по-ефективно използване на отпадъчните продукти и намаляване на енергоемкостта като ключов фактор за повишаване на конкурентоспособността и устойчиво развитие на големите предприятия в страната.

По обявената през 2012 г. и отворена за кандидатстване и през 2013 г. процедура BG161P0003-2.3.02 „Енергийна ефективност и зелена икономика“ се предоставя подкрепа на 178 МСП за реализирането на проекти, свързани с подобряване на ефективността и производителността на полезните за околната среда технологии, използвани в малките и средни предприятия, както и с намаляване на енергоемкостта и неблагоприятното екологично въздействие чрез насърчаване на полезни за околната среда, намаляващи отпадъците и енергоспестяващи производствени технологии.

В приложения списък са посочени проекти, които са добри практики от изпълнението на ОП, идентифицирани във връзка с RIS3 и изпълнени на територията на южен централен район за планиране:

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
1	Пазарджик	"Разработване и изпитване на качествено нови противомаститни лекарствени продукти от природни вещества, приложими във ветеринарната медицина"	"МАСТЪРХЕРБ" ЕООД	170 775,25	153 697,73
2	Пещера	"Разработка на иновативен продукт за ефикасна системна профилактика на зоонозата Дирофиляриоза"	"ЕНДЕКТОВЕТ" ЕООД	152 961,54	137 665,39
3	Панагюрище	Внедряване в производството на неохладяема термовизионна камера с три зрителни полета	ОПТИКС АД	5 477 761,12	2 738 880,56
4	Пловдив	Внедряване на патентовани методи за получаване на плеуромутилин и тиамулин в Биовет АД	"БИОВЕТ" АД	6 571 460,44	3 285 730,22
5	Димитровград	Повишаване конкурентоспособността на „ЗКИ-ВОЛТА“ ООД чрез внедряване в производството на иновативен продукт	„ЗКИ – ВОЛТА“ ООД	508 634,00	304 947,00
6	Пловдив	"Технологична модернизация на "Чуков БГ" ООД чрез въвеждане в производство на иновативен фотоволтаичен панел"	Чуков БГ ЕООД	706 441,80	476 972,90
7	Пловдив	"Повишаване конкурентоспособността на "АРП" ООД, чрез инвестиционна подкрепа за производство на иновативен продукт	"АРП" ООД	1 840 190,20	1 287 791,14
8	Пловдив	"Стартиране на собствено производство на иновативна система за дистанционно отчитане и управление на електроенергия чрез закупуване на необходимото оборудване"	"АДД - БЪЛГАРИЯ " ООД	3 077 477,98	1 860 122,49
9	Панагюрище	"Въвеждане в производство на фюжън приставка за индустриални и охранителни камери"	ОПТИКС АД	5 337 206,70	2 668 603,34
10	Пловдив	"Внедряване в производство на иновативни продукти - Обективи за цифрови камери"	"Завод за оптика" АД	1 909 405,62	954 702,81
11	Кърджали	Повишаване конкурентоспособността на „Теклас-България“ АД, чрез внедряване на иновативен процес за стартиране на производство на нови продукти	Теклас-България АД	5 757 589,33	2 735 718,22

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
12	Асеновград	СУПРА-МОДИФИКАЦИЯ НА ПОЛИАЛКЕНИ И ПОЛУЧАВАНЕ НА ЛЕНТИ И ФОЛИА ЧРЕЗ ЕКСТРУЗИЯ	„Асенова крепост „ АД	6 345 736,36	2 765 215,82
13	Пловдив	Въвеждане в производство на иновативна серия от матраци с вграден погасител срещу вредни геопатогенни влияния	Тед инвест ЕООД	3 757 407,32	1 878 703,65
14	Асеновград	ВНЕДРЯВАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВО НА ДЪВЧАЩИ БОНБОНИ И ДЪВКИ С ПЪЛНЕЖ ЧРЕЗ ЕКСТРУДИРАНЕ	"АЛПИ КОМЕРС" ООД	903 764,00	621 256,80
15	Пловдив	"Разработване на светодиодни осветителни тела"	"АТРА ЕКСПОРТ" ООД	397 686,47	314 172,31
16	Пловдив	"Получаване на нутрацевтици с антиоксидантно и имуностимулиращо действие"	"ИТЦ-Иновативно-Технологичен център" ООД	279 298,00	224 824,98
17	Пловдив	е-счетоводител / e-accountant /	"Джей Ем Джи 2004" ЕООД	204 910,64	181 079,53
18	Пловдив	Разработване на високопроизводителна роторна автоматична машина за производство на бутилки от РЕТ /полиетилентерефталат/ преформи	"ТОПМАШ" ЕООД	398 704,16	358 833,73
19	Пловдив	"Създаване на опитни образци на цялостно преобразувани дизелови двигатели с четен и нечетен брой цилиндри в газови двигатели с цел намаляване на вредните	ЕН НАНО ТЕХ	271 129,35	244 016,41
20	Пловдив	Подготовка за въвеждане в производство и комерсиализация на двуцилиндров гърбичен двигател с вътрешно горене	"СЪВРЕМЕННИ ЕНЕРГИЙНИ ИЗТОЧНИЦИ" ООД	394 500,12	355 050,11
21	Пазарджик	Иновативна система за повишаване енергийната ефективност чрез екопроектиране на нови детайли за производство на асинхронни електродвигатели	"НГ ДИЗАЙН" ООД	430 420,00	387 378,00
22	Хасково	Оползотворяване на твърдия отпадъчен продукт от пиролизата на износени автомобилни гуми като пълнител в състави за каучуковата промишленост и по-специално за топлоизолационни настилки за животновъдството	"ПОЛИМЕРМЕТА Л" ЕООД	281 058,93	222 607,14

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
23	Обл. Пазарджик	"Технология за получаване на оптична влакнеста маса с произход вторични хартии след сортиране на битов отпадък"	"ЕКОБУЛХАРТ" ЕООД	399 733,94	260 262,06
24	Обл. Пловдив	"Индустриално научно изследване: "Създаване на нова рецептура за производство на PVC профили"	"ПРОФИЛИНК" ООД	987 976,96	493 988,48
25	Обл. Пловдив	"Изследване конверсията на автомобили за индустриални цели"	"Транспортна електроника 91" ООД	314 516,00	250 492,80
26	Пловдив	"Повишаване конкурентоспособността на "Зографа" ООД чрез внедряване на иновативен технологичен процес за производство на стелажна система за магазини от стоманена ламарина и профили чрез внедряване на машина с фиброоптична система за лазерно рязане"	"ЗОГРАФА" ООД	417 950,00	376 155,00
27	Асеновград	"Стариране производство на иновативен продукт - листоогъващи преси"	"МИЛКО" ЕООД	4 454 250,00	2 672 550,00
28	Пловдив	"Внедряване на героторна помпа с иновативна двойка зъбни колела"	"МЕТАЛ ИН" ЕООД	295 660,00	266 094,00
29	Брезово	"Внедряване на иновативна хотелска брава с RFID управление"	"СОНИКО" ООД	321 100,00	224 770,00
30	Карлово	"Нови конкурентни предимства чрез внедряване на иновативна стойка за слънчобрани"	"МОНИ-83 " ООД	314 755,90	283 280,31
31	Хасково	"Внедряване в производство на машина за водноабразивно рязане с иновативна режеща глава"	"ТЕРАТЕК ИНДАСТРИАЛ" ЕООД	432 550,86	389 192,26
32	Пловдив	Оптимизиране на производствения процес в "АРП" ООД, чрез внедряване на иновативни процеси и продукти от собствена Научно изследователска и развойна дейност	"АРП" ООД	1 344 334,00	976 294,40
33	Пловдив	Внедряване на иновативен процес "Гъвкава система на производство на фолклорни костюми чрез реализиране на иновативна организация на дейността на фирма "Мели-М" ООД	"МЕЛИ - М" ООД	159 860,00	143 874,00

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
34	Марица	Повишаване конкурентоспособността и ефективността на Гама Пласт БГ ООД на европейски и световни пазари чрез инвестиции за внедряване на иновативна пластмасова каса палет	"ГАМА ПЛАСТ БГ" ООД	2 193 265,55	1 548 886,28
35	Пловдив	Внедряване на иновативни, собствени продукти в производствената програма на „ИНДЕКС-6“ ООД	"ИНДЕКС-6" ООД	1 780 000,00	1 068 000,00
36	Кирково	Повишаване на конкурентоспособността на „ВСК Кентавър – ИЗ Динамика“ ЕООД чрез внедряване в производството на иновативни продукти – металообработващи инструменти и машинна екипировка	"ВСК КЕНТАВЪР-ИЗ ДИНАМИКА" ЕООД	4 969 615,26	2 976 969,16
37	Панагюрище	Внедряване в производство на Многоканални оптикоелектронни наблюдателни уреди с електронно съосъвяване на осите	ОПТИКС АД	5 994 870,00	2 999 939,73
38	Обл. Пловдив	„Внедряване на иновативна система за производство на биоенергия“	"БЕЙС ЕНЕРДЖИ" ЕООД	690 592,20	519 701,58
39	Обл. Пловдив	ВНЕДРЯВАНЕ В "АТРА-96" ООД НА ПРОДУКТИ С ИНОВАТИВЕН ПРОМИШЛЕН ДИЗАЙН	"АТРА -96" ООД	2 607 990,86	1 829 637,80
40	Обл. Пловдив	Внедряване на иновативен продукт в „ГЛОРИЯ – 2001“ ООД	„Глория-2001“ ООД	4 206 470,00	2 958 423,00
41	Родопи	Внедряване на иновации в „Инстал Инженеринг СВ“ ООД	"Инстал Инженеринг СВ" ООД	2 545 000,00	1 783 942,40
42	Обл. Хасково	„Внедряване на иновативна машина за дозирано пълнене и затваряне на хранителни течности в бутилки с винтови капачки в ЕТ „Милко Милушев“, гр. Хасково“	ЕТ "МИЛКО МИЛУШЕВ"	176 460,00	158 814,00
43	Обл. Пазарджик	„Подкрепа за придобиване на права за ползване на иновативен софтуер от „Телекабел“ АД“	"ТЕЛЕКАБЕЛ" АД	2 278 440,00	1 375 596,00
44	Пазарджик	Повишаване конкурентоспособността на РАИС ООД на световния пазар чрез внедряване на иновативен продукт	"РАИС" ООД	3 958 900,00	2 378 310,00

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
45	Пловдив	Внедряване на иновативен процес по реновиране на органични диоптрични стъкла за очила във фирма „ДИО“ ООД	"ДИО" ООД	392 731,04	281 391,73
46	Пловдив	Повишаване конкурентоспособността на „Фул Инженеринг“ ООД чрез внедряване на иновативен продукт.	"ФУЛ ИНЖЕНЕРИНГ" ООД	349 622,00	314 659,80
47	Асеновград	Повишаване конкурентоспособността на „Ратт Пак“ ЕООД чрез внедряване на иновативен продукт.	"РАТТ ПАК" ЕООД	311 450,00	280 305,00
48	Обл. Хасково	"Повишаване конкурентоспособността на "ТОП ФЛОТ" ООД чрез внедряване на иновативни продукти. "	"ТОП ФЛОТ" ООД	228 950,00	206 055,00
49	Пловдив	Изграждане на капацитет за трансфер на технологии в ПУ "Паисий Хилендарски"	Пловдивски университет "Паисий Хилендарски"	135 961,44	90 700,58
50	Пловдив	Създаване на офис за технологичен трансфер на знания за качеството на твърдите биогорива	ФОНДАЦИЯ "ЕНЕРГИЙНА АГЕНЦИЯ - ПЛОВДИВ	591 152,66	370 940,92
51	Пловдив	"Екотехнологии на информационното обслужване"	"ЕКОТЕХНОЛОГИИ 21"	1 294 087,03	905 860,92
52	Пловдив	"Повишаване капацитета на Пловдивския университет за приложни изследвания чрез оборудване на лаборатории по биосъвместими материали и молекулярни биосензори"	Пловдивски университет "Паисий Хилендарски"	902 383,34	767 025,45
53	Пловдив	"Високотехнологично оборудване за екологични многослойни наноструктурирани покрития с многофункционални приложения получени чрез разбалансирано магнетронно разпръскване"	Централна лаборатория по приложна физика Пловдив	1 300 000,00	1 105 000,00
54	Хасково	"Автоматизиране и модернизиране на производствения процес и внедряване на нов продукт във фирма „Хасково Алуминий“ ООД	„Хасково Алуминий“ ООД	125 000,00	50 000,00

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
55	Сопот	"ОПТИМИЗРАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВЕНИЯ ПРОЦЕС НА „ФИЛ-КО“ ЕООД ЧРЕЗ ТЕХНОЛОГИЧНА МОДЕРНИЗАЦИЯ"	„ФИЛ-КО“ ЕООД	2 009 065,09	602 719,53
56	Пловдив	"Подобряване на конкурентните предимства и пазарни позиции на фирма "Тед-ДТ"ЕООД чрез стартиране на ново производство"	"ТЕД – ДТ" ЕООД	2 372 132,23	948 852,89
57	Асеновград	ПОВИШАВАНЕ КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТТА НА "ДЕМА" ЕООД ЧРЕЗ ИЗГРАЖДАНЕ НА ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНО ЗВЕНО ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА РОТАЦИОННИ ДЕТАЙЛИ	"ДЕМА" ЕООД	369 836,58	110 950,97
58	Пловдив	Подобряване на конкурентноспособността на „Херикс“ ООД чрез технологична модернизация – закупуване на CNC щанц машина с въртящ инструмент	Херикс ООД	310 586,00	77 646,50
59	Девин	Обновление и модернизация на технологичния процес за бутилиране на натурална минерална вода „Михалково“	Трудово-производителна кооперация „Михалково“	941 182,00	235 295,50
60	Марица	ИНОВАТИВНОСТ И КАЧЕСТВО – ПЪТЯТ НА КАСКАДА ООД КЪМ ЕВРОПЕЙСКА КОНКУРЕНТНОСТ	КАСКАДА ООД	315 487,00	77 294,00
61	Пловдив	Модернизация на съществуващата производствена база на „Интербелтс“ ООД и автоматизация на някои етапи от производството	ИНТЕРБЕЛТС ООД	301 201,12	84 336,32
62	Панагюрище	Повишаване конкурентноспособността на „Завод за оптика“ АД, чрез внедряване на технология за диверсификация на произвежданите оптични продукти	"Завод за оптика" АД	706 054,63	141 210,93
63	Кърджали	Ардастрой ООД - конкурентноспособност и развитие чрез технологична модернизация	Ардастрой ООД	1 241 455,72	372 436,72
64	Пловдив	Повишаване на конкурентноспособността и модернизация производството на „ТИ.ЕФ.ИНВЕСТ“ ООД, чрез въвеждане на система за рециклиране на остатъчен бетон	ТИ.ЕФ.Инвест ООД	182 875,00	45 718,75

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
65	Пловдив	Повишаване конкурентноспособността на фирма „СИГРОТЕХ“ ЕООД, чрез развитие и усъвършенстване на технологичния процес	„СИГРОТЕХ“ ЕООД	3 966 656,67	991 664,00
66	Пловдив	Повишаване конкурентноспособността на „ТОМСЕР 90“ ООД чрез технологично обновление и модернизирание на производствения процес	ТОМСЕР 90 ООД	1 223 584,36	305 896,09
67	Пловдив	"Международнопризнатите стандарти - гаранция за висока конкурентоспособност на фирмата"	"АПЕКС - 11" ЕООД	68 461,00	24 721,27
68	Панагюрище	"СЕ маркировката - валиден пропуск за Европейския пазар"	ОПТИКС АД	203 252,59	82 520,55
69	Пловдив	Подкрепа за въвеждане на стандарт ISO 9001:2000 и закупуване на оборудване за прилагане на СУК в ЕТ "СТЕФИ - СТЕФАНКА ГЕРГОВА" - гр. Пловдив	"Стефи-Стефанка Гергова" ЕТ	193 136,45	95 969,50
70	Пловдив	"Система по управление на качеството в "ДАКС" ЕООД"	ДАКС ЕООД	17 369,57	8 684,78
71	Хасково	"Сертифициране по ISO 9001:2000 и закупуване на оборудване с цел подобряване конкурентноспособността на "Глобал" ООД"	"Глобал" ООД	12 453,09	5 230,29
72	Кърджали	Подобряване управлението във "ФЛЕКСИКОН БГ" ЕООД чрез внедряване на системи за управление на качеството и контрол върху околната среда	"ФЛЕКСИКОН БГ" ЕООД	46 414,19	22 659,40
73	Пловдив	Повишаване безопасността на продукта в "Синергон хотели" АД чрез покриване на изискванията на стандарт ISO 22000:2005	"Синергон хотели" АД	79 232,50	38 823,93
74	Белово	"Завод за хартия Белово" АД - модерна и конкурентноспособна компания с европейско присъствие - ангажирана и отговорна за опазване на околната среда.	"Завод за хартия-Белово" АД	93 997,28	46 998,64
75	Пловдив	"Покриване на международно признати стандарти"	"Хранпак" ЕООД	39 015,74	19 507,87
76	Чепеларе	"Покриване на международни стандарти за качество ISO 9001 и ISO 22000"	"Тивамекс и ко" АД	3 582,26	1 791,13

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
77	Пловдив	"Въвеждане на система за управление на качеството, съгласно изискванията на ISO 9001:2000 в Универсал К ООД"	"Универсал К" ООД	17 525,40	8 762,70
78	Батак	"Управление на производствените отпадъци чрез ефективен екомениджмънт"	"КИМИ-1" ЕООД	147 700,00	73 850,00
79	Карлово	"Покриване на изискванията на стандарт ISO 9001:2000 в Колоре България ЕООД"	"Колоре България" ООД	78 960,00	38 690,40
80	Девин	"Покриване на изискванията на стандарт ISO 9001:2000 във Възход Манифакчъринг ООД"	Възход Манифакчъринг ООД	102 200,00	50 078,00
81	Рудозем	Внедряване на ISO 9001:2000 в „РУДМЕТАЛ-ТЕХНОМАШ“ ООД – гр. Рудозем с цел повишаване конкурентоспособността на фирмата	"Рудметал-Техномаш" ООД	24 889,00	12 444,50
82	Пазарджик	Внедряване на Система за Управление на Качеството съгласно изискванията на Стандарт ISO 9001:2000 в "ХЕБЪРСТРОЙ" ООД	"ХЕБЪРСТРОЙ" ООД	97 984,00	48 012,16
83	Асеновград	BG161PO003-2.1.03 „Покриване на международно признати стандарти“	"СУИЙТ МЕДЖИК ЕВРОПА" ООД	11 199,60	5 599,80
84	Панагюрище	Разработване, внедряване и сертифициране на Система за управление на качеството, съгласно изискванията на международния стандарт БДС EN ISO 9001:2008	"РИТОН-П" АД	45 000,00	22 500,00
85	Родопи	Оценка на съответствието за стандарти EN253, EN448 и EN488 на продуктите на „Инстал инженеринг“ и контролна система за тяхното изпитване	"Инстал Инженеринг СВ" ООД	139 077,00	69 538,50
86	Велинград	Конкурентоспособност чрез сертификация	"ТЕРАЗИНИ" ЕООД	27 992,90	13 996,45
87	Момчилград	Повишаване ефективността и създаване на благоприятна работна среда в ЕТ „Светлини – Ергун Бахри“ чрез покриване на международно признати стандарти	ЕТ "СВЕТЛИНИ - ЕРГУН БАХРИ"	40 620,00	20 310,00

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
88	Кърджали	„Симекс“ ЕООД - по-конкурентноспособни чрез въвеждане на международни стандарти	"СИМЕКС" ЕООД	27 166,67	13 179,87
89	Кърджали	По пътя към международните пазари чрез въвеждане на международнопризнати стандарти	"ЕВРОПЕЙСКИ ПРОЕКТЕН ЦЕНТЪР" ООД	23 500,00	11 515,00
90	Кърджали	С международни стандарти в проектирането и архитектурата - към по-висока конкурентноспособност	"Луков Дизайн 2" ЕООД	13 300,00	6 517,00
91	Пловдив	Повишаване конкурентноспособността на ХЕЛИОС - МЕТАЛ ЦЕНТЪР ООД чрез покриване изискванията на стандарт ISO 9001:2000	"ХЕЛИОС-МЕТАЛ ЦЕНТЪР" ООД	31 300,00	15 337,00
92	Пазарджик	Повишаване конкурентноспособността на „Био Фреш“ ООД чрез покриване изискванията на стандарт ISO 9001:2000	"Био Фреш" ООД	31 000,00	15 190,00
93	Пловдив	Покриване на международни стандарти за качество ISO 9001:2000	"БУЛЛИФТ" ООД	73 755,60	36 877,80
94	Ардино	Въвеждане на система за управление на качеството БДС EN ISO 9001:2008 и на CE маркировка във фирма КАРО-06 ЕООД, с. Жълтуша	Каро - 06 ЕООД	15 313,23	7 433,04
95	Димитровград	Изграждане на системи за управление на качеството съгласно ISO 9001:2008 и за управление на околната среда съгласно ISO 14001:2004	Евро Ферт АД	50 908,00	25 454,00
96	Димитровград	Изграждане на система за управление на околната среда съгласно БДС EN ISO 14001:2004	Нео - Титан ООД	29 380,00	14 690,00
97	Пловдив	Подготовка и сертификация на Система за управление на качеството съгласно ISO 9001:2008, Система за управление на околната среда съгласно ISO 14001:2004, продуктова сертификация съгласно Еко-Текс и закупуване на контролно-измервателно оборудване	„Глория-2001“ ООД	28 803,02	14 401,51
98	Хасково	"Внедряване и покриване на изискванията на ISO 9001:2008 в "Калинови консулт" ООД стъпка за устойчиво развитие."	"Калинови Консулт" ООД	32 415,00	16 207,50
99	Обл. Пловдив	"МИГ Инженеринг ЕООД - отговорност за опазване на околната среда"	МИГ Инженеринг	29 502,42	14 456,19

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
			ЕООД		
100	Пловдив	"Технологична модернизация в предприятието"	"Хранпак" ЕООД	993 504,53	645 777,94
101	Пловдив	"Технологично обновление и модернизация на фирма "МОНИ МГ" ООД"	"МОНИ МГ" ООД	1 874 451,91	925 042,02
102	Родопи	"Разширяване на технологичните възможности, продуктовата гама и капацитета на „Прокс – 2“ ООД"	Прокс - 2 ООД	389 572,50	253 222,13
103	Баните	"Преминаване към еколого-съобразна технология в асфалтополагането и разширяване на гамата продукти на МИНЕРАЛ ЕООД чрез инвестиции в автоматизирани, модерни и високотехнологични системи и оборудване"	Минерал ЕООД	150 871,00	98 066,15
104	Пловдив	"Повишаване на конкурентоспособността, чрез модернизация и технологично обновление в "АРП" ООД "	"АРП" ООД	755 394,55	491 006,46
105	Пловдив	"Внедряване на ново технологично оборудване в „Транемо-Амицбол Корпорейшън" ООД"	"ТРАНЕМО-АМИЦБОЛ КОРПОРЕЙШЪН" ООД	171 152,00	102 691,20
106	Пловдив	"Стабилност, устойчивост и конкурентоспособност сега и в бъдеще"	"ПЛАСТЕК" ООД	1 238 375,00	804 943,75
107	Пловдив	"Внедряване на нови продукти, съответстващи на европейските норми и изисквания, от СД "ЕНКО – Недев С-ие""	СД"ЕНКО-НЕДЕВ С-ИЕ"	562 260,00	365 469,00
108	Пещера	"Технологично обновление и модернизация в Обувна Фабрика Бари"	"БАРИ КБК ГРУП" ООД	946 420,00	567 852,00
109	Пловдив	"Повишаване конкурентноспособността на "Нематекс" ЕООД чрез инвестиционно подпомагане за технологично обновление на производственото оборудване"	"Нематекс" ЕООД	309 629,00	185 777,40
110	Пещера	"Повишаване на конкурентоспособността на "ГИДО" ООД като производител за пазарите на ЕС"	"ГИДО" ООД	1 666 190,00	999 714,00

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
111	Пещера	"Усъвършенстване на технологичния процес във фирма "Софи-В", чрез закупуване на ново оборудване"	ЕТ "СОФИ-В-ВАСИЛ ВАЧКОВ-МАРИЯ ВАЧКОВА"	209 580,00	136 227,00
112	Пловдив	" Въвеждане в производството на нови продукти с висока добавена стойност – системи за окачени фасади от стъкло и алуминий и фасади от алуминий "	"СОНИКО" ООД	1 324 637,32	794 782,39
113	Асеновград	"Модернизация на производствена база с Леново"	"ЛЕНОВЕКС" ООД	527 688,90	342 997,78
114	Пловдив	"Подобряване на конкурентните предимства на фирмата"	"ТОКАШ" ООД	349 904,91	227 438,19
115	Рудозем	"Повишаване на конкурентоспособността на „РУБЕЛЛА БЮТИ" АД чрез внедряване на модерно технологично оборудване"	"РУБЕЛЛА БЮТИ" АД	1 728 000,00	999 975,11
116	Септември	"Повишаване на конкурентоспособността на "КЗУ-ЗЛМК"ЕООД чрез технологична модернизация"	"КЗУ-ЗЛМК" ЕООД	927 054,17	556 232,50
117	Пловдив	"Доставка и въвеждане в експлоатация на ново технологично оборудване"	"ИНДЕКС-6" ООД	784 112,00	470 467,20
118	Пловдив	"Въвеждане на иновативна технология за директно лазерно гравирание в „Полифлекс" ООД"	"ПОЛИФЛЕКС" ООД	1 145 950,00	687 570,00
119	Панагюрище	"Производство на прецизни оптични компоненти с приложение във видимия и инфрачервения спектър на светлината"	"Завод за оптика" АД	296 617,34	177 590,70
120	Пазарджик	"Автоматизиране и разширяване на производството на врати и каси "	ИНТЕКСТ ООД	872 387,41	523 432,45
121	Асеновград	"Технологична модернизация за конкурентно производство на "Механика-90" ЕООД"	"Механика 90" ЕООД	122 486,46	61 243,23
122	Хасково	ПОВИШАВАНЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА „ХИММАШ" АД ЧРЕЗ ВНЕДРЯВАНЕ НА МОДЕРНО ТЕХНОЛОГИЧНО ОБОРУДВАНЕ	"ХИММАШ" АД	586 345,00	351 807,00
123	Хасково	Въвеждане на високотехнологично оборудване в производствения процес	"АРЕА" ООД	646 600,00	419 740,34

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
124	Хасково	Технологична модернизация в „ХИДРОПЛАСТФОРМ“ ООД	"ХИДРОПЛАСТФОРМ" ООД	118 720,00	77 168,00
125	Панагюрище	Повишаване ефективността на "Асарел-Медет" АД чрез технологична модернизация в предприятието	"Асарел-Медет" АД	6 938 635,16	3 352 748,51
126	Марица	Повишаване конкурентоспособността на „Либхер-Хаусгерете Марица“ ЕООД чрез въвеждане на нова технология за пязозапълване на врати на хладилни и фризерни уреди	Либхер-Хаусгерете Марица ЕООД	4 204 243,26	2 101 280,78
127	Пазарджик	Повишаване на производствения капацитет в "Елхим Искра" АД	"Елхим-Искра" АД	729 720,00	364 860,00
128	Кърджали	Повишаване на конкурентоспособността на "Теклас- Бългрия" АД	Теклас-Бългрия АД	1 992 887,09	996 443,54
129	Карлово	"Технологична модернизация в "Боннер" ООД	"Боннер" ООД	593 920,00	326 656,00
130	Асеновград	Повишаване конкурентоспособността на "Корал Спектър" ООД чрез въвеждане на модерно производствено оборудване	Корал Спектър ООД	587 260,77	352 356,46
131	Калояново	Повишаване конкурентоспособността на "ДИЕКС" ЕООД, чрез инвестиции за технологично обновление и оптимизация на производствената дейност	"ДИЕКС" ЕООД	453 641,00	272 184,60
132	Пловдив	"Повишаване конкурентоспособността на "Техно Прес" ЕООД чрез технологична модернизация и въвеждане на иновативни предприятия"	"ТЕХНО ПРЕС" ЕООД	1 480 175,41	888 105,24
133	Пловдив	Разнообразяване на продуктовата гама и повишаване на производствения капацитет на ЕМ ЕС ГРУП	"ЕМ ЕС ГРУП" ООД	516 360,00	309 816,00
134	Пловдив	Диверсификация и разширяване на производството на пластмасови изделия в Карина – 4 ООД	"КАРИНА – 4" ООД	1 792 480,00	999 849,39
135	Обл. Пловдив	"Технологична модернизация в "Ка Инженеринг" ЕООД	"КА ИНЖЕНЕРИНГ" ЕООД	146 409,00	95 165,85
136	Димитровград	МОДЕРНИЗАЦИЯ НА ПРОЛЕТ ЕООД	Пролет ЕООД	983 024,00	540 663,20

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
137	Пловдив	"Технологична модернизация на "Агрива" АД	"АГРИВА" АД	1 307 030,82	718 866,95
138	Пловдив	"Модернизиране на производствената технология в "Биомашиностроене" АД	Биомашиностроене АД	791 500,00	405 882,69
139	Кърджали	"Модернизиране производството на "Протон-ММ" ООД чрез технологично обновление"	"ПРОТОН - ММ" ООД	121 290,00	78 797,63
140	Асеновград	Нови инвестиции и модернизация в БЛУФЕД ЕООД	"Блуред" ЕООД	129 208,00	83 985,20
141	Обл. Пловдив	ПОДОБРЯВАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВЕНИЯ КАПАЦИТЕТ И ЕКСПОРТНИТЕ ПОЗИЦИИ НА „ФИЛ-КО“ ЕООД	„ФИЛ-КО“ ЕООД	1 941 955,13	1 068 075,32
142	Обл. Пловдив	Въвеждане в производството на всички елементи от интегриран фирмен продукт с осигурен вътрешен и експортен мащабен пазар	"КОДКИЙ ТЕКНОЛОДЖИС" ООД	857 329,95	471 531,47
143	Обл. Пловдив	Технологична модернизация на "САМИ МСД" ЕООД чрез закупуване на фрезови център с централно програмно управление	"САМИ МСД" ЕООД	354 164,00	195 375,43
144	Обл. Пловдив	Обновяване и модернизиране на производствените мощности в „Индекс - 6“ ООД	"ИНДЕКС-6" ООД	2 153 903,00	1 184 646,65
145	Асеновград	Подобряване технологичния потенциал на "Милко" ЕООД	"МИЛКО" ЕООД	3 302 791,55	1 816 530,63
146	Пловдив	Закупуване на ново производствено оборудване за повишаване конкурентоспособността на Плексистаб България АД	"ПЛЕКСИСТАБ БЪЛГАРИЯ" ЕАД	418 697,22	230 283,47
147	Харманли	Модернизация и разширяване на производствената база на "СЛАВЕЙ-Г" ЕООД	"СЛАВЕЙ-Г" ЕООД	3 634 400,00	1 899 858,77
148	Мадан	ОМЕЛИЯ ЕООД - конкурентни и устойчиви на европейския пазар	ОМЕЛИЯ ЕООД	429 070,00	235 988,50
149	Асеновград	Модернизация на производствените процеси в "БРАВИС И КО" ООД	"БРАВИС И КО" ООД	554 405,60	332 643,36
150	Обл. Пловдив	ЗАКУПУВАНЕ НА ПЕЦ ЗА СПОЯВАНЕ НА ПЕЧАТНИ ПЛАТКИ И ИНСПЕКЦИОНЕН КОНВЕЙЕР	"АСТЕРИКС ЕЛЕКТРОНИК" ООД	82 770,00	53 800,50

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
151	Обл. Пловдив	Технологична модернизация на Пролифт ООД за производство на асансьорни компоненти	"ПРОЛИФТ" ООД	297 604,00	193 442,60
152	Пещера	Модернизация на производствените процеси и разширяване на пазарите на ИНГИЛИЗ – 2009 ЕООД	"ИНГИЛИЗ-2009" ЕООД	318 506,50	191 103,90
153	Обл. Пловдив	Повишаване конкурентноспособността на „Костов – 69“ЕООД, гр.Пловдив	"КОСТОВ - 69" ЕООД	306 723,09	199 370,00
154	Обл. Пловдив	Повишаване на пазарния дял на Александрис Инженеринг ЕООД чрез обогатяване на продуктовата гама	"АЛЕКСАНДРИС ИНЖЕНЕРИНГ" ЕООД	476 106,00	261 382,45
155	Рудозем	ЕФЕКТИВНО И КОНКУРЕНТНО ПРОИЗВОДСТВО ЧРЕЗ ТЕХНОЛОГИЧНА МОДЕРНИЗАЦИЯ	"РУБЕЛЛА БЮТИ" АД	1 962 959,00	1 079 627,45
156	Асеновград	"Изграждане на високо-технологично производство на нотурална изворна и трапезна вода"	"Нова Трейд" ЕООД	13 868 927,79	3 735 638,29
157	Обл. Пловдив	"Интегрален център за лечение на тумори и травми"	Университетска Многопрофилна болница за активно лечение "Свети Георги" ЕАД	2 809 866,00	1 404 933,00
158	Марица	Повишаване конкурентоспособността на „Либхер-Хаусгерете Марица“ ЕООД чрез технологично обновление	Либхер-Хаусгерете Марица ЕООД	7 879 547,37	3 918 853,14
159	Пловдив	„Повишаване конкурентоспособността на „Дунапак Родина“ АД чрез внедряване на иновативни производствени линии“	"ДУНАПАК - РОДИНА" АД	7 972 253,18	3 986 126,58
160	Пловдив	Технологична иновация в производството на PVC и технически профили	"ПРОФИЛИНК" ООД	7 997 352,60	3 998 676,29
161	Белово	Повишаване на конкурентоспособността на „ЗХ Белово“ АД чрез иновативна технологична модернизация, пряко свързан с внедряването на шест иновативни продукти	"Завод за хартия-Белово" АД	3 308 901,63	1 654 450,81

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
162	Пловдив	Подобряване на технологиите и управлението в "Лион Трейдинг" ООД, запроизводството на качествени и безопасни храни, в съответствие със стандарта ISO22000:2005	"Лион Трейдинг" ООД	198 166,65	147 970,95
163	Пловдив	"Конкурентоспособност и развитие на "Универсал -95" ООД	"Универсал 95" ООД	27 790,53	20 842,90
164	Пловдив	"ЗЕД България" ЕООД - надеждност и ефективност на услугите чрез внедряване на система за управление на качеството съгласно ISO 9001:2008 базирана на информационни технологии"	"ЗЕД БЪЛГАРИЯ" ЕООД	47 001,00	35 250,75
165	Пловдив	Покриване на международно признат стандарт ISO 9001:2008	Кей Джи Ауто	92 691,58	69 518,68
166	Пловдив	Модерно обслужване и конкурентоспособност, чрез внедряване на система за управление на качеството, съгласно стандарт СЯД 9001:2008 в "Медицински център д-р Тонев" ЕООД	"МЕДИЦИНСКИ ЦЕНТЪР - Д-Р АНТОН ТОНЕВ" ЕООД	17 792,63	13 344,47
167	Пловдив	Повишаване на конкурентните предимства на "Дармед сервиз" ООД-Пловдив"	"Дармед сервиз"ООД - Пловдив	178 869,90	134 152,42
168	Пловдив	Внедряване и сертифициране на международен стандарт ISO 9001:2008 за повишаване на конкурентоспособността в "Чехобул" ООД	"Чехобул"ООД	191 429,00	143 571,75
169	Панагюрище	Повишаване конкурентоспособността на "Бунай" АД чрез сертифициране на системата за управление на качеството във фирмата по стандарта ISO/TS 16949:2009	"БУНАЙ" АД	153 985,00	113 948,90
170	Пловдив	"Модерно управление и качество на здравните услуги в ДКЦ II - Пловдив"	"Диагностично-консултативен център II - Пловдив" ЕООД	166 284,92	124 713,69

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
171	Пловдив	"Информационна сигурност и защита на данни в МБАЛ Свети Панталеймон"	Многопрофилна болница за активно лечение "Свети Панталеймон" - Пловдив	185 329,47	138 997,10
172	Пловдив	Система за управление на качеството в "Нов стил" ООД, гаранция за конкурентоспособност и развитие	"Нов стил" ООД	81 255,50	60 941,62
173	Пловдив	Покриване на международно признати стандарти.	ЕТ "ДИАНЖЕЛИ - АНГЕЛ АНГЕЛОВ"	169 200,00	126 900,00
174	Пловдив	Повишаване качеството и безопасността на продукта в "Афродита хотелс" ООД чрез покриване на изискванията на стандарти ISO 9001:2008 и ISO 22 000: 2005	Афродита хотелс ООД	102 479,50	76 859,62
175	Садово	Конкурентоспособност на СД "ХИК-91 Пацев и с-ие" чрез внедряване на система за управление на безопасността на храните	"ХИК-91 - ПАЦЕВ С-ИЕ" СД	46 713,68	35 035,26
176	Кърджали	По-конкурентоспособна чрез въвеждане на международнопризнати стандарти	"ИРИНА 92- ИРИНА ЧАНКОВА" ЕТ	64 241,58	47 852,20
177	Кърджали	Повишаване ефективността на "Протон-ММ" ООД чрез въвеждане на международно признати стандарти	"ПРОТОН - ММ" ООД	102 290,00	75 835,19
178	Пловдив	"Деникал -05" ЕООД за конкурентоспособност и качество на предлаганите услуги"	"Деникал -05" ЕООД	41 916,60	31 437,45
179	Пловдив	"Хартекс" ООД - качество и конкурентоспособност"	Хартекс ООД	164 801,00	123 600,75
180	Кърджали	Конкурентни на пазара с отговорност, качество и грижа към околната среда	"Диолен" ЕООД	73 086,70	54 815,02
181	Пловдив	Подобряване на конкурентните предимства на Медикус Алфа медико-дентален център ЕООД чрез сертификация съгласно ISO 9001:2008	Медикус Алфа медико-дентален център ЕООД	198 786,19	149 089,64

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
182	Пловдив	Система за управление на качеството в "Д.Младенов" ЕООД, гаранция за бъдещо развитие	"Д.Младенов" ЕООД	15 168,42	11 376,31
183	Марица	Подобряване качеството и гарантиране сигурността на продуктите на „Екселпак България“ ООД	"Екселпак България" ООД	108 178,95	80 593,32
184	Пловдив	Намаляване на вредното влияние върху околната среда и устойчиво развитие на предлаганите услуги	"ФАСИЛИТИ ОПТИМУМ БЪЛГАРИЯ" АД	185 572,00	137 323,28
185	Смолян	Въвеждане и сертифициране на система за управление на сигурността на информацията съгласно стандарт БДС EN ISO 27001:2005 в дейността на „Профит“ ООД	"ПРОФИТ" ООД	170 236,36	127 487,57
186	Пловдив	ДИО ООД – стандарт за качество за по-успешно позициониране на пазара на оптични продукти	"ДИО" ООД	101 086,58	74 804,07
187	Пловдив	„Алекс-сервиз“ ООД - конкурентноспособна и отговорна компания, ангажирана с каузата за опазване на околната среда и безопасността на продуктите	АПЕКС - СЕРВИЗ ООД	171 207,76	128 405,82
188	Пловдив	Утвърждаване на конкурентните предимства и разширяване на пазарните позиции на Самиташ Металбау ООД	САМИТАШ МЕТАЛБАУ ЕООД	171 441,00	126 866,34
189	Пазарджик	Сертифициране на "Екобулхарт" - качество и конкурентоспособност	"ЕКОБУЛХАРТ" ЕООД	16 462,11	12 346,58
190	Хасково	По-висока конкурентоспособност в „Ния-Милва“ ЕООД	"НИЯ-МИЛВА" ЕООД	319 085,64	303 131,35
191	Димитровград	„Пускане в експлоатация на линия за производство и пакетаж на дървени клечки за зъби“	"Б и Д" ЕООД	268 200,00	254 790,00
192	Панагюрище	Технологична модернизация на "Холдинг Кимкооп Трейдинг" ООД"	"Холдинг Кимкооп" ООД	882 592,07	617 814,45
193	Пловдив	"Повишаване конкурентоспособността на "БТЛ Индъстрийз" АД на международния пазар на електронна медицинска апаратура	"БТЛ ИНДЪСТРИЙЗ" АД	1 290 420,98	774 252,59

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
194	Рудозем	Внедряване на нова технология в производствения процес и диверсифициране на предлагането като фактори за създаване на конкурентни предимства и пазарно развитие на „Рубелла бюти“ АД	"РУБЕЛЛА БЮТИ" АД	4 112 259,00	2 467 355,00
195	Кричим	Конкурентоспособност чрез ръст в развоя, обема, асортимента и качеството на продукцията	"Солвекс козметични продукти" ООД	1 664 243,90	998 546,34
196	Пещера	Повишаване потенциала за растеж на "Пасат антени" ООД чрез инвестиции в нови продукти и производствени подобрения	"ПАСАТ АНТЕНИ" ООД	741 030,00	518 721,00
197	Пазарджик	Повишаване на конкурентноспособността чрез въвеждане на модерно високотехнологично оборудване	"РАИС" ООД	2 018 025,77	1 210 815,46
198	Пазарджик	Технологична модернизация - пътят към разширяване обхвата на цифровото предлагане на "ТЕЛЕКАБЕЛ" АД	"ТЕЛЕКАБЕЛ" АД	1 876 550,00	1 125 930,00
199	Хасково	"Оптимизация в производствените технологии и модернизация на активите (ОПТИМА)	"Ронис" ЕООД	448 415,05	313 890,54
200	Хасково	„Технологична модернизация на производството на "Калинови-Консулт„ООД"	"Калинови Консулт" ООД	593 524,00	415 466,80
201	Пловдив	" Био Фреш" ООД- модернизация и развитие	"Био Фреш" ООД	1 213 022,00	727 813,20
202	Пловдив	Технологично модернизиране на машинния парк в "Апекс 11" ЕООД- гаранция за качествен продукт, висока конкурентоспособност и устойчиво присъствие на вътрешния и външния пазар	"АПЕКС - 11" ЕООД	1 372 650,00	960 855,00
203	Смолян	Технологична модернизация на производството в "Гамакабел" АД	"ГАМАКАБЕЛ" АД	2 649 410,94	1 589 548,77
204	Асеновград	Инвестиция в модернизация и маркетинг- фактори за повишаване на конкурентоспособността на "Компас Инженеринг" ООД	"Компас Инженеринг" ООД	1 051 762,00	735 651,33
205	Пловдив	Технологична модернизация в "КА Инженеринг" ЕООД	"КА ИНЖЕНЕРИНГ" ЕООД	233 162,00	151 555,30

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
206	Асеновград	Доокомплектоване на нов производствен участък за едрогабаритни детайли в "Милко" ЕООД	"МИЛКО" ЕООД	4 979 492,75	2 492 659,35
207	Пловдив	Разширение и модернизация на обособено производство "Дитиокарбамати"	"АГРИЯ" АД	749 139,67	449 483,80
208	Пловдив	Инвестиции и модернизация в "Елитком" ООД	"Елитком" ООД	782 659,00	547 861,30
209	Обл. Пловдив	ВЪВЕЖДАНЕ НА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЦЕСИ И ПРОЦЕДУРИ (ERP MANAGER)	„ФИЛ-КО“ ЕООД	205 500,00	154 125,00
210	Стамболийск и	Повишаване конкурентоспособността на „Мастер СОП“ ЕООД с внедряване на стандарт за управление сигурността на информацията – ISO/ IEC 27001:2005 и ERP система от ново поколение	„МАСТЕР СОП“ ЕООД	165 509,45	124 132,09
211	Обл. Пловдив	Въвеждане на система за управление на околната среда във „Фригопан“ ООД и покриване на стандарт БДС ISO 14001	"Фригопан" ООД	333 002,00	249 751,50
212	Обл. Пазарджик	Изграждане на конкурентна бизнес атмосфера, с грижа към околната среда от Кейбъл Груп ООД	"Кейбъл Груп" ООД	101 873,00	76 404,75
213	Рудозем	Внедряване на специализирана софтуерна система за управление на проследимостта на материалните потоци и управление на качеството в „Рубелла Бюти“ АД	"РУБЕЛЛА БЮТИ" АД	420 550,00	315 412,50
214	Обл. Пловдив	Внедряване на MOM система във фирма ИНТРАМА ПРОТЕК ЕООД	"ИНТРАМА ПРОТЕК" ЕООД	258 391,95	193 793,96
215	Асеновград	Повишаване на конкурентоспособността на „Балканкар – Руен“ АД чрез ефективно управление на енергията	"БАЛКАНКАР - РУЕН" АД	418 909,00	314 181,75
216	Обл. Пловдив	Конкурентни предимства за „Булармекс – ИК“ АД чрез внедряване на международно признати стандарти	"Булармекс - ИК" АД	14 980,00	11 235,00
217	Пещера	ГИДО ООД - конкурентноспособна компания с европейско присъствие, ангажирана и отговорна за опазване на околната среда	"ГИДО" ООД	272 329,64	204 247,23

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
218	Пловдив	АСИП-МДЦ КАСПЕЛА – еталон за здравна помощ	"АМБУЛАТОРИЯ ЗА СПЕЦИАЛИЗИРАНА ИЗВЪНБОЛНИЧНА ПОМОЩ-МЕДИКОДЕНТАЛЕН ЦЕНТЪР КАСПЕЛА" ЕООД	418 950,21	314 212,65
219	Пловдив	Насърчаване на развитието на „ФАТ“ ЕООД с грижа към околната среда	"ФАТ" ЕООД	419 838,64	314 878,98
220	Пловдив	Система за управление на информационната сигурност в „ЗЕД БЪЛГАРИЯ“ ЕООД	"ЗЕД БЪЛГАРИЯ" ЕООД	101 684,00	76 263,00
221	Пловдив	Конкурентните предимства на „Апекс - сервиз“ ООД	АПЕКС - СЕРВИЗ ООД	327 740,00	245 805,00
222	Пловдив	Подобряване на екологичните резултати в “КМД” ЕООД	"КМД" ЕООД	578 095,10	390 272,00
223	Пловдив	Качество и сигурност на информацията в „Адроит Електроникс“ ЕООД	Адроит Електроникс ЕООД	513 500,00	385 125,00
224	Пловдив	Въвеждане на система за планиране и управление на ресурсите във Филкаб АД	"Филкаб" АД	483 480,49	362 610,37
225	Пловдив	Повишаване конкурентоспособността на „Техно Прес“ ЕООД чрез въвеждане на софтуерна система за управление на ресурсите (ERP) в предприятието.	"ТЕХНО ПРЕС" ЕООД	338 210,00	253 657,50
226	Пловдив	ПРЕЦИЗНОСТ И КАЧЕСТВО В ЛАБОРАТОРИЯ ПИСАНЕЦ	"САМОСТОЯТЕЛ НА МЕДИКО-ДИАГНОСТИЧНА ЛАБОРАТОРИЯ Д-Р ПИСАНЕЦ" ООД	507 841,60	380 881,20

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
227	Обл. Пловдив	„Оптимизиране на производствения процес в „Прокс- 2” ООД чрез Внедряване на ERP система”	Прокс - 2 ООД	148 839,00	111 629,25
228	Пловдив	“Оптимизиране на търговската и маркетингова дейност на „Панчев” ЕООД чрез внедряване на CRM – система за управление”	"Панчев" ЕООД	47 202,00	35 401,50
229	Пловдив	Повишаване на конкурентоспособността на „Европът-2000“ АД чрез въвеждане на нов модул към системата „Куриер“	Европът-2000 АД	434 664,80	325 998,60
230	Пловдив	КАЧЕСТВО И ЗДРАВЕ - ВИА ООД	"ГРУПОВА ПРАКТИКА ЗА ПЪРВИЧНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ - ВИА" ООД	441 427,80	331 070,85
231	Пловдив	„Въвеждане на ERP система за управление на ресурсите в „Авис инженеринг” ЕООД като стъпка за развитие на конкурентоспособността на фирмата”	"Авис Инженеринг" ЕООД	207 285,00	155 463,75
232	Пловдив	Внедряване на софтуерна система за управление ресурсите на фирма Агрива АД – тип ERP	"АГРИЯ" АД	475 475,00	356 558,70
233	Пловдив	Повишаване на конкурентоспособността на „Инстал Инженеринг СВ” ООД	"Инстал Инженеринг СВ" ООД	110 300,00	82 725,00
234	Пловдив	Оптимизация и подобряване на управлението в „Биомашиностроене” АД	Биомашиностроене АД	367 560,00	275 670,00
235	Хасково	ЗММ-ХАСКОВО АД – конкурентноспособна компания с ангажимент към околната среда	"ЗММ-ХАСКОВО" АД	150 524,00	112 893,00
236	Смолян	„Производство на облекла по международни стандарти за качество”	"Паро" ЕООД	257 849,00	193 206,26
237	Обл. Кърджали	Чрез внедряване на Система за управление на енергийната ефективност към ново ниво на конкурентоспособност	"Родопастрой" ООД	532 339,75	383 018,45

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
238	Пловдив	Технологична модернизация на "Сами МСД" ЕООД чрез закупуване стругово-фрезови център с централно програмно управление	"САМИ МСД" ЕООД	716 309,22	499 999,46
239	Кърджали	Повишаване на конкурентоспособността на "Делис" ООД чрез технологична модернизация	"ДЕЛИС" ООД	553 549,99	387 484,99
240	Пловдив	Повишаване конкурентоспособността на "Център за лазерни технологии" ООД чрез технологична модернизация	"Център за лазерни технологии" ООД	614 412,00	430 088,40
241	Първомай	Повишаване конкурентоспособността на ИСКРА ООД чрез инвестиции в съвременно технологично оборудване и разработване на маркетингова стратегия	"ИСКРА" ООД	817 479,34	486 400,21
242	Пловдив	Инвестиция за конкурентоспособност и разширяване на пазарите	"МЕКСОН" ООД	976 956,05	586 173,63
243	Пещера	Технологична модернизация на производствените процеси в "Пасат антени" ООД	"ПАСАТ АНТЕНИ" ООД	641 546,78	449 082,75
244	Смолян	Технологична модернизация в „Микони“ ООД	"МИКОНИ" ООД	856 022,05	599 215,43
245	Пловдив	Подобряване на пазарните позиции на Цифрова Кабелна Телевизия ООД чрез повишаване качеството на предлаганите услуги	"Цифрова Кабелна Телевизия" ООД	320 144,03	224 100,82
246	Родопи	Технологична модернизация за повишаване на конкурентоспособността на "Селт" ООД	"СЕЛТ" ООД	600 810,00	420 567,00
247	Димитровград	Повишаване на конкурентоспособността на „Пролет“ ЕООД	Пролет ЕООД	561 000,00	336 600,00
248	Пловдив	Повишаване на конкурентните предимства на " ДИО" ООД на българския и международния пазар	"ДИО" ООД	527 500,00	369 250,00
249	Марица	Технологично обновление на „Екселпак България“ ООД чрез внедряване на оборудване за производство на фотополимерни форми за флексопечат	"Екселпак България" ООД	548 675,00	384 072,50
250	Пловдив	Технологична модернизация в "Интрама Протек" ЕООД	"ИНТРАМА ПРОТЕК" ЕООД	569 859,26	341 915,56

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
251	Пловдив	Самиташ Металбау ООД внедрява нови технологии и разширява производствения си асортимент	САМИТАШ МЕТАЛБАУ ЕООД	758 135,00	530 694,50
252	Пловдив	„Костов – 69” ЕООД – напредък чрез модернизация	"КОСТОВ - 69" ЕООД	261 358,10	182 950,67
253	Марица	Повишаване конкурентоспособността на "ГАМА ПЛАСТ БГ" ООД на световните пазари чрез технологично обновление и модернизация на производствена база за пластмасови изделия	"ГАМА ПЛАСТ БГ" ООД	1 544 150,94	978 233,56
254	Пловдив	Повишаване на конкурентоспособността на "Итом" ООД, чрез внедряване на ново технологично оборудване	"ИТОМ" ООД	276 343,69	193 440,58
255	Карлово	Устойчиво развитие чрез технологична модернизация в „Боннер” ООД	"Боннер" ООД	1 184 670,00	710 802,00
256	Асеновград	Разширяване на дейността на „Полигруп” ООД чрез внедряване на ново производствено оборудване	"ПОЛИГРУП" - ООД	3 239 809,00	1 943 785,44
257	Септември	Повишаване на конкурентоспособността на "ПФБ Пресо Фондал-България" ЕООД чрез въвеждане на модерно високотехнологично оборудване	"ПФБ ПРЕСО ФОНДАЛ- БЪЛГАРИЯ" ЕООД	3 439 522,50	1 994 923,05
258	Куклен	Повишаване конкурентоспособността на "Янев-Яневи-с-ие" СД чрез диверсификация на продукцията и оптимизиране на производствената дейност	ЯНЕВ-ЯНЕВИ-С- ИЕ	452 400,00	316 680,00
259	Сопот	Повишаване конкурентоспособността на ЕТ "Синета-Елена Янкова", чрез технологично обновление"	ЕТ Синета - Елена Янкова	850 768,00	594 686,83
260	Хасково	Технологична модернизация за растеж и развитие на нови продукти	"ПОЛИГРАФЮГ" АД	644 300,00	451 010,00
261	Карлово	Растеж чрез инвестиция в модерно високотехнологично оборудване	"МОНИ-83 " ООД	903 719,00	632 603,30
262	Съединение	Технологична модернизация и диверсификация в производството на „Доев” ЕООД	"ДОЕВ" ЕООД	543 033,06	380 123,14
263	Пазарджик	Повишаване на конкурентоспособността на „Беллопринт” ООД чрез обновление на технологичното оборудване	Беллопринт ООД	611 384,00	424 471,98

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
264	Родопи	Технологична модернизация на "Инстал Инженеринг СВ" ООД	"Инстал Инженеринг СВ" ООД	1 218 720,00	853 104,00
265	Панагюрище	Разширяване и модернизиране на „Холдинг Кимкооп Трейдинг“ ООД	"Холдинг Кимкооп" ООД	1 317 197,74	922 038,41
266	Асеновград	Технологична модернизация на "Никимол" ООД	НИКИМОЛ	333 486,10	233 246,79
267	Пещера	Инвестиция в съвременен оборудване, насочена към модернизиране и оптимизиране на производствено технологичния процес в Обувна Фабрика Бари	"БАРИ КБК ГРУП" ООД	1 172 448,00	703 468,80
268	Хасково	Технологична модернизация на дейността на "Химмаш" АД чрез закупуване на иновативна автоматична машина за оформяне на дъна на специализирани съдове и чрез разработване на маркетингови анализи и стратегии	"ХИММАШ" АД	2 133 960,00	1 280 375,99
269	Пловдив	Технологично обновление на ЕТ "Дианжели-Ангел Ангелов"	ЕТ "ДИАНЖЕЛИ - АНГЕЛ АНГЕЛОВ"	776 778,29	543 744,80
270	Асеновград	Технологична модернизация за конкурентноспособността на "Дема" ЕООД	"ДЕМА" ЕООД	724 689,98	507 282,98
271	Раковски	Технологично обновление и модернизация на "Лука" ООД	ЛУКА ООД	286 378,97	200 465,28
272	Марица	Разширяване на продуктивния асортимент на Ийст Корд Компани за завоюване на нови пазари	"Ийст корд компани" ЕООД	302 647,07	211 852,95
273	Пловдив	Повишаване конкурентноспособността на "Биомашиностроене" АД чрез прилагане на иновативни производствени технологии	Биомашиностроене АД	2 406 320,00	1 443 792,00
274	Пловдив	Нови перспективи за повишаване на конкурентноспособността на КАРИНА – 4 ООД	"КАРИНА – 4" ООД	680 500,00	476 350,00
275	Пловдив	Разширяване на пазарите чрез диверсификация на продуктите в Ем Ес Груп	"ЕМ ЕС ГРУП" ООД	445 000,00	311 500,00
276	Пловдив	Повишаване на конкурентните предимства на "Глория-2001" ООД чрез технологична модернизация	„Глория-2001“ ООД	1 435 154,00	999 871,79

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
277	Пещера	Иновативните технологии като фактор за развитие и конкурентоспособност	"ИНГИЛИЗ-2009" ЕООД	908 749,98	636 124,99
278	Асеновград	Инвестиции за повишаване конкурентоспособността на „Алпи комерс“ ООД	"АЛПИ КОМЕРС" ООД	1 012 364,43	708 655,10
279	Садово	Конкурентни възможности за СД „ХИК-91 Пацев и сие“	"ХИК-91 - ПАЦЕВ С-ИЕ" СД	3 333 005,05	1 999 802,23
280	Марица	Екологични технологии	"ЕКО -ТЕХ" ООД	269 834,00	188 883,80
281	Хасково	Повишаване на конкурентоспособността на "СТИМЕКС" ООД чрез технологична модернизация	"СТИМЕКС" ООД	852 840,00	511 704,00
282	Пловдив	Разширяване производството на "Енко Пластикс" ЕООД , чрез закупуване на нови производствени мощности и оборудване	ЕНКО ПЛАСТИКС ЕООД	1 328 656,63	930 059,63
283	Девин	Технологично обновление за разширяване на дейността на ТПК Михалково	Трудово-производителна кооперация „Михалково“	1 544 184,00	988 277,76
284	Карлово	Създаване на конкурентно предимство и формиране на стратегии на успеха на "Българска роза" АД	"БЪЛГАРСКА РОЗА" АД	476 190,00	285 714,00
285	Пловдив	Въвеждане на ново технологично оборудване в производствения процес	"ИНДЕКС-6" ООД	1 420 400,00	852 240,00
286	Пазарджик	Въвеждане на ново технологично оборудване в производствения процес на „АТМ“ ООД	"АТМ" ООД	321 250,00	224 875,00
287	Пловдив	Нови технологични възможности за диверсификация на продукцията на Булармекс - ИК АД	"Булармекс - ИК" АД	1 267 750,00	887 425,00
288	Пловдив	Технологично обновление на производствения процес на ДАНКО СИСТЕМС ООД	ДАНКО СИСТЕМС	160 310,00	112 217,00
289	Пловдив	Технологична модернизация на „Екоинженеринг 96“ ООД чрез закупуване на ново оборудване	"ЕКОИНЖЕНЕРИ НГ 96" ООД	1 077 082,50	753 957,75
290	Асеновград	Повишаване конкурентоспособността на „Калцит“ АД чрез въвеждане на нова технология за фино смилане на негасена вар	"КАЛЦИТ" АД	2 118 770,25	1 271 262,14

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
291	Пловдив	Повишаване конкурентоспособността на "Херикс" ООД чрез оптимизиране и разнообразяване на производствената дейност	Херикс ООД	308 000,00	215 600,00
292	Асеновград	Повишаване конкурентоспособността на „Новипак 2002“ ООД чрез внедряване в производство на нови високотехнологична машина и нови продукти	"НОВИПАК 2002" ООД	724 128,00	506 889,60
293	Пловдив	Повишаване ефективността на производство на "Арайс" ООД	"АРАЙС" ООД	750 787,50	525 551,25
294	Сопот	Повишаване конкурентоспособността на "ФИЛ-КО" ЕООД чрез разширяване на дейността и обновяване на производството	„ФИЛ-КО“ ЕООД	529 930,40	317 948,45
295	Пловдив	Повишаване конкурентоспособността на Ви-Рус Интернешънъл ООД чрез технологично обновление	"ВИ - РУС ИНТЕРНЕТЪНЪЛ" ООД	714 654,35	500 258,04
296	Стамболийски	Увеличаване конкурентните предимства на "А и Д Комерсиал" ЕООД на европейския пазар чрез технологична модернизация на производствената база в завод за безалкохолни напитки „Парти клуб“	"А И Д - КОМЕРСИАЛ" ЕООД	4 037 921,71	1 721 446,93
297	Пловдив	Повишаване конкурентоспособността на „Техно Прес“ ЕООД чрез диверсификация на продукцията и разширяване на производството	"ТЕХНО ПРЕС" ЕООД	1 441 520,00	999 979,19
298	Пловдив	Повишаване на конкурентоспособността на "АЛЕКСАНДРА-04" ЕООД	АЛЕКСАНДРА - 04	469 695,00	328 786,50
299	Панагюрище	Увеличаване производствения капацитет на "Бунай" АД и стартиране на инструментално производство	"БУНАЙ" АД	757 055,35	454 233,21
300	Пловдив	Разработване на „облачни“ услуги като фактор за устойчивост и конкурентоспособност в сектора на информационните технологии.	"ОРАК - ИНЖЕНЕРИНГ" ЕООД	515 192,00	360 634,40
301	Асеновград	Завършване окомплектоването на нов производствен участък за едрогабаритни детайли в "Милко" ЕООД	"МИЛКО" ЕООД	3 287 958,20	1 972 774,92

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
302	Пловдив	Технологична модернизация на „Милара Интернешънъл“ ООД чрез закупуване на нови високопроизводителни машини	"Милара Интернешънъл" ООД	3 038 872,77	1 823 323,66
303	Рудозем	Повишаване на конкурентните предимства и пазарно развитие на „Рубелла б्यоти“ АД чрез внедряване на нови технологични линии в производствения процес на паста за зъби	"РУБЕЛЛА БЮТИ" АД	3 331 506,00	1 998 903,60
304	Джебел	Технологична модернизация за повишаване конкурентоспособността на „Джебел-96“ ООД чрез инвестиции в ново съвременно оборудване	"Джебел - 96" ООД	2 022 332,42	1 213 399,45
305	Пловдив	Модернизация на малка гъвкава леярна за производство на висококачествени детайли от цветни метали	"ЛАКИ 131" ООД	487 525,00	341 267,50
306	Пещера	Повишаване конкурентоспособността на Херкал ЕООД чрез внедряване на високопроизводително технологично оборудване	"ХЕРКАЛ" ЕООД	1 070 653,00	642 391,80
307	Асеновград	Повишаване конкурентоспособността на „Пласт - 60“ ЕООД чрез внедряване в производство на автоматизирана система за производство на нова продуктова гама	"ПЛАСТ - 60" ЕООД	539 677,86	377 774,50
308	Смолян	Модернизация и оборудване на фирма „Анастас Анчев“ ЕООД за повишаване конкурентоспособността на предприятието	"АНАСТАС АНЧЕВ" ЕООД	284 677,60	199 273,53
309	Пловдив	Разширяване производството на "Чарлтон" ЕООД	"ЧАРЛТОН" ЕООД	241 640,00	169 148,00
310	Пловдив	Повишаване на конкурентоспособността на „Протей - М“ ЕООД	ПРОТЕЙ - М	343 380,00	240 366,00
311	Родопи	Повишаване на конкурентоспособността на „Флекспринт“ ООД чрез разширяване на производството и диверсификация на продукцията	"ФЛЕКСПРИНТ" ЕООД	2 838 849,35	1 703 309,60
312	Септември	Повишаване конкурентоспособността на "КЗУ-ЗЛМК" ЕООД чрез технологична модернизация	"КЗУ-ЗЛМК" ЕООД	591 630,00	354 978,00
313	Пазарджик	Нова технологична модернизация за Телекабел АД	"ТЕЛЕКАБЕЛ"	1 093 000,00	655 800,00

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
			АД		
314	Панагюрище	Технологична модернизация в „Астроида“ ООД	"Астроида"ООД	1 392 411,00	835 446,60
315	Пазарджик	Технологична модернизация на "ММ Механикс"ООД	"ММ МЕХАНИКС" ООД	1 090 449,16	654 269,49
316	Пловдив	Подкрепа за производството на части за автомобилната индустрия и части и възли, влагани в хидравлични системи /хидропомпи, разпределители, цилиндри/	"МЕТАЛ ИН" ЕООД	981 638,34	687 146,84
317	Пещера	Технологична модернизация в ГИДО ООД, гр. Пещера	"ГИДО" ООД	2 067 239,16	1 240 343,50
318	Пловдив	Конкурентно бъдеще за "Хелиос-Метал Център" ООД	"ХЕЛИОС-МЕТАЛ ЦЕНТЪР" ООД	2 296 140,00	1 377 684,00
319	Хасково	Повишаване на конкурентноспособността и техническото обновление в „Донидо машин индъстри“ АД и постигане на устойчив растеж чрез закупуване и въвеждане в експлоатация "Система за водно рязане" и „Хидравличен абкант“	"ДОНИДО МАШИН ИНДЪСТРИ" АД	732 837,00	439 702,20
320	Хасково	Модернизиране на производствените процеси във фирма „Техникс“ ООД	"ТЕХНИКС" ООД	350 650,00	245 455,00
321	Калояново	Повишаване на конкурентноспособността на Марели ЕООД чрез увеличаване на капацитета на производствения процес и подобряване качеството на крайния продукт	"МАРЕЛИ" ЕООД	1 705 208,10	1 023 124,86
322	Карлово	Технологична модернизация на "МЕГА СПОРТ ИНТЕРНESHЪНЪЛ" ООД	"МЕГА СПОРТ ИНТЕРНESHЪНЪЛ" ООД	1 014 072,00	709 850,40
323	Кърджали	Ефективни на пазара	ХЛЕБОПРОИЗВОДСТВО - КЪРДЖАЛИ ООД	509 908,00	305 944,80
324	Харманли	Разширяване на дейността и диверсификация на продукцията на „Славей-Г“ ЕООД	"СЛАВЕЙ-Г" ЕООД	2 265 550,00	1 359 330,00
325	Хасково	Въвеждане на високотехнологично оборудване в производствения процес	"АРЕА" ООД	348 100,00	243 670,00

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
326	Обл. Хасково	"Повишаване на конкурентоспособността на малкия и среден бизнес в Хасковска област чрез създаване и ефективно функционираща регионален бизнес инкубатор в гр. Димитровград"	"ТИ-ВИ-БИ" ООД	1 063 373,17	631 472,10
327	Обл. Кърджали	"Създаване и развитие на бизнес инкубатор Кърджали - ключов фактор за насърчаване на предприятията и подобряване на бизнес средствата в област Кърджали"	ДЗЗД "Бизнес инкубатор-Кърджали"	846 950,90	620 779,64
328	Пловдив	Конкурентоспособност чрез енергоефективно модернизиране на производството на метални изделия	"ХЪС" ООД	7 957 266,22	3 978 633,10
329	Смолян	Извършване на Инвестиции в зелена индустрия в "Арексим Инженеринг" ЕООД	АРЕКСИМ ИНЖЕНЕРИНГ ЕАД	5 356 355,30	2 678 177,65
330	Съединение	Увеличаване на конкурентните предимства и устойчивостта на "ИТД" ЕООД чрез инвестиции в енергоефективни технологии и екологично производство	"ИТД" ЕООД	5 398 167,47	2 699 083,73
331	Пловдив	Намаляване на енергоемкостта и подобряване на енергийната ефективност при производството на олово в "КЦМ" АД	Комбинат за цветни метали АД	2 882 006,08	1 441 003,03
332	Пловдив	Повишаване конкурентоспособността на "ЮРИЙ ГАГАРИН" АД чрез внедряване на нова високотехнологична линия с цел намаляване на енергоемкостта и разширяване на производството	"ЮРИЙ ГАГАРИН" АД	6 568 345,59	3 284 172,79
333	Пловдив	Въвеждане на енергоспестяващи технологии и опазване на околната среда при производството на PVC профили	"ПРОФИЛИНК" ООД	4 865 347,41	2 432 673,70
334	Панагюрище	Намаляване на енергоемкостта на Оптикс чрез инвестиции в ново оборудване	ОПТИКС АД	5 200 878,58	2 600 439,29
335	Съединение	Оптимизация на производствените ресурси и повишаване на енергийната ефективност на технологичните процеси в "ГОТМАР" ЕООД	"ГОТМАР" ЕООД	4 658 914,49	2 329 457,24
336	Карлово	"По-висока конкурентоспособност чрез намаляване на енергийните разходи"	ДЪГА - ЦА ЕООД	138 684,00	69 342,00

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
337	Пловдив	"Въвеждане на енергийно ефективно оборудване в "АДД-България"ООД"	"АДД - БЪЛГАРИЯ " ООД	306 648,40	153 324,20
338	Куклен	Намаляване на енергоемкостта и повишаване на енергийната ефективност на "Цинкови покрития" АД	"ЗГП БЪЛГАРИЯ" АД	1 384 097,67	692 048,83
339	Хасково	Повишаване енергийната ефективност на "Булмашинженеринг" ООД чрез използването на възобновяеми енергийни източници и въвеждане на енергоспестяващо технологично оборудване"	"БУЛМАШИНЖЕ НЕРИНГ" ООД	369 762,00	184 881,00
340	Пловдив	МОДЕРНИЗАЦИЯ И ЗЕЛЕНИ ИНВЕСТИЦИИ В СИГАЛ 1 ЕООД	СИГАЛ 1 ЕООД	137 391,53	68 695,76
341	Пазарджик	"Инвестиции за подобряване на енергийната ефективност на "Данели 2000" ООД"	"Данели 2000" ООД	50 568,17	25 284,08
342	Марица	"Внедряване на енергоефективно оборудване и осветление в "Туристстрой-Царацово" ЕООД"	"ТУРИСТСТРОЙ- ЦАРАЦОВО" ЕООД	666 935,21	333 467,60
343	Пловдив	Намаляване на енергоемкостта и повишаване на енергийната ефективност на ЮПИТЕР 05 ООД	„ЮПИТЕР 05” ООД	844 100,00	422 050,00
344	Асеновград	"МАШИН - КОМЕРС стартира зелено и енерго-ефективно производство"	МАШИН - КОМЕРС ЕООД	3 947 151,63	1 973 575,81
345	Кърджали	"ПО-ВИСОКА КОНКУРЕНТНОСТ ЧРЕЗ ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ"	"ДЕНТО-21-Амбулатория за индивидуална практика за първична дентална помощ" ЕООД	83 194,77	41 597,38
346	Марица	"Енергийната ефективност - предпоставка за успех"	"Екселпак България" ООД	3 928 110,67	1 964 055,33
347	Асеновград	"Подобряване на енергийната ефективност на "Милко" ЕООД"	"МИЛКО" ЕООД	3 909 080,00	1 954 540,00

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
348	Пазарджик	"Конкурентоспособност с енергоефективни технологии и ВЕИ източници"	ИНТЕКСТ ООД	692 906,00	346 453,00
349	Хасково	"Повишаване енергийната ефективност на "Делена ДД" ЕООД чрез изпълнение на енергоспестяващи мерки"	"ДЕЛЕНА ДД" ЕООД	270 370,00	108 148,00
350	Хасково	Повишаване на енергийната ефективност на производството в "СТИМЕКС" ООД	"СТИМЕКС" ООД	2 868 791,99	1 434 395,99
351	Велинград	Енергийна ефективност в "Елбрус Холидейс" ЕООД	„ЕЛБРУС ХОЛИДЕЙС“ ЕООД	414 343,60	207 171,80
352	Кърджали	Въвеждане на енергоспестяващи технологии в производството на "ФОРС-81" ООД	"ФОРС - 81" ООД	464 836,91	232 418,45
353	Харманли	"Повишаване на енергийната ефективност на производствения процес в "Хлебна промишленост" АД"	"ХЛЕБНА ПРОМИШЛЕНОСТ" АД	1 596 206,95	798 103,47
354	Рудозем	"Въвеждане на енергийно-ефективни мерки в дейността на "Рудметал-техномаш" ООД"	"Рудметал-Техномаш" ООД	85 987,34	42 993,66
355	Марица	"Повишаване на енергийната ефективност на "Стови 1" ЕООД чрез изпълнение на енергоспестяващи мерки по сграден фонд и въвеждане в експлоатация на ново производствено оборудване"	"СТОВИ 1" ЕООД	3 376 802,80	1 688 401,40
356	Пловдив	"Енергийна ефективност в "Пътпроект" ЕООД"	" Пътпроект " ЕООД	77 809,74	38 904,87
357	Родопи	"Повишаване конкурентоспособността на "Йота" ООД чрез инвестиции в енергийно-ефективно и високо технологично оборудване"	"ЙОТА" ООД	624 431,72	312 215,86
358	Панагюрище	"Въвеждане на мерки за енергийна ефективност на "ХМГ Агро" ЕООД за площадка "Асарел Медет-Панагюрище""	"ХМГ Агро" ЕООД	983 418,00	491 709,00
359	Обл. Пловдив	"Повишаване енергийната ефективност на "ЧИ ЕССЕ ТРЕЙДИНГ" ЕООД чрез изпълнение на енергоспестяващи мерки"	"ЧИ ЕССЕ ТРЕЙДИНГ" ЕООД	843 404,00	421 702,00

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
360	Асеновград	"Повишаване енергийната ефективност на "МЕГАМАШ" ЕООД"	"Мегамаш" ЕООД	4 000 000,00	2 000 000,00
361	Обл. Пловдив	"Въвеждане на енергийно ефективно оборудване в "Андреа Дизайн" ООД"	"АНДРЕА ДИЗАЙН" ООД	1 893 240,38	946 620,19
362	Обл. Пловдив	"Енергийноефективно производство на нови продукти в ЮНИ-М 01"	"ЮНИ-М 01" ООД	1 068 079,00	534 039,50
363	Асеновград	"Диверсификация на продукцията на КОМПАС ИНЖЕНЕРИНГ ООД"	"Компас Инженеринг" ООД	2 040 731,50	1 020 365,75
364	Асеновград	"Енергийно ефективна дейност в КЛАРА ТТЦ ЕООД"	"КЛАРА ТТЦ" ЕООД	3 972 044,00	1 986 021,99
365	Асеновград	"Енергийно ефективна административна, развойна, научно-изследователска и приложна дейност в КЛАРА ИНЖЕНЕРИНГ ЕООД"	"Клара Инженеринг" ЕООД	3 914 469,16	1 957 234,58
366	Асеновград	"Подобряване на енергийната ефективност в ПЛАСТ-60 ЕООД"	"ПЛАСТ - 60" ЕООД	227 028,00	113 514,00
367	Обл. Хасково	"Увеличаване енергийната ефективност на "Алиана" ООД"	"АЛИАНА" ООД	1 039 977,40	519 988,70
368	Велинград	"Внедряване на енергоефективни технологии и машини в "ПРЕМИЕРА 257" ООД"	"ПРЕМИЕРА-257" ООД	85 052,65	42 526,32
369	Черноочене	"Устойчиво и конкурентоспособно развитие на "АЗАР ТРЕЙД" ЕООД чрез стартиране на ново енергийно-ефективно производство в сферата на шивашката промишленост"	"АЗАР ТРЕЙД" ЕООД	3 922 315,40	1 961 157,70
370	Обл. Пловдив	Закупуване на интегрирана многофункционална система за управление, контрол, мониторинг на параметри на флуид под налягане, съхраняван в резервоари, тип SM2000-1-30бр., SM2000-2-3бр., SM2000-3 - 2 бр.	Ем Джи Лоджистик ЕООД	298 870,00	119 548,00

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
371	Обл. Пловдив	Закупуване на 936 бр. /деветстотин тридесет и шест/ бутилки за съхранение на газообразни флуиди под налягане, избаротени от материал съвместим за съхранение на природен газ-34CrMo4, оразмерени за работно налягане 20MPa и тестово налягане 30MPa, воден обем на бутилка 150л, средно тегло 147кг.	"Сигма Инвест" ЕООД	730 080,00	365 040,00
372	Обл. Пловдив	Енергийна ефективност в БГ ПАРАМЕТРИ ЕООД	БГ ПАРАПЕТИ	1 070 582,00	535 291,00
373	Обл. Пловдив	Подобряване на енергийната ефективност на "Владпласт" ООД	"ВЛАДПЛАСТ" ООД	1 932 606,00	966 303,00
374	Обл. Смолян	"Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в хотел Кипарис алфа в гр.Смолян"	"Д и К" ООД	166 018,32	83 009,15
375	Калояново	"Подобряване на енергийната ефективност в Киттнер Анлаген-Унд Машиненбау ЕООД"	КИТТНЕР АНЛАГЕН - УНД МАШИНЕНБАУ ЕООД	899 821,15	433 803,76
376	Пловдив	Повишаване енергийната ефективност на МЕТИМПЕКС ЕООД	"МЕТИМПЕКС" ЕООД	617 838,92	308 919,46
377	Обл. Хасково	Качество и енергийна ефективност в Еском ООД - Хасково	"ЕСКОМ" ООД	805 901,17	402 950,58
378	Обл. Пловдив	"Въвеждане на енергоспестяващи мерки в "РОСТРЕЙД" ЕООД"	"РОСТРЕЙД" ЕООД	606 127,50	303 063,75
379	Обл. Пазарджик	Подобряване на енергийната ефективност и внедряване на енергоспестяващи машини в Герканд ООД	"ГЕРКАНД" - ООД	226 123,40	113 061,70
380	Пловдив	Повишаване на енергийната ефективност в МЕТАЛ ИН ЕООД	"МЕТАЛ ИН" ЕООД	1 027 797,39	513 898,69
381	Панагюрище	"Въвеждане на мерки за енергийна ефективност за Площадка в местност Братаница, общ. Панагюрище"	"ХЕРМЕС-87" ЕООД	2 236 831,00	1 118 415,50
382	Пазарджик	Въвеждане на енергоспестяващи мерки в "МЛ България" АД	"МЛ-БЪЛГАРИЯ" АД	290 927,62	145 463,81
383	Калояново	"Въвеждане на мерки за енергийна ефективност за експлоатация на концесия за добив в землището на с. Ръжево Конаре, обл. Пловдив"	"КОРЕКТБЕТОН" ЕООД	2 758 457,00	1 379 228,50

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
384	Пловдив	"Енерджи про"	"Архцентър-А" ООД	641 868,06	320 934,03
385	Асеновград	"Повишаване на енергийната ефективност на "Техно прес" ЕООД"	"ТЕХНО ПРЕС" ЕООД	59 276,39	25 469,65
386	Хасково	"Повишаване енергийната ефективност на "Янев" ЕООД"	"ЯНЕВ" ЕООД	469 204,25	234 602,12
387	Пловдив	Подобряване на енергийната ефективност на "Ванела" ЕООД	"ВАНЕЛА" ЕООД	160 401,33	80 200,66
388	Джебел	"Повишаване на конкурентоспособността чрез оптимизиране на енергийното потребление в дейността на "Джебел-96" ООД"	"Джебел - 96" ООД	1 864 283,15	932 141,57
389	Пловдив	"Повишаване на енергийната ефективност в "БИТТЕЛ" ЕООД"	"БИТТЕЛ" ЕООД	409 245,00	204 622,50
390	Пловдив	"Повишаване на конкурентоспособността и енергийната ефективност на "ЗИМ" ЕООД"	"ЗИМ" ЕООД	600 800,30	300 400,15
391	Пазарджик	"Внедряване на енергоефективно оборудване при производството на хартиени изделия"	"МИШЕЛ АДВАЙС" ЕООД	3 899 448,00	1 949 724,00
392	Пловдив	"Енергийна ефективност в "РЕАЛ-54" ООД"	"Реал-54" ООД	80 400,00	40 200,00
393	Джебел	"Въвеждане на мерки за енергийна ефективност на фабрика за производство на дрехи"	"ИДЕАЛФЕШЪН" ООД	1 131 977,14	565 988,56
394	Димитровград	"Въвеждане на мерки за енергийна ефективност на ЗКИ – ВОЛТА ООД за производствена площадка в промишлена зона - гр.Димитровград"	„ЗКИ – ВОЛТА” ООД	610 096,00	305 048,00
395	Асеновград	"Енергийно ефективна дейност по производство на метални изделия в Машин Индъстри ЕООД"	"Машин Индъстри" ЕООД	3 911 497,28	1 955 748,64
396	Пловдив	ПОВИШАВАНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ НА "ФИЛ-КО" ЕООД	„ФИЛ-КО” ЕООД	1 286 199,95	643 099,97
397	Родопи	"Инвестиции за повишаване на енергийната ефективност в предприятие "СЕЛТ" ООД"	"СЕЛТ" ООД	667 273,03	333 636,51
398	Обл. Кърджали	"По-конкурентоспособни чрез повишаване на енергийната ефективност"	"ЕКИП ИНТЕРНАЦИОНАЛ" ООД	293 465,70	146 732,85

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП
399	Обл. Пазарджик	"Повишаване на конкурентоспособността чрез инвестиране в енергоефективно технологично оборудване и СМР в цех за рециклирането на пластмаси"	"ЕКОИНВЕСТ" ЕООД	3 665 159,00	1 832 579,50
400	Обл. Пловдив	"Подобряване на енергийната ефективност на хотел НОВИЗ гр. Пловдив"	"НОВИЗ" АД	164 349,20	82 174,60
401	Велинград	"Енергийна ефективност в "Холидей" АД"	"ХОЛИДЕЙ" АД	290 192,01	145 096,00
402	Пловдив	"Енергийна ефективност и конкурентоспособност в "МАШИНТЕХ ИНЖЕНЕРИНГ" ЕООД"	"МАШИНТЕХ ИНЖЕНЕРИНГ" ЕООД	459 600,00	229 800,00
403	Пловдив	Устойчиво развитие на клъстер "Зелена синергия"	Зелена синергия	146 186,72	112 281,96
404	Пловдив	Устойчиво развитие на Ветеринарната практика , подобряване на знанието във ветеринарната медицина и популяризиране на професията Ветеринарен лекар	Сдружение Ветеринарна Е-Практика	218 638,77	170 333,67
405	Пловдив	Развитие на микро, малък и среден бизнес в България чрез предоставяне на комплексни административни продукти и услуги	"Ултра Офис Клъстер" ООД	486 006,00	358 446,30
406	Пловдив	Повишаване капацитета на "Клъстер-Уелнес БГ" чрез изграждане на административно тяло и дейности за популяризиране на името и дейността на клъстера	Сдружение "Клъстер-Уелнес БГ"	307 063,60	245 184,06
407	Пловдив	Изграждане и развитие на "Клъстер информационни и комуникационни технологии Пловдив"	СНЦ "ИКТ Клъстер Пловдив"	340 686,20	241 106,27
408	Пловдив	"Изграждане на административно тяло и популяризиране на дейностите на "Клъстер ЕЛОПЕД"	Сдружение "Клъстер ЕЛОПЕД"	300 382,78	238 582,96
409	Пловдив	Клъстер за развитие и популяризиране на биохраните и биохраненето в България	Сдружение "БИОХРАН 7"	518 180,10	365 277,08
410	Пловдив	Клъстер ПРОЕКТИРАНЕ И СТРОИТЕЛСТВО – ефективен модел за устойчиво бизнес развитие	"Клъстер Проектиране и Строителство"	930 370,59	518 946,89

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

- **Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси“** предвижда в рамките на приоритет „Подобряване на качеството на образованието и обучението“ изпълнението на операция „Развитие на следдипломни програми за обучение и научноизследователска дейност“, за която са отделени 3,2 % от общата стойност на програмата (0,5 % от европейските фондове за България, 33 млн. евро за периода 2007 – 2013 г.). Подобно на предходната оперативна програма, и в тази са предвидени средства за дейности, които влияят силно върху иновационния капацитет, като предприемачество, образование и обучение. Общо за човешки ресурси се очакваше трикратно увеличение на обществените и еквивалентните на тях годишни средства след 2007 г. Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси“ се управлява от Министерството на труда и социалната политика, но дейностите, които засягат изследвания, образование и обучение, са поверени на Министерството на образованието и науката.

В приложения списък са посочени проекти, финансирани по приоритетна ос 3: *Одобряване на достъпа до образование и обучение, под-приоритет **Укрепване на връзките между институциите за образование и обучение, научно-изследователския сектор и бизнеса***, които са добри практики от изпълнението на ОП, идентифицирани във връзка с RIS3 и изпълнени на територията на южен централен район за планиране:

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

Процедура: BG051P0001-3.3.01 Разработване на механизми за училищни и студентски практики

~ Бенефициент	Място на изпълнение	Наименование на договора	Обща стойност	БФП
Професионална гимназия по транспорт - с. Виноградец	Южен централен; Пазарджик; Велинград	Интегриране на обучението с реалния бизнес	33 253,58	33 253,58
Аграрен университет - Пловдив	Южен централен; Пловдив;	Студентските стажове във висшето аграрно образование – връзка между обучение, наука и бизнес	63 379,01	63 379,01
Професионална гимназия по вътрешна архитектура и дървообработване „Христо Ботев” - Пловдив	Южен централен; Пловдив;	Професионално израстване чрез практика в реална работна среда	56 474,90	56 474,90
Професионална гимназия по горско стопанство „Христо Ботев” - Велинград	Южен централен; Пазарджик; Велинград	Млади лесовъди за здрава гора. Повишаване на практическите умения на учениците от ПГГС „Христо Ботев” – Велинград, чрез работа в реална работна среда	49 629,73	49 629,73
Професионална гимназия по електротехника и електроника "Капитан Петко войвода" - Кърджали	Южен централен; Кърджали;	Образование чрез действие	44 172,65	44 172,65
Университет по хранителни технологии	Южен централен; Пловдив;	Комплексното практическо обучение на студенти от УХТ – основа за устойчиво развитие на връзката между университет и биотехнологична промишленост	69 143,89	67 471,28

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
 INVESTING IN OUR FUTURE

Професионална гимназия по туризъм	Южен централен; Хасково;	Училищната практика – действащ механизъм за успешна реализация	53 138,26	53 138,26
МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛОВДИВ	Южен централен; Пловдив;	Създаване и въвеждане на практически стаж по обща медицина за студенти	62 638,93	62 638,93
Професионална гимназия „Братя Евлогий и Христо Георгиеви” - Карлово	Южен централен; Пловдив; Карлово	Професионален старт	41 882,68	41 882,68
Европейски колеж по икономика и управление	Южен централен; Пловдив	Пловдивските общински служители канят на стаж бъдещите си колеги от ЕКИУ	60 125,68	60 125,68
Професионална гимназия по туризъм "Проф. д-р Асен Златаров" - град Кърджали	Южен централен; Кърджали;	Визита в професията	21 079,92	21 079,92

Процедура: BG051PO001-3.3.02 Подкрепа за развитието на докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени

~ Бенефициент	Място на изпълнение	Наименование на договора	Обща стойност	БФП
Институт по зеленчукови култури "Марица" Пловдив	Южен централен; Пловдив;	Инициативи за привличане, насърчаване и повишаване качеството на младия научен потенциал в приоритетни области на градинарската наука	53 073,86	53 073,86
Аграрен университет - Пловдив	Южен централен; Пловдив; Пловдив	Подкрепа за развитието на докторантите по научно направление „Селскостопански науки” и сродни научни специалности	148 386,73	148 386,73

Процедура: BG051PO001-3.3.03 Училищни и студентски практики - Списък проекти

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

~ Бенефициент	Място на изпълнение	Наименование на договора	Обща стойност	БФП
МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛОВДИВ	Южен централен; Пловдив;	Практически стаж по палиативна медицина за студенти-медици	83 668,49	83 668,49
Пловдивски университет "Паисий Хилендарски"	Южен централен; Пловдив;	Повишаване на професионалната квалификация на студентите във факултет "Биология" чрез стажантска практика в научно-изследователския сектор и бизнеса	70 542,88	68 391,32
Професионална гимназия "Цар Иван Асен II" - Асеновград	Южен централен; Пловдив; Асеновград	Добри практики – допълнителни умения – висока квалификация	49 642,32	49 642,32
Професионална гимназия по строителство и архитектура - Пазарджик	Южен централен; Пазарджик;	ПГСА-гр. Пазарджик и КСБ - за устойчиво партньорство в обучението на строителните специалисти	41 473,47	41 473,47
Пловдивски университет "Паисий Хилендарски"	Южен централен; Пловдив;	Практически занимания в реална работна среда за студенти – бъдещи психолози и педагогически съветници.	83 068,82	83 068,82
Професионална гимназия по вътрешна архитектура и дървообработване „Христо Ботев” - Пловдив	Южен централен; Пловдив;	„Практиката в реална работна среда – стадий от развитието на младите специалисти”	57 629,92	57 629,92
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ - ДИМИТРОВГРАД	Южен централен; Хасково; Димитровград	Ученическите практики - първа стъпка в професията	41 685,34	41 685,34

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

Професионална гимназия по лека промишленост - Хасково	Южен централен; Хасково;	Пълноценно образование за качествена реализация	5 653,87	5 653,87
Професионална гимназия по транспорт „Христо Смирненски” - Крумовград	Южен централен; Кърджали; Крумовград	Провеждане на ученически практики в реална работна среда с ученици от ПГ по транспорт – гр. Крумовград	53 128,16	53 128,16
Пловдивски университет "Паисий Хилендарски"	Южен централен; Пловдив;	Студенти по пътя на книгата Практически курс по книгоиздаване	90 001,61	90 001,61
Професионална гимназия по селско стопанство " Царица Йоанна" - Пазарджик	Южен централен; Пазарджик;	„Практики при реални производствени условия – ученици с висока професионална квалификация”	56 087,55	56 087,55
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО СТРОИТЕЛНИ ТЕХНОЛОГИИ "ПЕНЬО ПЕНЕВ" - ПЛОВДИВ	Южен централен; Пловдив;	Училищна практика на ученици от ПГСТ „Пеньо Пенев” гр.Пловдив по нови технологии и техники в строителството	56 630,42	56 630,42
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ЕЛЕКТРОНИКА - ПЛОВДИВ	Южен централен; Пловдив;	Адаптиране на професионалното образование към динамично изменящите се изисквания на трудовия пазар чрез активно партньорство с бизнеса	30 794,09	30 794,09
Професионална гимназия по електротехника и електроника "Капитан Петко войвода" - Кърджали	Южен централен; Кърджали;	„Сътрудничество в обучението”	56 573,62	56 573,62
Професионална гимназия по механотехника "Професор Цветан Лазаров" - Пловдив	Южен централен; Пловдив;	Училище и бизнес– заедно!	4 964,27	4 964,27

Процедура: BG051P0001-3.3.04 Подкрепа за развитието на докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени - Списък

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

проекти

~ Бенефициент	Място на изпълнение	Наименование на договора	Обща стойност	БФП
Аграрен университет - Пловдив	Южен централен; Пловдив;	Подкрепа за развитие на младите учени и пост-докторанти по научно направление "Селскостопански науки" и сродни научни специалности	165 649,61	165 649,61

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

- **Оперативната програма „Регионално развитие“** инвестира в иновации 1,2 % от приоритет „Насърчаване на местното и регионалното развитие в България“ (0,2 % от общата стойност на средствата по европейските фондове за България, 16,3 млн. евро за периода 2007 – 2013 г.). Програмата предвиждаше инвестиции и в ИКТ и развитие на бизнес средата в отделни райони на страната, което трябваше да окаже стимулиращо влияние върху иновациите. По под-приоритет „Дребно мащабни инвестиции“ към 2015 г. са финансирани 2218 договора за безвъзмездна финансова помощ на стойност от 179 392 265 лв. По под-приоритет „Междурегионално сътрудничество“ са финансирани 61 договора на обща стойност от 7 337 703 лв., добрите практики във връзка с RIS3, изпълнени на територията на Южен централен район за планиране са посочени в таблицата по-долу:

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

Процедура: BG161PO001-4.1.01 Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна инфраструктура, допринасяща за устойчиво местно развитие

Бенефициент	Място на изпълнение	Наименование на договора	Обща стойност	БФП
Община Кирково	Южен централен; Кърджали; Кирково	"Основен ремонт на спортна зала към СОУ „Отец Паисий” – Кирково”	786 417,01	786 417,01
Община Момчилград	Южен централен; Кърджали; Момчилград	“Ремонт, реконструкция и обновяване на ЦДГ “Здравец”, ЦДГ “Зорница” и детска ясла „3-ти март” – гр.Момчилград”	820 445,99	820 445,99
Община Неделино	Южен централен; Смолян; Неделино	“Подобряване на енергийната ефективност и модернизиране на образователната инфраструктура в община Неделино”	702 309,89	702 309,89
Община Свиленград	Южен централен; Хасково; Свиленград	Европейски дом за нашите деца”	956 243,82	956 243,82
Община Стамболово	Южен централен; Хасково; Стамболово	“Инвестираме в нашето бъдеще чрез СМР и обновяване на МТБ на ЦДГ “Звездичка” с. Стамболово”	501 678,84	501 678,84
Община Ардино	Южен централен; Кърджали; Ардино	“ПОДОБРЯВАНЕ НА СГРАДНИЯ ФОНД НА ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА АРДИНО”	667 127,02	667 127,02
Община Калояново	Южен централен; Пловдив; Калояново	Европейски облик на образователната инфраструктура в Община Калояново	955 676,05	955 676,05
Община Рудозем	Южен централен; Смолян; Рудозем	Ремонт и реконструкция на сградите на НУ „Васил Априлов”, ОДЗ „Снежанка” и Детски ясли – гр. Рудозем	912 319,26	912 319,26

110 / 178

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

Община Крумовград	Южен централен; Кърджали; Крумовград	Обновяване, основен ремонт и оборудване на ОДЗ „Митко Палаузов”, гр. Крумовград «По добри условия и среда на обитаване в образователното обслужване, предоставяно в село Върбина и района от СОУ “Св. Св. Кирил и Методий” и ОДЗ “Елица” – град Мадан, община Мадан»	808 440,84	808 440,84
Община Мадан	Южен централен; Смолян; Мадан	„Основен ремонт и саниране на „ОУ Христо Ботев” ,ОДЗ „Йордан Шопов „-с. Исперихово и ОДЗ „Здравец” –гр. Брацигово”	884 994,45	884 994,45
Община Брацигово	Южен централен; Пазарджик; Брацигово	Обновяване, подобряване и топлоенергийна ефективност на ОДЗ Мечо Пух гр. Хисаря	800 403,25	800 403,25
Община Хисаря	Южен централен; Пловдив; Хисаря	Обновление и рехабилитация на ОУ „проф. д-р Асен Златаров” – с. Минерални бани	930 757,19	930 757,19
Община Минерални бани	Южен централен; Хасково; Минерални бани	Извършване на енергоефективни мероприятия и изпълнение на необходимите СМР на СОУ “Хр.Ботев”	572 211,71	572 211,71
Община Девин	Южен централен; Смолян; Девин	„РЕКОНСТРУКЦИЯ НА СОУ” ДИМИТЪР МАДЖАРОВ” – ГР. МАДЖАРОВО, ОБЛАСТ ХАСКОВО”	643 017,68	643 017,68
ОБЩИНА МАДЖАРОВО	Южен централен; Хасково; Маджарово		795 838,46	795 838,46

Процедура: BG161P0001-4.1.02 Подкрепа за изграждане и укрепване на дребномащабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища

~ Бенефициен т	Място на изпълнение	Наименование на договора	Обща стойност	БФП

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
 INVESTING IN OUR FUTURE

Община Лъки	Южен централен; Пловдив; Лъки	Изграждане на инфраструктура за превенция на свлачища	769 007,73	769 007,73
Община Мадан	Южен централен; Смолян; Мадан	„Изграждане и укрепване на дребномащабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища в община Мадан”	665 492,28	665 492,28
Община Момчилград	Южен централен; Кърджали; Момчилград	Изграждане и укрепване на дребномащабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища в с.Кос и с.Летовник, община Момчилград	654 832,86	654 832,86

Процедура: BG161PO001-4.1.03 Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура на 178 малки общини

Бенефициент	Място на изпълнение	Наименование на договора	Обща стойност	БФП
Община Баните	Южен централен; Смолян; Баните	По-висока енергийна ефективност - по-добра среда за всички ползвачи образователните институции на община Баните	453 744,97	453 744,97
Община Рудозем	Южен централен; Смолян; Рудозем	Прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура: ОУ "Хр.Ботев" с. Елховец, ЦДГ "Дъга" с.Елховец и ЦДГ "Елица" с.Чепинци	510 192,49	509 299,69
Община Любимец	Южен централен; Хасково; Любимец	Мерки за енергийна ефективност в СОУ "Желязко Терпешев", гр.Любимец	1 030 321,93	989 524,61
ОБЩИНА ПЕРУЩИЦА	Южен централен; Пловдив; Перушица	Внедряване на мерки за енергийна ефективност в ОДЗ "Радост" и ОДЗ "Тракийче", град Перушица	679 664,39	679 664,39

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

община Ракитово	Южен централен; Пазарджик; Ракитово	Създаване на европейски облик на образователната инфраструктура с високо ниво на енергийна ефективност, допринасяща за устойчиво местно развитие в община Ракитово"	767 861,33	767 861,33
Община Кричим	Южен централен; Пловдив; Кричим	Внедряване на мерки за подобряване на енергийната ефективност на Начално училище "Св. Св. Кирил Методий", Начално училище "В.Левски" и Обединено детско заведение "Ралица", гр. Кричим	749 106,56	692 474,94
Община Борино	Южен централен; Смолян; Борино	Модернизация на общинска образователна инфраструктура чрез прилагане на мерки за енергийна ефективност в община Борино - СОУ "Н.Вапцаров" - с.Борино	511 927,74	497 250,51
Община Хисаря	Южен централен; Пловдив; Хисаря	Внедряване на мерки за енергийна ефективност в ЦДГ"Пинокито", ЦДГ "Дъга", ОУ "Климент Охридски", град Хисаря и ОУ"Христо Ботев" с. Красново, Община Хисаря	511 567,32	493 939,41
Община Доспат	Южен централен; Смолян; Доспат	Повишаване на енергийната ефективност на сградата на ПГ "Васил Левски, гр. Доспат	823 107,13	823 107,13
ОБЩИНА ДЖЕБЕЛ	Южен централен; Кърджали; Джебел	Повишаване на енергийна ефективност на сградата на СОУ "Хр.Ботев", гр.Джебел	1 077 528,26	1 077 528,26
Община Ивайловград	Южен централен; Хасково; Ивайловград	Обновяване и модернизация на сградата на ОДЗ, УПИ 1 -кв.379, кв.58, гр.Ивайловград	598 101,67	598 101,67
ОБЩИНА ЛЕСИЧОВО	Южен централен; Пазарджик; Лесичово	Подобряване на енергийната ефективност в ЦДГ "Слънчице" с.Калугерово и ОУ "Кочо Честимински" с.Динката, община Лесичово	715 804,55	715 804,55

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

Община Брацигово	Южен централен; Пазарджик; Брацигово	Устойчиво развитие на община Брацигово чрез прилагане на мерки за енергийна ефективност в образователната инфраструктура - СОУ "Народни Будители", НУ "Васил Петлешков" и ОДЗ "Божура Фурнаджева"	949 564,34	949 564,34
Община Мадан	Южен централен; Смолян; Мадан	Строителни енергоспестяващи дейности за ЦДГ в Начален корпус към СОУ "Отец Пасий" гр.Мадан	859 715,39	623 640,07
Община Момчилград	Южен централен; Кърджали; Момчилград	Прилагане на мерки за енергийна ефективност в СОУ "Н.Й.Вапцаров" и ОУ "д-рПетър Берон" гр.Момчилград	1 114 453,26	983 261,46

Процедура: BG161P0001-4.1.05 Подкрепа за реконструкция/ обновяване и оборудване на общински лечебни заведения в общини, извън градските агломерационни ареали

~ Бенефициент	Място на изпълнение	Наименование на договора	Обща стойност	БФП
Община Свиленград	Южен централен; Хасково; Свиленград	"Реконструкция, обновяване и оборудване на "МБАЛ-Свиленград" ЕООД	4 092 533,75	3 919 939,37
Община Златоград	Южен централен; Смолян; Златоград	Реконструкция, обновяване и оборудване в МБАЛ "Проф. д-р Асен Шопов" ЕООД, гр. Златоград	2 000 000,00	1 979 694,98

Процедура: BG161P0001-4.2.01 Подкрепа за междурегионално сътрудничество и обмен на най-добри практики

~ Бенефициент	Място на изпълнение	Наименование на договора	Обща стойност	БФП

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

Община Лъки	Южен централен; Пловдив; Лъки	„Партньорство за устойчиво европейско развитие”	97 769,00	97 769,00
Община Мадан	Южен централен; Смолян; Мадан	„ПАРТНЬОРСТВО И ПРИЯТЕЛСТВО В ОБЩИЯ ЕВРОПЕЙСКИ ДОМ”	216 000,19	216 000,19
Община Пазарджик	Южен централен; Пазарджик; Пазарджик	Пазарджик – устойчиво развиваща се община	193 227,68	193 227,68
Община Баните	Южен централен; Смолян; Баните	Община Баните и община Скио внедряват европейски добри практики за повишаване на ЕЕ и използване на ВЕИ	178 399,57	178 399,57
Хасковска търговско-промишлена палата	Южен централен; Хасково; Минерални бани	Междурегионално сътрудничество в сферата на културния и алтернативните форми на туризъм. Обмен на добри практики и създаване на ноу-хау.	188 226,72	188 226,72
Община Пещера	Южен централен; Пазарджик; Пещера	Създаване на модели за междурегионално сътрудничество	194 998,26	194 998,26
Община Марица	Южен централен; Пловдив; Марица	Марица и Сайент заедно в Европа	206 879,66	206 879,66
Фондация «Радио Нова Европа»	Южен централен; Кърджали; Кърджали	Създаване на маркетингов туристически продукт – „собствена марка” на област Кърджали, посредством обмяна на ноу-хау и най-добри практики в сътрудничество с Регион Хага	232 106,96	232 106,96

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

Община Брезово	Южен централен; Пловдив; Брезово	Зелена енергия: Усвояване на добри практики в привличането на инвеститори и изграждането на партньорства за ефективно използване на възобновяеми енергийни източници в общините Брезово и Марица”	261 734,04	261 734,04
Община Стрелча	Южен централен; Пазарджик; Стрелча	Туризмът за насърчаване на междурегионалното сътрудничество	131 582,67	131 582,67
Община Белово	Южен централен; Пазарджик; Белово	Иновативни практики за устойчиво развитие на туризма в Белово, Велинград и Септември	204 282,33	204 282,33

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

УПРАВЛЕНИЕТО НА

ОП, ФОРМУЛИРАНЕТО НА ВИЗИЯТА, ИЗБОРА НА ПРИОРИТЕТИ И ПОЛИТИКИТЕ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ИНОВАЦИИТЕ ЗА 2007 – 2013

От една страна, същественото увеличаване на средствата за иновации, изследвания и технологично развитие след 2007 г. е предпоставка за необходимост от изграждане на допълнителен административен капацитет в страната за управление и координация на дейностите в тази сфера в предприятията и публичната администрация, още повече, че средствата постъпват по различни линии от ЕС. От друга страна, погледнато през призмата на дела в общите обществени и еквивалентни разходи за периода 2007 – 2013 г., *ролята на научните изследвания и технологичното развитие остава скромна – 2 %*, по-малка от тази на туризма.

Предвидените ресурси по линия на европейските фондове и националното финансиране за развитие на иновациите и иновационния потенциал на страната за периода 2007 – 2013 г. показват, че България разчита основно на европейски средства за развитие на националната си иновационна система. Анализът на изпълнението на оперативните програми в България показва необходимост от съществено повишаване на административния капацитет и обогатяване на опита в обществения и частния сектор в страната за разработване и изпълнение на проекти в сферата на иновациите и въвеждане на механизми за подобряване на координацията между отделните административни звена, натоварени да изпълняват набора от политики, определящи средата за иновации в страната – иновационна политика, предприемачество и МСП, научноизследователска, образователна, ИКТ политика.

Постигането на по-добра координация е необходимо условие за преодоляване на съществуващия дисбаланс между търсенето и

предлагането в българската иновационна система. Тя ще позволи на страната да се възползва максимално от пълния набор политики и подкрепящи финансови инструменти на Общността в областта на иновациите, които включват освен европейските фондове и Рамковите програми за изследвания, иновации и конкурентоспособност на ЕС.

НСРР цели да гарантира превръщането на икономиката на България в конкурентоспособна в рамките на ЕС до 2013 г., с високо ниво на жизнения стандарт, приходите и социалната ангажираност чрез:

а) засилване на конкурентоспособността на икономиката, за да се достигне до по-високо и устойчиво ниво на растеж и
б) развиване на човешките ресурси с оглед на осигуряването на по-големи приходи, трудова заетост и социална интеграция.

Тези цели в средносрочен план са изразени в четири национални стратегически приоритета, три от които тематични (базисна инфраструктура, човешки ресурси, бизнес среда и добро управление) и един териториален (балансирано териториално развитие), както и в седем оперативни програми.

НСРР представлява съвкупност от политики, чийто център на вниманието е насочен към секторите, които са пряко свързани с ключовите политики на ЕС, като към тях се числят транспортната инфраструктура, опазването на околната среда, енергетиката, бизнес иновациите, регионалното развитие и административната реформа.

При изготвянето на своите НСРР всички държави-членки трябва да вземат предвид насоките на Общността за 2007—2013 г., с които се поставя акцент върху иновациите, научноизследователската дейност и технологичното развитие, възобновяемите енергийни източници, наред с количественото и качествено подобряване на заетостта. НСРР е тясно обвързана с националните програми за реформа на държавите-членки, където се посочват мерките, които прилагат реализирането на

Лисабонската стратегия за растеж и трудова заетост. Лисабонската стратегия за растеж и трудова заетост се базира на две солидни основи.

1. Партньорство за осигуряване на истинско усвояване на стратегията на всички европейски равнища.
2. Политическа програма за модернизирането на европейската икономика и предоставяне на необходимите социални системи за посрещане на предизвикателствата на глобализацията, чрез пренасочване на политиките към научните изследвания и иновации, пълноценното усвояване на ресурсите и енергията, даване на свобода за развитие на потенциала на МСП, предприемачеството и образованието, инвестиране в човешките ресурси и осъвременяване на пазарите на труда, заедно с осигуряване на средства за високо равнище на социалната защита за в бъдеще.

Макар да съществуват множество нови инициативи спрямо предходния програмен период, основните разлики, отчетени от НСРР са две: а) превръщането на инвестициите в изследователска и развойна дейност и иновации в централен приоритет, подплатен с най-голямото увеличение на финансовите ресурси спрямо останалите бюджетни области; б) централизиране, опростяване и фокусиране на финансовите инструменти и програми на ЕС с цел избягване на припокриване на използваните ресурси. Отчетено е, че доходът на глава от населението в ЕС започва да спада, като причините за този спад могат да се сведат до три:

- пречки пред иновациите и недостатъчно инвестиции в изследователска и развойна дейност от страна на бизнеса;
- недостатъчно инвестиции в развитието на човешкия капитал (образование и обучение);

- непълноценно използване на възможностите, предоставени от възникването и разпространяването на информационните и комуникационните технологии (интернет, системи за управление на качеството, софтуерни продукти за анализ, наблюдение и управление на процесите в предприятията и др.).

Към края на 2006 г. Европейската комисия започва изграждането на иновационна икономика в ЕС, което да позволи страните членки да се възползват най-добре от обмена на информация и добри практики в иновационната политика помежду си. Целта на приетите през 2007 г. документи от Европейската комисия е да насърчи страните членки да използват възможно най-много инструменти за стимулиране на иновациите и инвестициите в изследователска и развойна дейност. Решено е, че страните, които успеят най-пълно да се възползват от инструментите на ЕС и развият най-бързо националните си иновационни системи, ще получат и най-голяма подкрепа от ЕС. Допълнително това се очаква да им даде конкурентно предимство пред останалите страни в привличането на интереса и средствата на частния сектор.

По отношение на данъчните стимули за изследователска и развойна дейност съществува голяма вероятност българските предприятия (вкл. чуждестранните инвеститори в страната) да бъдат поставени в неравностойно положение, тъй като традицията през годините след въвеждането на Паричен съвет в България е да не се въвеждат данъчни стимули поради заплахата за стабилността на държавния бюджет. Това предполага българското правителство много по-активно да и възползва другия предоставен от ЕС финансов инструмент за подкрепа на иновациите – държавните помощи. Но предвид ограничените възможности на националния бюджет вероятно и тази опция ще бъде силно ограничена. Така основните инструменти за

подпомагане на иновациите в страната ще бъдат средствата по линия на европейските фондове и рамковите програми на ЕС.

Специфичните характеристики на българските предприятия определят важната роля, която европейските политики и инструменти в подкрепа на иновациите ще имат за развитието на българската икономика. Като цяло българските предприятия разполагат с по-малко активи от европейските си партньори и конкуренти, имат по-кратка кредитна история и оперират на пазари с ниска покупателна способност. Като следствие те са по-слабо иновативни, не инвестират в изследователска и развойна дейност и разчитат предимно на продуктови иновации с ниска степен на новост (адаптиране на съществуващи продукти за българския или източни пазари). Същевременно най-иновативни са онези български фирми, които изнасят на европейския пазар и си сътрудничат с чуждестранни, най-често европейски партньори. Следователно способността и възможностите на български фирми и организации да си сътрудничат в осъществяването на иновационни проекти с партньори от Европа ще играе важна роля в тяхното и на страната конкурентно развитие. В момента българските предприятия и в частност от ЮЦР са сравнително пасивни в осъществяването на сътрудничества в иновационните им проекти в сравнение с най-иновативните нови страни членки със сравними социално-икономически характеристики. Равнището им на сътрудничество обаче е сравнимо със страни членки от Южна Европа (Гърция и Португалия), което е признак, че членството в ЕС не води до автоматично подобряване на иновационното сътрудничество на националните фирми. То може да бъде засилено единствено с добро познаване на националната и европейската иновационна политика и активното търсене на възможности за усвояване на техните инструменти и финансиране.

Рамковите програми и координационните механизми на ЕС, разгледани в предходната част, се управляват на европейско равнище. Ролята на

националните и регионалните структури е да осигурят възможно най-доброто участие на организации от страната в тези инструменти, но те не вземат крайното решение за финансиране на дадена инициатива. Ето защо, макар те да са важни за иновационното представяне на българската икономика, тук бяха разгледани предимно предвидените средства по европе ските фондове в България и оценени как те допълват и подпомагат рамковите програми и координационните механизми на ЕС.

Изискването за допълняемост на средствата от ЕС към националните ресурси, поетите ангажменти от страна на българското правителство за таван на обществените разходи и поставената цел за максимално усвояване на наличното финансиране предполагат възникването на силен натиск за насочване на средства към сфери, където реализацията им е най-лесна. Това създава опасност от „заклучване“ в порочен кръг, когато средства се насочват само към области, които могат най-лесно да ги усвоят. Най-често това са инфраструктурните проекти, строителство, туризъм и големи предприятия. В сфери, в които се предвижда първоначално най-голямо увеличение на финансовия ресурс спрямо досегашния опит, са необходими повишаване на административния капацитет за управление на проекти на национално, регионално, местно и секторно равнище и внимателно синхронизиране на националните действия с действията на ЕС и останалите страни членки. Това важи и за националната иновационна система на България, която среща предизвикателства по отношение на финансовото си обезпечение и координацията на дейностите между обществените институции, които я формират. Основна цел за българското правителство във връзка с успешното управление на средствата от ЕС в тази област трябва да бъде постигането на оптимална интеграция в иновационната политика и структурите на ЕС и внимателното подбиране на партньори и примери сред страните членки за развитие на административния капацитет на участниците в българската

иновационна система.

Въз основа на направения дотук анализ и на оценката за състоянието на националната иновационна система могат да бъдат изведени следните препоръки за успешно оптимизиране на националната иновационна политика и за осигуряване на по-висока степен на усвояване на средствата от европейските фондове за дейности по иновации, изследвания и технологично развитие:

- Необходима е стратегическа визия за развитие на българската иновационна система в ЕС, която да осигури допълняемост между иновационната политика и политиките по наука и технологично развитие, предприемачество, ИКТ и образование на национално равнище и координация с иновационната политика на ЕС. Важно е да се съобразят с насоките за развитие на европейската иновационна стратегия и как те ще бъдат прилагани в България по линия на различните европейски механизми за финансиране.
- Трябва да се подобри координацията между различните оперативни програми, които засягат развитието на иновациите и свързаните с тях области. Взаимодействието между отделните оперативни програми освен съдържателно обосновано трябва да включва конкретни административни механизми за координация и да дава ясна представа как средствата по европейските фондове ще бъдат допълвани с останалите програми за финансиране на иновациите на равнище ЕС.
- Специално внимание трябва да се обърне на изграждането на административен капацитет за управление на средства от европейските фондове в областта на иновациите на регионално равнище, където постепенно ще преминават управлението на дейностите и тежестта на изпълнение. Във връзка с това на централно равнище трябва да бъде повишен капацитетът за обобщение и координация на иновационните

дейности и политика., включително по-силното застъпване на мерки за публично-частно партньорство.

- За подобряването на административния капацитет за подготовка и управление на иновационни проекти по европейските фондове на регионално и национално равнище трябва да се използват наличните европейски инструменти в тази сфера по Рамковите програми на ЕС като Регионалните иновационни стратегии или мрежите от Европейски информационни и иновационни центрове.

В крайна сметка успешното изграждане на българската иновационна икономика с помощта на инструменти и средства от ЕС зависи в най-голяма степен от мотивацията и способностите на индивидуалните участници в европейски иновационни проекти – най-вече българските фирми. В това отношение мениджърите на българските предприятия трябва да се фокусират върху възможностите за иновационно развитие, което им предлагат различните европейски фондове и програми. За целта те трябва да предприемат мерки в няколко основни насоки:

- изграждане на експертен капацитет за управление на европейски изследователски, развойни и иновационни проекти вътре в предприятията или чрез създаване на трайни отношения с външни консултанти;
- редовно проследяване на новостите в европейската и българската иновационна политика чрез адекватен подбор на информационни източници
- идентифициране на най-добрите национални и европейски центрове за изследвания и развойна дейност и образование в България и ЕС в съответната област на бизнес дейност и създаване на редовни, устойчиви връзки с тях.

По този начин българските предприятия ще си гарантират познание за

най-новите и/или бъдещите тенденции в развитието на своите отрасли, което ще им позволи да запазят или подобрят конкурентните си позиции.

Полезни интернет адреси за българските предприятия, които планират да развиват иновационни проекти:

http://ec.europa.eu/growth/index_en.htm

http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm

www.eufunds.bg

http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

<http://www.nsfb.net/>

<http://www.sme.government.bg>

II. ИЗВЪРШВАНЕ НА АНАЛИЗ НА СПОРАЗУМЕНИЕТО ЗА ПАРТНЬОРСТВО ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 Г.

Европейска иновационна политика

Европейската политика в областта на научните изследвания и иновациите е целенасочена политика, където “знанието във всички свои форми, играе решаваща роля в икономическия процес“. В този смисъл, инвестициите в нематериални активи следва да нарастват със значително по-бърз темп, отколкото в материални. Победители на пазара ще са онези фирми, които притежават повече ноу-хау. Нациите, които разполагат с повече познания, са по-конкурентоспособни. През 2002 г. на Европейската среща на върха в Барселона беше решено страните от Европейския съюз в периода до 2010 г. да повишат равнището на разходите си за изследователска и развойна дейност средно на 3 % от БВП, като се стимулира привличането на частни индустриални капитали. По-късно

тази цел е препотвърдена в новия стратегически документ „Европа 2020“. В пътната карта за прилагане на иновационната политика на Общността са посочени редица приоритетни мерки като:

- модернизация на образователната система с цел създаване на иновационни умения;
- подобрен трансфер на знания между университети, научни организации и индустрия; изграждане на водещи пазари за нови технологии;

Днес иновационната политика се определя като: (а) неинтервенираща - която не въздейства активно върху секторите, а поставя само рамкови условия за развитие; или (б) системна – с подход към цялата иновационна система, изискваща подкрепа на иновациите във всички сектори и на всички равнища. По своята същност модерната иновационна политика има за задача да даде нов прочит и дизайн на връзките в иновационната система, като се поставя особен акцент върху интегриране на основните елементи и участници в системата. Успешната иновационна политика не само стимулира създаването на знания, разглеждани като публично благо, и гарантира социална кохезия, но *постига също икономически просперитет и висока конкурентоспособност*. През последното десетилетие Европа поставя като приоритет иновациите като основа за устойчива конкурентоспособност и икономически растеж. Целта да се достигнат водещите икономики в света налага предприемането на редица инициативи и мерки, съчетани с различни стратегически документи – стратегиите за интелигентна специализация, стратегията за висше образование и др. Като важни за развитието на иновациите се определят *акмулирането на знания; изграждането на креативно мислещи човешки ресурси с нови умения и знания; трансферът на технологии; обменът на знания на базата на изградени научни комплекси, улесненият достъп до публикации, отвореният метод на координация*. Европа полага усилия

иновационната ѝ политика да бъде координирана със секторните политики. Целта е да се постигне синергия между различните инструменти като рамковите програми за наука и иновации, образователните европейски програми, структурните фондове, други европейски и/или регионални инструменти.

В този смисъл, за ускореното навлизане на иновациите особено значение има публично-частното партньорство (ПЧП). Неслучайно то е широко застъпено в новата програма за наука и иновации „Хоризонт 2020“. Публично-частното партньорство се разглежда като особено необходимо и допринася за:

- постигане на целите на Общността в областта на конкурентоспособността;
- справяне с предизвикателствата пред обществото;
- привличане на повече индустриални (бизнес) инвестиции за наука и иновации.

Важен инструмент на европейската иновационна политика е новата рамкова програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“. Тя обединява всички съществуващи форми на финансиране на научни изследвания и иновации в Общността, в т.ч. рамковите програми за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационна дейност, Рамковата програма за конкурентоспособност и иновации (CIP), Института за иновации и технологии (EIT), програмата „Евратом“. Чрез нея финансово се осигуряват Европейската програма за наука и технологии COST и съвместните изследователски центрове JRC. Основната цел на програмата „Хоризонт 2020“ е концентрацията на ресурси и ефективното им усвояване чрез всеобхватен подход и открит достъп за нови участници; съгласуване на научните изследвания и иновациите. „Хоризонт 2020“ има три основни и същевременно допълващи се

приоритета:

- върхови постижения в научната област - 24,4 млрд. евро;
- водещи позиции в промишлеността (индустриално лидерство) - 17 млрд. евро;
- справяне с предизвикателствата пред обществото -29,7 млрд. евро.

Редица други европейски документи обръщат внимание на важноста от разработване и внедряване на повече иновативни практики. Освен това се обръща внимание на привличането на повече средства чрез прилагане на разнообразни инициативи – по-гъвкави и по-небюрократични. За постигане на синергичен ефект се прилагат различни видове партньорства: институционални и договорни ПЧП; европейски технологични платформи; европейски партньорства за иновации като обща платформа за сътрудничество; общности за знания и иновации, създадени към ЕИТ, като мрежи за върхови постижения; партньорства за интелигентно специализиране.

В доклада си от септември 2013 г. ЕК констатира, че е постигнат известен напредък по отношение постигане целите на иновационната политика, но все още остават нерешени проблеми до 2020 г. (обхват на стратегията „Европа 2020“):

- Неефективно са решени въпросите с трансграничната мобилност и постигането на сътрудничество и конкуренция едновременно между изследователи и организации.
- Ангажираността на изследователите в предприятията все още е ниска.

Постигането на целта за отделяне на 3 % от БВП за инвестиции в наука и иновации е от особено значение, но има тревожни сигнали, които показват, че в някои страни на Общността общите разходи намаляват. Като резултат от анализа на постиженията в изграждането на Европейско

Научно (изследователско) Пространство (ЕНП) се извеждат пет приоритета, върху които да се концентрират по-нататъшните усилия:

- ефективни национални системи за научни изследвания;
- по-добро сътрудничество и
- конкуренция чрез създаване на съвместни научноизследователски инфраструктури;
- по-отворен пазар на труда за изследователите;
- оптимално разпространяване и трансфер на научни знания;
- равенство между половете при осъществяване на научни проекти.

В България разработването и развитието на иновационна политика се свързва с действията и мерките, произтичащи от покриването на критериите за членство в ЕС. Водещ документ, който регламентира политиката в тази област, е Иновационната стратегия от 2003 г. Тя е разработена с разбирането, че трябва да се акцентира по-специално върху *създаването на благоприятна среда за разгръщане на потенциала на предприемачеството и иновациите*. Иновационната стратегия определя мерки, целящи повишаване на конкурентоспособността на националната индустрия и справяне с конкурентния натиск на пазара на ЕС. За целта иновационната стратегия въведе и специализиран инструмент – Национален иновационен фонд (НИФ). Стратегията предвиди плавно увеличаване на средствата за иновации за 10-годишен период и ритмична работа на специализирания инструмент НИФ. Успоредно с това бе предвиден и ръст на средствата на другия национален инструмент – фонд „Научни изследвания“, структуриран също през 2003 г. чрез Закона за стимулиране на научните изследвания.

Очакванията от успешното действие на иновационната стратегия се свързваха с постигането на следните параметри:

- нарастване на brutния вътрешен продукт;
- увеличаване на добавената стойност, създавана от българската промишленост;
- повишаване на производителността;
- нарастване на износа;
- подобряване на платежния баланс на страната;
- привличане на чуждестранни инвестиции.

Днес, отчитаме, обаче, че голяма част от тези очаквания не са реализирани главно поради две основни причини:

- **недофинансиране на националната иновационна система**, която обхваща научни организации, иновативни фирми, традиционни големи и малки фирмени структури, неправителствени иновативни формирания и т.н.;
- **липса на координация** между различните стратегически и нормативни документи, с цел обща регулативна и благоприятна рамка.

Макар че в иновационната стратегия е поставен акцент върху необходимостта от трайна научно-иновационна политика, няма ясни белези за нейното функциониране. Липсата на координация на двете паралелно действащи стратегии – иновационната стратегия и стратегията за развитие на научните изследвания в периода, когато и двете бяха актуални, оказва своето влияние. Те нито имат взаимно допълващи се планове за действие, което е силно препоръчително съгласно някои европейски констатации и препоръки, нито предвиждат координация при актуализацията на двете стратегии. Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС, 2014), която е актуална за програмен период 2014 – 2020, отчита държавната подкрепа, реализирана чрез различни инструменти като Националния иновационен фонд, ОПК, НФНИ и други, и очертава бъдещия потенциал за ускорено

технологично развитие, обещаващ устойчив икономически растеж. Приоритизирането е на база поглед към външния свят, като се приема, че бизнесът ще бъде амбициозен, но в същото време и реалистичен по отношение на това, какво може да се постигне чрез обединени възможности. Приоритетно са определени следните технологични области:

- Мехатроника и чисти технологии;
- Информационни и комуникационни технологии;
- Биотехнологии;
- Нанотехнологии;
- Творчески индустрии, в т.ч. културни;
- Фармация;
- Хранително-вкусова промишленост.

Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС) се реализира чрез инструментите на двете оперативни програми ОПИК и ОПНОИР, НФНИ, НИФ и националния бюджет и приоритетите на всеки от тези инструменти са допълващи.

Националната стратегия „България 2020“, която се приема като дългосрочен национален програмен документ за развитието на Република България осигурява връзката между националните приоритети на Република България и целите на ЕС в контекста на стратегията „Европа 2020“. Една от основните ѝ цели в подкрепа на развитие на иновациите е *„Повишаване на конкурентоспособността на икономиката чрез осигуряване на благоприятна бизнес среда, насърчаване на инвестициите, прилагане на иновативни решения и повишаване на ресурсната ефективност*. Сред изведените осем приоритета е и *„Подкрепа на иновационните и инвестиционните дейности за повишаване на конкурентоспособността на икономиката*, който е насочен към

стимулиране на иновациите и устойчива иновационна политика.

Споразумението за партньорство 2014-2020 г

Споразумението за партньорство 2014-2020 г. (СП) е наследникът на Националната стратегическа референтна рамка 2007-2013 г., като обаче освен трите структурни фонда (Кохезионен фонд, Европейски фонд за регионално развитие и Европейски социален фонд) то обхваща и финансирането по линия на Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейски фонд за морско дело и рибарство. Петте фонда формират Европейски структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ), представят стратегическите водещи принципи при програмиране и изпълнение, включително и на стратегията Европа 2020.

СП е изготвено съобразно Общата стратегическа рамка на Европейския съюз, Специфичните препоръки на Съвета от юли 2012 г., *Country Fact Sheet* за България на Европейската комисия от юли 2012 г., отчитайки Позицията на ЕК.

Акценти в СП са приносът му за изпълнението на НПР: България 2020, като основен документ за развитието на България, и на Националната програма за реформи, така и за постигане на общоевропейските цели за растеж и заетост, формулирани в стратегия „Европа 2020“.

На база детайлния анализ на социо-икономическите фактори в сферите, които могат да бъдат финансирани по ЕСИФ, са изведени критични точки за развитието на България за следните:

- Демографски спад и застаряване на населението
- Недостатъчен дял на заетите (20-64 г.) и недостатъчна икономическа активност на населението (младежи, възрастни

хора, жени)

- Пред-последното място в ЕС по здравеопазване и недостатъчна устойчивост на социалните системи
- Ниски производителност на труда и дял инвестиции в НИРД
- Ниска резултатност на научната система и иновативност
- Неефективно използване на ресурси и енергия
- Неефективно прилагане на законодателството на ЕС в областта на води, атмосферен въздух и отпадъци
- Неефективни системи за превенция, управление и адресиране на последствията от рискове
- Ограничена външна и вътрешна свързаност
- Ограничен пренос на товари (по жп и води)
- Неприключила модернизация на системата на обществените услуги
- Неприключила реформа в съдебната система
- Задълбочаващо се различие в развитието между София-град и регионите
- Задълбочаващи се дисбаланси в развитието на териториите.

Европа 2020 дефинира три типа растеж – *интелигентен, устойчив и приобщаващ*. В СП България идентифицира основните предпоставки, които ще допринесат за тях. За приобщаващия растеж това са *образование, квалификация и заетост*. За интелигентния растеж това са *инвестициите в наука, иновации и конкурентни МСП*. За устойчивия растеж това са *свързаност и зелена икономика*.

В допълнение към трите типа растеж за България е откроята важността на хоризонтален приоритет по отношение на капацитета на администрацията и съдебната система (вкл. електронно управление и правосъдие) - добро управление, и стратегическо териториално измерение. Въз основа на критичните точки за развитието на България и

идентифицираните предпоставки за растеж в съответствие с целите на стратегията Европа 2020 в стратегията на СП са формулирани 4 основни приоритета за ЕСИФ през периода 2014-2020 г.:

- *Приоритет 1:* Образование, квалификация и заетост за приобщаващ растеж, който обхваща подприоритетите:
 - Заетост и трудова мобилност;
 - Социално включване и Образование;
 - Учене през целия живот.
- *Приоритет 2:* Иновации и инвестиции за интелигентен растеж, който обхваща подприоритетите:
 - Повишаване конкурентоспособността на МСП в ключови икономически сектори;
 - НИРД и иновации; и
 - Достъп до и използване на ИКТ.
- *Приоритет 3:* Свързаност и зелена икономика за устойчив растеж, който обхваща подприоритетите:
 - Свързаност (външна и вътрешна);
 - Преминаване към ниско-въглеродна икономика;
 - Енергийна и ресурсна ефективност;
 - Климат и климатични промени и Околна среда и
 - Опазване на природното богатство
- *Приоритет 4:* Добро управление и достъп до качествени обществени услуги, който обхваща подприоритетите:
 - Инвестиции в изграждане на институционален капацитет за добро управление;
 - Качествена и независима съдебна система; и
 - Достъп до качествени обществени услуги и ефективно прилагане на електронното управление с оглед на провеждането на реформи.

- *Пространствено измерение и политики за местно развитие* е хоризонтален приоритет, формулиран в СП, и включва градски, селски, рибарски райони, както и райони с потенциал за развитие на туризма

Националните стратегически документи засягат **всички единадесет тематични цели**, чрез които България ще допринесе за целите на стратегия Европа 2020 за устойчив, интелигентен и приобщаващ растеж.

Разпределението на финансовите средства от Европейските структурни и инвестиционни фондове е извършено, като се отчитат националните нужди и приоритети в контекста на ОСР и ЕВРОПА 2020, Националната програма за развитие България 2020 и специфичните препоръки на Съвета по Националната програма за реформи (НПРФ), както и темпа на усвояване на средствата от периода 2007-2013 г.

Прилагането на хоризонтални принципи и целите на политиката за изпълнение на ЕСИФ обхваща прилагането на принципа на партньорство, принципите на равнопоставеност между мъжете и жените и предотвратяване на дискриминацията, както и устойчиво развитие, включващо постигането на баланс между опазването на околната среда и наличните ресурси и стремежите за икономически растеж.

Принципите за допълване и координация на помощта се осъществяват на четири нива, с цел максимално посригане на заложените цели:

- координация на помощта между програмите, финансирани със средства от ЕСИФ и недопускане на прекриване в целите на инвестициите;
- координация на помощта от ЕСИФ с тази от национални инструменти;
- координация на помощта от ЕСИФ и други програми на Съюза;
- координация на помощта от ЕСИФ с тази от Европейска

инвестиционна банка.

Нов елемент в политиката на сближаване за периода 2014-2020 е наличието на предварителни условия за финансиране по ЕСИФ. Целта е да се насърчаи стартегическото планиране основано на „интелгинетанат специализация“ във връзка с постигане целите на Европа 2020. Предварителните условия представляват изисквания за изпълнение в отделни сфери по тематичните цели, които страната се ангажира да постигне до края на 2016 г. и са предпоставка за получаване на финансова помощ за периода 2014 – 2020 г. За всеки фонд се определят отделни предварителни условия. При неизпълнение на условията, страната ще подлежи на спиране на средства от ЕСИФ.

В съответствие с Регламент 1303/2013, всяка програма съдържа рамка за изпълнението, включваща основни индикатори, чрез които да се демонстрира напредъка в изпълнението на приоритетите на програмата, както и междинни (за 2018 г.) и крайни (за 2022 г.) цели по всеки индикатор. На база напредъка спрямо заложените цели, през 2019 г. ще бъде разпределен т. нар. „резерв за изпълнението“, а липсата на задоволителен напредък ще бъде основание за спиране на плащанията.

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА RIS3 - НА БАЗАТА НА RIS3 СТРАТЕГИЯТА ЗА ЮЦР

Като член на ЕС България е заявила намеренията си да участва активно в постигането на целта за засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите.

В ЕС, преобладаващата част на инвестициите в наука са от бизнес сектора. Подобна тенденция вече се наблюдава и в България през 2010-2013 г., като се голям дял на разходите за НИРД от бизнес сектора – 53 % спрямо 37% на разходите в държавния сектор и 10% за разходите в сектор „Висше образование“. Дотогава преобладава делът на държавните разходи за

НИРД. До голяма степен обръщането на бизнеса към новите технологии и иновациите се дължи на необходимостта да бъде конкурентоспособен в условията на икономическа криза. Макар вложените средства за НИРД на предприятията плавно да се увеличават през годините, това все още не става с необходимите размери и темпове.

Състояние и основни тенденции:

- Традиционни научно-изследователски центрове в България са университетите, научните институти и звена на БАН, както и малкото останали ведомствени изследователски структури. В университети и самостоятелните колежи има специализирани звена за научна, изследователска и развойна дейност.
- Равнището на инвестициите в областта на научните изследвания и иновациите е ниско. Разходите за НИРД и делът им в БВП страната и всички райони са незадоволителни. Изоставането по този показател поставя под въпрос реализирането на целта за постигане на равнище *от 1.5% от БВП на разходите за НИРД през 2020 г.*, дефинирана от Националната програма за реформи 2011-2015 г. в изпълнение на стратегията Европа 2020.
- При стойности за ЕС от 1.03% за 2010 г. на заетите с НИРД от икономически активното население, за България този индикатор е едва 0.7%. Единствен Югозападен район се характеризира с по-високи от средните за ЕС-27 показатели за персонал, зает с НИРД (1.36%), но тази стойност е значително по-ниска от заетостта в метрополните райони на ЕС. В останалите райони заетостта в НИРД е в границите от 0.21% за Северозападен до 0.56% за Североизточен.
- Регионалните различия в концентрацията на държавен ресурс за НИРД и на вложените средства в научни продукти от

предприятията са значителни. Така напр. през 2010 г. в Югозападен район е концентриран значителен ресурс за НИРД (общо 83% от разходите за НИРД), а от друга страна разходите за научни изследвания на предприятията също са значителни (85% от разходите в бизнес сектора). На другия полюс е Северозападен район, където в държавния сектор се изразходват едва 3.2% от общите разходи за НИРД, а вложените средства в научни продукти от предприятията са под 2% от общите разходи на предприятията в страната. В Северен централен се концентрират 0.83% от разходите в държавния сектор и 2.52% от разходите на предприятията, а в Югоизточен район - 3% от разходите в държавния сектор и 5% от разходите на предприятията. Данните за периода 2010-2013г. варират с увеличение от приблизително 0.8%, което продължава да е незадоволително.

- Независимо от относително високия брой на образователни и изследователски центрове, няма качествен преход към приложни изследвания и трансфер на иновации и технологии към останалите сектори. Връзката между научноизследователските и образователните институции и бизнеса във всички райони е слаба или липсва. Все още на територията на нито един район не е реализирана идеята за техно-паркове и други структури от този вид (подписан е договор за изграждане на София тех парк).
- Съгласно доклад на *Regional innovation scoreboard 2014* България е "Скромнен иноватор", заедно с Латвия и Румъния. Представянето на иновации бележи постоянен ръст до 2010 г. но през 2011 г. започна да спада.
- В регионален аспект развитието на високите технологии в

България е изключително неравномерно.

- Сериозното *недооценяване на възможностите, предоставяни от взаимодействието между звената на иновационната система и бизнеса*. Въпреки наличието на изследователски и университетски организации в районите, взаимодействието с бизнеса няма системен характер и рядко е свързано с осъществяването на съвместна изследователска и иновационна дейност. Липсва ясна тематична насоченост и разпределение на научната инфраструктура спрямо специфичния потенциал на районите и тяхната специализация. Подобни стъпки вече се предприемат, за изграждане на научни и технопаркове в градовете София, Бургас и Варна.
- *Финансовата осигуреност за наука и иновации остава под необходимото равнище за подобряване на иновационния потенциал* на районите, което ще се отрази в по-нисък растеж в бъдеще. Продължаващите процеси на декапитализация (не се обновява основния капитал, използван за научни изследвания) и деквалификация (населението в трудоспособна възраст не участва активно в продължаващо образование) на фактори, имащи негативни ефекти върху производителността и конкурентоспособността на националната и регионална икономика на фона на изпреварващото развитие на технологиите и могат да доведат до още по-драстично изоставане.
- Структурата на разходите в държавния сектор и липсата на концентрация на ресурсите не стимулират целенасочени научни изследвания. Преобладава институционалната подкрепа за много на брой научни организации при много нисък дял програмно-проектно финансиране в области, често пъти

разминаващи се с търсените от страна на бизнеса.

РЕГИОНАЛНАТА ИНОВАЦИОННА СТРАТЕГИЯ НА ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН

В средата на 90-те години на ХХ век Генерална дирекция „Предприятия“ и Генерална дирекция „Регионална политика“ на Европейската комисия обявяват разработването на регионални иновационни стратегии (РИС) за ключов инструмент на политиката за насърчаване на иновациите на регионално равнище в страните-членки на ЕС. Двете дирекции полагат началото на програмата „Регионални иновационни стратегии“, която е само една от множеството инициативи за насърчаване на по-иновативно мислене в Европа, довела до създаването на Мрежата на иновационните региони в Европа – над 100 района от ЕС предприемат РИС инициативи през 1994 г. с подкрепата на Европейския фонд за регионално развитие и Четвъртата рамкова програма за научни изследвания, технологично развитие и демонстрации.

Изпълнението на програмата „Регионални иновационни стратегии“ представлява началото на прехода от остарялото разбиране за иновациите като линеен процес, в който научните работници създават иновации, предприятията ги внедряват и публичният сектор предоставя финансовата подкрепа, към един изцяло нов подход, който ангажира всички заинтересовани страни в регионите – местни и регионални власти, промишленост, търговия, представители на науката, научноизследователски центрове, финансови институции, посреднически организации и др.

Към настоящия момент, над 250 европейски региона са членове на Мрежата на иновационните региони в Европа, която премина през няколко етапа на развитие.

Основната цел на регионалните иновационни стратегии е да се подобри капацитетът на регионалните институции да формулират политика, насочена към реалните потребности на бизнес сектора, по-специално на малките и средните предприятия. РИС подкрепят регионалните власти да предприемат цялостна оценка на местната среда за иновации. В резултат се разработва стратегия, която определя рамката за оптимизиране на иновационната политика и иновационната система на регионално равнище, най-вече по отношение на тяхното съответствие на потребностите на бизнеса. Регионалните иновационни стратегии насърчават сътрудничеството между частния сектор, МСП, научноизследователските организации и публичната администрация с оглед повишаване на иновационния капацитет на региона като цяло.

В допълнение 145 региона от ЕС са реализирали програми в изпълнение на мярката „Иновативни дейности“ на Европейския фонд за регионално развитие за изпълнение на част от дейностите, заложи в регионалните иновационни стратегии, като много от тези проекти са продължение на първото поколение РИС и РСТТИ – т.нар. РИС+ проекти.

Южен централен район за планиране е първият в България, който изпълнява проект за разработване на регионална иновационна стратегия през периода 2001 – 2004 г. в партньорство с Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Регионалния съвет за развитие на Южен централен район, Университета на Тесалия, Гърция, и „Технологичен трансфер и иновации – Магдебург“ ООД. Той е част от първото поколение 16 РИС проекта в държавите – кандидатки за членство в ЕС, и е подкрепен от Петата рамкова програма на ЕС за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни проекти (1998 – 2002 г.). Проекта създаде обща платформа за коопериране между публичния и частния сектор, изследователските организации и университетите и финансовите институции в Южен централен район за

планиране.

РИС на ЮЦР е одобрена от областните управители на шестте области от Южен централен район за планиране и е интегрирана в Регионалния план за развитие за периода 2007 – 2013 г. Заложените мерки са основата за работа с Кохезионния и Структурните фондове в областта на иновациите в региона.

Приоритети на Регионалната иновационна стратегия

Определените стратегически приоритети за доизграждане и оптимизиране на регионалната иновационна система на Южен централен район за планиране са:

- 1. Повишаване на конкурентоспособността на МСП чрез иновации.**
- 2. Повишаване на иновационната култура в района.**
- 3. Доизграждане на регионалната иновационна система.**

За целите на настоящия анализ се извърши съпоставка с приоритетите на RIS3 на ЮЦР и потребностите на местната икономика, която се характеризира с несъществени промени и/или резки икономически обрати, които да намалят нуждите идентифицирани към момент на създаване на Иновационната стратегия на района. Дори, обратното, тенденциите са в посока по-целенасочено развитие на иновационния капитал и инфраструктура с цел отгиваряне на предизвикателствата на новото време (2014-2020).

Южен централен район включва областите Пазарджик, Пловдив, Смолян, Хасково и Кърджали. Площта на района е 22 365 кв. км и обхваща 20,1 % от територията на страната.

Районът граничи на север със Северния централен район, на изток с Югоизточния район, на юг с държавната граница на България с Република Турция и Република Гърция, на запад с Югозападния район.

През територията на района преминават транс европейски коридор № 8, (от Адриатическо до Черно море), транс европейски коридор № 9, (от Скандинавските страни за Гърция) и транс европейски коридор № 10, (от Западна Европа за Близкия и Далечен изток).

Предимствата на района се изразяват в наличието на две държавни граници, като ГКПП Капитан Андреево е едно от най-натоварените, по отношение на преминаващи пътници и стокопотоци. Тук се намира вторият по големина град в България – Пловдив. На територията на ЮЦР е разположено летище Пловдив. Летището е специализирано в обслужването на чартърни туристически полети. Изпълнява и функции на резервно летище на летище София.

С не по-малко значение са и двете безмитни зони – Свиленград и Пловдив. Тук функционира и най-новият ГКПП Маказа, свързващ България и Гърция.

Населението на района е приблизително около 1.3 млн. души, или 20,07% от населението на страната. Гъстотата на населението на района е 65,7 души на км², равна на средната за страната – 65,6 души на км². С най-висока гъстота на населението е област Пловдив – 114 д./ км², която е

много над средната за страната, а с най-малка е област Смолян – 37,7 км². Наблюдава намаляване на броя на населението във всички области - отрицателен естествен прираст.

Степента на урбанизацията на района е по-ниска от средната за страната.

Градските центрове на територията на района са 54. В ЮЦР се намира вторият по големина град в страната, който е с национално и международно значение – Пловдив, с население от над 368 хил. д. Останалите областни градове са с население: Хасково (77 481 д.), Пазарджик (77 050 д.), Кърджали (49 271 д.) и Смолян (30 898 д.). Други по-големи градове в района са: Асеновград (52 935 д.), Димитровград (40 011 д.), Велинград (24 829 д.) и Карлово (24 347 д.).

Коефициентът на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години е около 50 %. По този показател ЮЦР е под средните стойности за страната (51,3 %). С най-висок коефициент на икономическа активност са областите Смолян и Пазарджик (с нива над средните за страната), а с най-нисък е област Кърджали.

Коефициентът на безработица се увеличава.

Стойността на произведения брутен вътрешен продукт (БВП) по текущи цени за Южния централен район за 2011 г. възлиза на 9 067 млн. лв., а към 2013 г. е 7 858 млн. лв. по предварителни данни на НСИ.

БВП на човек от населението, статистически райони	2012 г.	2013 г.*
БЪЛГАРИЯ	10 956	11 050
Северна и Източна България		

БВП на човек от населението, статистически райони	2012 г.	2013 г.*
Северозападен район	6 816	7 448
Северен централен район	7 548	7 710
Североизточен район	9 077	8 784
Югоизточен район	9 140	9 186
Югозападна и Южна Централна България		
Югозападен район	17 887	17 890
Южен централен район	7 761	7 858

*Източник НСИ * Данните са предварителни*

Районът формира 12,0% от БВП на страната. Структурата на брутната добавена стойност на района се характеризира с превес на сектора на услугите, където се формира 52,9% от съвкупната добавена стойност в ЮЦР. В сектора на индустрията се произвеждат 38% от регионалната добавена стойност, а приносът на сектора на селското и горско стопанство е 9,1%.

В структурата на разпределение на преките чуждестранни инвестиции

(ПЧИ) в страната, Южният централен район е с относителен дял 9, 0 % от всички ПЧИ за България.

Важен елемент от изследването е съответствието на Приоритети на Регионалната иновационна стратегия на ЮЦР с резултатите от НСРР. Следва да се отбележи, че подобна съпоставка може да бъде обследвана в детайли, но освното е, че изпълнението на приоритетите на НСРР може и предстои да бъде измерено след края на 2015 г. Междинната оценка на НСРР, сочи напредък и положителни тенденции по отношение постигане заложените цели, но като се вземе предвид, че в основната си част се финансира по линия на ОП 2007-2013, чиито реален пик на изпълнение стартира през 2010 г., ефектът от направените инвестиции ще може в пълна сила да се отчете през 2016 г. Приоритетите на Регионалната иновационна стратегия на ЮЦР са изведени въз основа на анализ на потребностите на района и възможностите за разгръщане на иновации или най-малкото създаване на предпоставки иновативен подход на местната икономика.

Проследяване състоянието и основни тенденции на българските райони по отношение на „интелигентната специализация“ сочи, че:

- Българските райони се отличават с ниски показатели за развитие на информационното общество в ЕС.
- Отбелязват се различия в дигиталната достъпност между районите от ниво 2, както и на вътрешнорегионално ниво (области, общини), между гъсто-населените и средно- и слабораселените райони. В основата на това разделение е преобладаващият пазарен принцип на изграждане на дигиталната инфраструктура. По тази причина покритието в селските райони в България е значително по-ниско от това в другите страни-членки на ЕС и от средната стойност за

Общността.

ДОСТЪП НА ДОМАКИНСТВОТА ДО ИНТЕРНЕТ

	2014	
	%	Брой
Общо за страната	56.7	1 480 722
По статистически райони		
Северозападен	43.8	108 356
Северен централен	59.6	299 827
Североизточен	52.6	207 911
Югоизточен	52.7	166 246
Югозападен	63.4	505 798
<u>Южен централен</u>	<u>54.2</u>	<u>192 584</u>

По видове външни връзки ¹

Теснолентова връзка	3.3	49 059
Dial-up или ISDN	0.6	8 213
Мобилна теснолентова връзка (WAP, GPRS)	2.9	43 010
Широколентова връзка	99.7	1 475 801
Фиксирана широколентова връзка, вкл. безжична (DSL, ADSL, VDSL, LAN кабел, оптичен кабел, сателит, обществен WiFi)	95.3	1 411 174
Мобилна широколентова връзка (чрез мрежа от мобилен телефон, чрез SIM карта или USB ключ, използване на мобилен телефон или смартфон като модем)	24.8	366 976

Източник: НСИ

- България изостава в ЕС по отношение на състоянието на широколентовата инфраструктура. През 2011 г. 40% от домакинствата в България (50.6% - в големите градове, 42.5 % - в средните градове и 28.4% - в селските райони) имат широколентов достъп по фиксирани линии спрямо 68% средно за ЕС. Това е и една от причините районите да отчитат ниски стойности по други свързани показатели като използване на

Интернет и ИКТ – 55% от населението в страната никога не е използвало интернет (СИР), едва 5.1% от населението поръчва стоки и услуги по интернет, а само 24.2% от населението използва онлайн административни услуги. Известно изоставане от средните нива за ЕС, макар и не така ясно изразено, съществува и при показателите отчитащи използването на ИКТ от предприятията.

Факт е, че региони, които изостават в дигиталното си развитие, изостават и в своето социално-икономическо развитие. Налице е риск българските райони да останат „информационно откъснати“, което да задълбочи другите различия в развитието.

Идентифицирани бариери за преодоляване с оглед достигане на по-високи нива на конкурентност на районите:

- Недостатъчно развита дигитална инфраструктура, която да бъде в подкрепа на развитието на икономиката в преобладаващата част от районите в страната.
- Необходимост от разширяване на местните електронни услуги и е-общини и е-области. Необходимост от стимулиране развитието на ИКТ с по-висока добавена стойност.
- Потребност от преодоляване на т.нар. „дигитална изолация“ на определени райони в страната, което поставя населението в тези райони в неравностойно положение по отношение възможностите за обучение, достъп до информация и електронни услуги, както и на бизнеса в тях по отношение на използване на ИКТ.
- Образование на населението в необходимите компютърни умения, за да му се даде възможност за използване на Интернет и електронни услуги и за повишаване качеството на работната

сила;

Като цяло, предвиди посочените по-горе тенденции, са идентифицирани *потребности по отношение на технологичното развитие и иновации* на национално и регионално ниво:

- Необходимост от *тематично разпределение на научната инфраструктура, териториална концентрация*, обвързана с регионалните/местните нужди.
- Подкрепа за *развитие на посредническа инфраструктура на научните изследвания и иновациите с бизнеса*, напр. технопаркове, мрежа/ бизнес инкубатори и дигитални партньорства, формирания за трансфер на иновации и др.
- Липса на достатъчна *подкрепа за създаване на високотехнологични работни места и фирми в райони с потенциал за развитие на високотехнологични дейности*. Необходимо е да се създадат условия за развиване на иновационния потенциал на фирмите чрез разширяване на достъпа до рисков капитал, насърчаване на инвестициите в човешки ресурси и по-агресивното включване в трансфера на знание и технологии.
- В редица райони (ЮЦР, ЮЗР, СИР и др.) има опити и условия за изграждане на регионални иновационни клъстери. Необходимо е да се *намерят подходящите инструменти за насърчаване на клъстеризирането* чрез повишаване готовността на бизнеса за участие в клъстери и подпомагане на тяхното създаване и управление. Същото важи за центровете на знанието – необходими са правилно обвързани териториално предложения за изграждане на центрове на знанието и иновациите, на

изследователската и развойна дейност около големи градове с потенциал и с налична база, персонал и традиции в тази сфера – София, Пловдив, Варна, Бургас, Стара Загора, Русе и Плевен, профилирани в съответствие с характеристиките на региона.

- Ключов проблем остава *липсата на адекватни инструменти за издържане или допълване на частното финансиране за НИРД* чрез държавни фондове.
- Основно предизвикателство пред засилване на иновационния потенциал и *преструктурирането на регионалната икономика към сектори, интензивни на знания и високи технологии, и сектори с висока добавена стойност*, остава развитието на човешкия потенциал, което налага подготовка и стимули за развитие на висококвалифициран човешки ресурс в научно-техническите дисциплини.
- Достъпът до *ИКТ* и *използването на цифровите технологии* от населението и бизнеса е важен фактор за регионален растеж, повишаване на производителността и за изграждането на конкурентоспособна регионална икономика.

За целите на анализа е разгледана конкурентоспособност на малките и средни предприятия, предвид фактът, че секторът на МСП формира 99.8% от съвкупността на нефинансовите предприятия в страната и районите от ниво 2, което поставя въпросът за провеждането на интегрирана политика за подобряване на конкурентоспособността им, с оглед постигането на траен икономически растеж, в т.ч. чрез ефективно усвояване на средствата от европейските фондове и подобряване на бизнес климата.

Като цяло може да се обобщи, че продължават тенденциите на

неравномерно разпределение на сектора на МСП по райони от ниво 2, както и на относителния дял на предприемачи (работодатели и самонаети лица) от общо заетите в съответните райони като показатели за равнището на предприемачеството. Най-ниски нива на развитие на предприемачеството (брой МСП на 1000 д.) се отбелязват в Северозападен (32.2), а най-високите нива се запазват в Югозападен (62.8) и Североизточен район (51.3).

МСП в района изостават по конкурентоспособност в сравнение с големите предприятия с около два пъти по-ниска производителност, по-малка норма на печалба и по-ниско равнище на работна заплата. Това е национална тенденция, т.к. Българските МСП имат средно 5 пъти по-нисък коефициент на производителност на труда в сравнение с новоприетите страни-членки на ЕС и до 30 пъти по-нисък от страните в ЕС. Една от основните причини за ниската производителност на сектора на МСП е изостаналостта на голяма част от производственото оборудване и активи и приложения на ИКТ, както и ниското ниво на иновации.

Финансите за растежа на МСП са по-малко достъпни за МСП в България, отколкото в развитите страни. Над 86% от МСП нямат достатъчен финансов ресурс за финансирането на необходимите инвестиции.

Въпреки че се отбелязва положителна тенденция на навлизане на ИКТ и ИТ приложения (счетоводни програми, интернет, офис софтуер), МСП не се ангажират обикновено с големи иновации поради ограничения им капитал и капацитет за поемане на риск.

Ниска иновационна активност се отбелязва при над 57% от МСП. Най-иновативни са предприятията в сферата на производството. Едва 10% от МСП имат достатъчно средства да финансират иновационна дейност, обаче. Най-често срещаната иновационна дейност е организационната иновация, свързана с промени в бизнес процесите с цел оптимизация и

намаляване на разходите (38%).

Основен извод от анализа на факторите за конкурентоспособност и развитие е, че все още българските МСП не са достатъчно конкурентоспособни (особено по-малките от тях) по отношение на достъпа до финансиране, иновативността, интелектуалната собственост, интернационализацията и прилагането на добри практики. От друга страна, през последните години се наблюдава ясна тенденция на силно развитие в сектори, които зависят от иновации. Наблюдават се сектори от промишленото производство, които се представят добре по време на кризата, като са регистрирали положителен растеж. Това са предимно високотехнологични производства като производство на компютърна и комуникационна техника, електронни и оптични продукти, производство на хартия, картон и изделия от хартия и картон, производство на автомобили, ремаркета и полу-ремаркета. Отраслите в сектора на услугите, които не са били повлияни от икономическата криза и отчитат положителен растеж са *информационните услуги (обработка на данни, хостинг и подобни дейности; web-портали и други информационни услуги); дейности в областта на информационните технологии, производство на филми и телевизионни предавания, звукозапис и музика; дейности, свързани с туризма; дейности по наемане и предоставяне на работна сила, административни офис дейности и друго спомагателно обслужване на стопанската дейност*. Тези сектори следва да бъдат подкрепени.

Специфична е картината на пограничните райони, предвид фактът, че трансграничния контекст придава по-различно измерение на развитие на бизнеса, обусловено от степента на развитие и предлага на стоки и услуги на МСП от съседните-държави (Гърция, Турция, др.), но в пълна степен

Идентифицирани потребности на МСП в ЮЦР:

- **Подобряване достъпа до финансови ресурси** за внедряването и използването на съвременни ИКТ в областта на научно-развойната и иновационната дейност в МСП
- **Осигуряване на достъп до информация и обучения на МСП** за съвременните постижения в световната практика (използвани методи, данни, научно-приложни изследвания и т.н.)
- **Необходимост от развитие на местната бизнес и технологична среда** Идентифицирани са няколко групи фактори, които зависят в по-голяма или по-малка степен от местната администрация и влияят на средата за правене на бизнес. Това са фактори като *данъчна политика, работа на местната администрация*, вкл. икономическа активност, процедури за разрешителни за строеж, възприятие за корупция, *образование и квалификация на работната сила, наличие и предлагане на ИКТ и електронно управление*, наличие на подходящи производствени терени и др.
- **Необходимост от технологично обновяване и адресиране на високата енергоемкост на МСП.**
- **Необходимост от подкрепа за развитието на жизнеспособни МСП в селските райони**, водещо до разнообразяване на икономиката в тях с цел запазване на заетостта на местното население.
- **Необходимост от разширяване на експортната ориентираност и интернационализация** на българските МСП. В тази връзка следва да се разшири подкрепата за включване в интернационални клъстери и мрежи на сътрудничество, развитие на ИКТ за подкрепа на

интернационализацията, подкрепа за реструктуриране на МСП към ниши с пазарен потенциал и високотехнологични отрасли.

- **Липсата на ясна перспектива за конкурентни сектори**, които да се насърчават в районите, както и сектори с висока добавена стойност.
- **Необходимост от подкрепа за формирането на устойчиви регионални клъстери** и мрежи за сътрудничество.

За да бъде правилно анализирано и оценена RIS3 стратегията за ЮЦР следва да се отчете националната иновационна политика, като се изхожда от контекста, в който се развива иновационната система:

- състоянието на **икономиката** – 2014 г. беляза петата поредна година без стабилен икономически ръст в България, свито потребление и инвестиции;
- недостиг на качествени нови бизнес проекти и финансов ресурс и устойчиво висока безработица;
- сериозна външна и вътрешна **политическа нестабилност**, висок корупционен и регулаторен риск, който доведе до съществени трусове в банковата система, несигурност в управлението на европейските фондове и националния бюджет и повишаване на публичното дългово бреме без адекватни публични инвестиционни решения;
- апатия и изключително **ниски равнища на щастие в обществото** – липса на перспективи за реализация и търсене на възможности зад граница, примитивни условия при предоставяне на здравни и образователни услуги и усещане за национален провал на фона на останалите страни в ЕС.

В подобни условия разпространяването на социални иновации и

развитието на предприемаческа и иновационна култура като фундамент на иновационния потенциал на фирмено и макроикономическо равнище са се превърнали в изключение и резултат от естественото повишаване на благосъстоянието, вследствие на благотворното влияние на членството на страната в ЕС. *Иновациите и изследователската дейност се развиват въпреки, а не благодарение на целенасочени политики.* Законодателната и стратегическата рамка, които определят развитието на иновациите в страната през последните 10 години, могат да се определят като семпли.

Липсва вътрешна движеща сила на иновационната и научната политика на страната, а напредъкът е в области, свързани с външни за държавата фактори:

- патентното законодателство;
- проектите на документи, разработени от недържавни експертни екипи, но невлезли в сила (стратегии за развитие на високите технологии и на клъстерите);
- документите, реализирани като проектни резултати, останали неприпознати като ангажимент на държавната и регионалната администрация (регионални иновационни стратегии по райони за планиране);
- документите, чието разработване ЕС поставя като задължително условие за усвояването на европейско финансиране чрез националните инструменти (ОП „Конкурентоспособност“ за програмния период 2007 – 2013, ОП „Иновации и конкурентоспособност“, „Наука и образование за интелигентен растеж“ и Иновационната стратегия за интелигентна специализация за програмния период 2014 – 2020).

Националната политическа воля за развитие на науката, технологиите и

иновациите за последното десетилетие се изчерпва с 3 (три) документа: Закон за насърчаване на научните изследвания (2003), Иновационна стратегия (2004) и Национална стратегия за развитие на научните изследвания (2011) и едва в края на 2014, следствие от изискванията на Комисията за стратегическо планиране Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Р България 2014-2020. До момента реализацията на тези документи не е подкрепена с ясен и устойчив финансов и административен ангажимент по години на тяхното действие, което постави изпълнението на заложените в тях мерки и инструменти в зависимост от конкретната финансова и политическа конюнктура.

Иновационната стратегия за интелигентна специализация и двете оперативни програми: „Иновации и конкурентоспособност“ и „Наука и образование за интелигентен растеж“ имат амбициозната цел да създадат цялостна адекватна работеща рамка за насърчаване на изследователската дейност, технологичното развитие, иновациите и предприемачеството в страната за периода 2014 – 2020 г. Предпоставките за това са обещаващи:

- един приключил програмен период за България като пълноправен член на ЕС и възможност българските институции и държавната администрация да натрупат опит и да извлекат поуки за по-достъпно и по-ефективно усвояване на европейски и национален финансов ресурс;
- създаден общ механизъм от страна на двете ресорни министерства – на икономиката и на образованието и науката, за съгласуване на приоритети и цели и за прилагане на съвместни механизми за финансова подкрепа на проекти по всички етапи от иновационния жизнен цикъл.

За разлика от развитието на иновационната политика българските предприятия продължават да засилват своята иновационна дейност. Данните от Иновационния индекс на българските предприятия 2014 г.

показват позитивно развитие. Иновационен индекс продължава да нараства за последните 5 години (2009–2014 г.), макар и с много по-ниски темпове, най-вече заради увеличената иновационна интензивност на предприятията (повече и по-разнообразни иновации). Съвкупното иновирание на предприятията се увеличава. През 2014 г. 75% от иновативните компании извършват едновременно повече от един тип иновация, при дял от 62,5 % през 2009 г. Като *най-иновативните фирми* се определят тези, които извършват и четирите типа иновации (продуктови, процесни, организационни и маркетингови), като броят им се *увеличава от 6,3 % през 2009 г. на 14,7% през 2014 г.* Доминиращият тип иновации са продуктовете, следвани от маркетинговите, което показва разширяване и задълбочаване на пазарите в страната. Българските фирми, конкуриращи се на европейските и международните пазари, са значително по-иновативни от фирмите, които са избрали национални или местни пазари. През 2014 г. сумата, която предприятията заявяват като необходима за реализацията на техните иновационни проекти, достига средно 4,7 млн.лв. *Продължаващото постъпателно развитие на иновационните предприятия в България показва колко повече би могло да се постигне в тази насока, ако техните усилия бъдат съчетани с по-добра публична подкрепа.*

Иновационен потенциал на българската икономика

Постигнатият напредък в развитието на националната иновационна система през последното десетилетие не съответства на съществуващия потенциал.

Въпреки това могат да се отбележат редица положителни изменения през 2014 г.:

- разработени са Иновационна стратегия за интелигентна

специализация и оперативните програми „Иновации и конкурентоспособност” и „Наука и образование за интелигентен растеж” като основни документи, които ще подкрепят НИРД и иновациите през настоящия програмен период.

- създадени са предпоставки за тяхното съгласувано прилагане;
- подобряват се показателите за размера и структурата на финансирането за НИРД и броят на заетите с изследователска дейност, макар да остават на равнища, по-ниски в сравнение с останалите страни – членки на ЕС;
- значителен е приносът в БВП и заетостта на икономическите сектори, основани на интензивно използване на обекти на интелектуалната собственост, въпреки че голяма част от технологичното ноу-хау е притежание и под контролираното използване на чуждестранни инвеститори, без достатъчна връзка с местната иновационна екосистема;
- увеличени са възможностите за насърчаване на предприемачеството.

Остават и традиционно сериозни негативи, като при някои от тях тенденциите са към влошаване: *некоординирано, нецеленасочено, неустойчиво, неефективно използване на ограничения публичен финансов ресурс, който се отделя за НИРД и иновации.*

Добрите практики в това отношение са по-скоро изключение. Недостатъчно финансиране във всички институционални сектори и най-вече в рамките на висшето образование. НПО изпреварват сектор „Висше образование” по показателя източник на финансиране на НИРД. Налице е влошаващо се технологично портфолио от страна на университетите.

Регионалната структура при финансирането и персонала, зает с НИРД, се връща към състоянието от 2000 г. след тенденциите към балансираност от последните години. *Налице са изключителна концентрация на иновационен потенциал в Югозападния район за планиране и negliжиране на регионалните иновационни системи на останалите райони.*

Опитът на страната от първия програмен период в ЕС показва, че членството на България в ЕС само по себе си не е в състояние да промени съществено относителната изостаналост на страната в иновационно отношение. Точно обратното, инерцията при negliжирането на науката и иновациите и вземането на решения за тяхното управление, доведоха до продължаващо абсолютно и относително изоставане на страната по показателите за иновационен капацитет и интензивност при внедряване на ново технологично знание в рамките на ЕС.

През последните години все по-ясно се очертава тенденция, при която **глобализацията** (свободно движение на капитали, стоки, хора, информация, идеи) **се съчетава със задълбочаваща се регионална специализация** по отношение както на технологичните вериги при производството на продукти и техни компоненти, така и в рамките на иновационния процес. България, като цяло и районите за планиране на ниво 2 следва да развиват компетенции и бизнес модели в подкрепа на ефективното и на най-ниска цена внедряване на тези идеи в масово производство. Ползите ще са нови работни места, висока добавена стойност, подобрен жизнен стандарт, изтеглящ ефект по отношение на други икономически сектори. Най-вече на регионално ниво следва да се избягва поведение, основано на съзерцанието, изчакването (например да премине кризата) и пасивността, което е сигурен път към последните места в местни и международните класации.

Приносът на пилотната РИС инициатива на Южен централен район за

планиране към развитието на регионалните иновации в България

В рамките на пилотния РИС за Южен централен район за планиране през още през май 2003 г. фондация „Приложни изследвания и комуникации“ съвместно с университета в Тесалия, Гърция, и Министерството на регионалното развитие и благоустройството организира работно посещение в района на Тесалия за всички областни управители от 28 области на България с цел популяризиране на РИС инициативите и техния принос към общото икономическо развитие на районите.

В края на 2003 г. фондация „Приложни изследвания и комуникации“ съвместно с ГД „Предприятия“ на ЕК организира информационен ден, посветен на конкурса за второ поколение РИС проекти в новите държави членки и държавите кандидатки. В рамките на този конкурс през 2004 г. България се представи изключително успешно и петте района за планиране изпълниха проекти за разработване на регионални иновационни стратегии, ползвайки знанията и опита, натрупани по време на изпълнението на пилотната РИС инициатива в Южен централен район.

От юни 2005 г. в България се изпълняват четири РИС проекта:

- РИС за Югозападен район за планиране,
- РИС за Североизточен район за планиране,
- РИС за Югоизточен район за планиране,
- РИС за Северен централен район за планиране и
- РИС за Северозападен район за планиране.

РИС проектите идентифицират потребности и приоритети на регионално и национално равнище чрез провеждането на регионален иновационен одит. Той обхваща проучване и анализ на потребностите на предприятията от нови технологии и иновации; на предлагането на нови технологии от университетите и научноизследователските институти; на

дейността на посредническите организации и степента на съответствие на предлаганите от тях услуги и потребностите на бизнеса, както и сътрудничеството между бизнеса, науката и посредническите организации. Проблемите, които не могат да се решат на регионално равнище, трябва да бъдат отнесени към националната иновационна политика. За целта РИС проектите могат да предоставят анализи на иновационния потенциал на регионално и секторно равнище, т.е. РИС имат потенциала да бъдат инструмент за децентрализирано изпълнение на Националната иновационна стратегия.

ИНСТРУМЕНТИ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ИНОВАЦИОННАТА ПОЛИТИКА

За реализацията на иновационната политика основна роля имат новите оперативни програми – оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ и оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ (ОПИК), които са и най-съществените инструменти за нейното ефективно прилагане. Допълващ ефект имат двата национални фонда – НИФ и ФНИ, както и европейските инструменти, подкрепящи науката и иновациите – рамкови програми и други европейски инициативи.

Фонд „Научни изследвания“ и Националният иновационен фонд могат да се разглеждат като допълняеми инструменти на иновационната политика по отношение на финансовите им възможности. Те нямат устойчив бюджет, респективно неустойчиво и ритмично финансиране на изпълняваните с тяхна подкрепа проекти. Работят по различни приоритети, които нито са релевантни един на друг, нито напълно на европейските. Двата фонда прилагат и различен оценъчен инструмент. Няма достатъчна прозрачност на оценъчната процедура. Не е направен и продуктов анализ на резултатите от финансирането на тези два инструмента и тяхната приложимост или устойчивост. Интересно е, че НИФ до момента не е имал нито една независима оценка от чуждестранни оценители, а ФНИ след 2007 г. също не е бил оценяван (преди това е оценяван 2 пъти). Подобна оценка е препоръчителна, за да се гарантира постигането на европейски стандарти и прозрачни правила за действието им. При политиката на прозрачност и отчетност, която е неделима част от останалите секторни политики, такава оценка е абсолютно необходима. Тя ще даде независим поглед не само върху целесъобразността на изразходваните средства, но и върху полезността на получените резултати и въздействието им върху развитието на националната

иновационна система. Наред с националните инструменти в подкрепа на иновациите могат да се прилагат и редица европейски инструменти – рамковите програми на Европейския съюз за наука и иновации, програмата COSME, подкрепяща малки и средни предприятия, Еразъм+, както и регионални програми за целеви региони, където участниците от страната имат или достъп като неосновен партньор, или пълни права за участие. При ефективно ползване всички тези инструменти могат да създадат силен добавен ефект и да допринесат за успешна реализация на иновационната политика. Освен инструментите в подкрепа на успешна иновационна политика би трябвало да се вземе под внимание аспектът на т.нар. „културен капитал“. Той не се отнася до способността на една нация да произвежда иновации, а до степента ѝ на толерантност към риска и междуличностното доверие в обществото, които влияят върху нагласите на иноваторите при стартиране на бизнес и реализиране на нови идеи. Рискът е присъщ на всеки иновационен проект и иноваторите се нуждаят от толерантност, за да поемат този риск. Такъв вид капитал все още не е достатъчно развит у нас.

Инструменти за провеждане на европейската иновационна политика

Приоритетите на европейската политика в областта на научните изследвания и иновациите намират израз в програмите за финансова подкрепа и новите насоки за разпределяне на финансовия ресурс за програмния период 2014 – 2020 г.:

Програма „Хоризонт 2020“ Една от петте основни цели на стратегията „Европа 2020“ е увеличаване на инвестициите в научноизследователската и развойната дейност. Изграждането на икономика, основана на знанието и иновациите в целия Европейски съюз, като същевременно се допринесе за устойчивото развитие, е основен приоритет за Европа. В подкрепа на тази стратегия и други политики на Съюза е създадена програмата

„Хоризонт 2020” (2014–2020). Нейната цел е изграждане и функциониране на европейското научноизследователско пространство чрез стимулиране на всички форми на новаторство и привличане на по-широк кръг от таланти и идеи. Работата ѝ обхваща целия цикъл от зараждането на идеята до пазарната реализация на проекта. Една от основните точки в програмата е насърчаването на нови, творчески и иновативни видове обучения, за да се разширят границите на познанието. „Хоризонт 2020” се стреми и към повишаване на потенциала и човешкия капитал на научноизследователските инфраструктури, подпомагане на партньорствата за НИРД с промишления сектор и стимулиране създаването на иновационни клъстери. Програмата е насочена и към оптимизиране на правилата и процедурите, повишаване и улесняване на достъпа до научни знания чрез различни онлайн платформи и обучения. „Хоризонт 2020” осигурява на най-добрите европейски изследователи необходимите ресурси, за да повиши тяхната конкурентоспособност в световен мащаб, като на общоевропейска конкурентна основа се финансират и отделни екипи. Програмата се стреми към обединяване на изследователи, преподаватели и новатори чрез общности за знания и иновации, които да работят съвместно върху научни изследвания и разработването на нови технологии. Разширяването на международното сътрудничество, повишаването на производителността и иновационния капацитет в Европа ще осигурят създаването на напреднала, устойчива и конкурентоспособна европейска икономика с водещи позиции в световен мащаб във високотехнологичните сектори и със способност за намиране на ефективни решения за предизвикателствата пред обществото. Увеличаването на стратегическите инвестиции в научноизследователската и развойната дейност ще доведе до нарастване на постиженията на научната база и устойчивост и дългосрочен просперитет за Европа.

Инструмент за МСП: За пръв път в рамките на програмата „Хоризонт 2020“ чрез Инструмента за МСП се предвижда специално целево финансиране за иновативни проекти, разработени само от едно или няколко малки и средни предприятия в ЕС. Инструментът за МСП е европейски аналог на Федералната програма на американското правителство SBIR (Small Business Innovation Research), която в САЩ действа от 80-те години. Отличителна особеност на Инструмента за МСП са **трите фази** на изпълнение на проектите, за всяка от които може да се кандидатства последователно.

Предложението за финансиране е под формата по-скоро на бизнес план, отколкото „традиционното“ за „Хоризонт 2020“ подробно проектно предложение.

Фаза 1. Оценка на иновационната концепция и нейната техническа и пазарна осъществимост

Финансират се дейности за технологична и икономическа осъществимост на концепцията, оценка на риска, пазарно проучване, управление на интелектуалната собственост, разработване на иновационна стратегия, търсене на партньори. Максималният размер на финансирането е 50 000 евро за 6-месечен период на изпълнение. Иновативната разработка трябва да представлява съществена новост за сектора и да е с ниво на технологична готовност 6 или по-високо, т.е. действащ прототип, демонстрирана пилотна система, система с търговски дизайн или готова система за мащабно производство.

Фаза 2. Демонстрационни дейности

Предоставя се финансиране за изследователска и развойна дейност за създаване и усъвършенстване на прототипи, пилотни линии, миниатюризация, тестване, дизайн и други дейности, които водят до индустриална готовност за въвеждане на иновацията на пазара.

Дейностите се основават на бизнес план, разработен отделно или в допълнение на проект по фаза 1. Финансирането е до 70 % от пълните разходи с максимален праг до 2,5 млн. евро за период от 12 до 24 месеца.

Фаза 3. Непряка помощ за комерсиализация на иновацията чрез улесняване на достъпа до пазара, рисков капитал и други финансови инструменти

В рамките на фаза 3 не се предоставя пряко финансиране. Дейностите на този етап са свързани с подкрепата за комерсиализация на продукта/услугата, разработена по време на фаза 1 и 2. Предприятията, преминали успешно през фаза 1 и 2, получават "EU quality label", който ги прави по-атрактивни за чуждестранните инвеститори. Нивата на технологична готовност представляват скала, по която се измерва зрелостта на новосъздадена технология. Съществуват различни типологии на иновациите, като в поканите за кандидатстване по програмата „Хоризонт 2020“ се разграничават:

- Разрушителна иновация – иновативна идея, продукт или услуга, която създава нов пазар и нов набор от правила, ползи и модели, „разрушаващи“ и/или надделяващи над съществуващите пазари, като премахва необходимостта от по-ранни технологии и връзки (примери: телефон, фотокопирна машина, ел. поща)
- Социална иновация – нов или значително подобрен продукт или услуга с некомерсиално приложение – например за подобряване на обществена услуга или задоволяване на социални потребности
- Отворена иновация – резултат от съвместна работа на публични, индустриални, академични и граждански структури за създаване и провеждане на структурни промени, които са

извън възможностите на всеки отделен участник. Отворената иновация се основава на принципите на интегрираното сътрудничество, съвместното създаване на споделени ползи, развиването на иновационни екосистеми, стимулирането на върхови технологии и бързото им внедряване.

Програма за конкурентоспособност на малките и средните предприятия 2014 – 2020 (COSME)

Програмата COSME е нова програма за периода 2014 – 2020 г., подпомагаща малките и средните предприятия с цел повишаване на тяхната конкурентоспособност. Тъй като те са гръбнакът на европейската икономика, развитието им е основен приоритет за Европейския съюз. Програмата COSME е подобрение на Програмата за предприемачество и иновации (EIP) и активно продължава дейностите на Програмата за конкурентоспособност и иновации (CIP). Със своя бюджет от 2,3 млрд. евро COSME цели да се улесни достъпът до финансиране и участието в международните пазари, а също да се повиши конкурентоспособността и да се подобрят условията за предприемачеството⁹. От бюджета ще се използва един милиард евро за финансиране на вече утвърдили се програми от Рамковата програма за иновации като „Еразъм за млади предприемачи“, за различни обучения с цел повишаване на уменията на предприемачите, особено на жените предприемачи и на новонавлизащите в бизнес средите, както и информационни бюра, програми за намаляване на административните правила и процедури и др. Обмяната на опит и добри практики има ключово значение за развитието на предприятията на територията на държавите членки. Тези практики продължават да бъдат в основата на всяка програма за развитие и проучвания. Различни проекти, процедури и идеи са вдъхновили много предприемачи в изготвянето на техните бизнес програми и проекти. Пример за такава

обмяна на опит, знания и ноу-хау е организацията Център за индустриално сътрудничество ЕС – Япония, финансиран от програмата COSME. Целта е да се повиши конкурентоспособността, да се разширят търговията и взаимоотношенията между фирмите в Европейския съюз и Япония и да се увеличат инвестициите, което би довело до нови технологични открития. Съвместната работа на Европейския съюз и Япония се осъществява чрез различни обучителни курсове за управление, информационни бюра и семинари, бизнес форум, проучвания и др.

Инициативата „ЕВРИКА” и Програмата „ЕВРОСТАРС”

Еврика е междуправителствена инициатива, подкрепяща проучванията и развитието и подпомагаща работата на националните политики по иновационните стратегии, за да се стимулира европейският пазар и да се даде тласък в развитието на европейските предприятия. Създадена е през 1985 г. и още оттогава Европейският съюз е неин член. Днес в инициативата „Еврика” членуват над 40 държави, които заедно разработват технологии от изключително значение за повишаване на производителността и европейската конкурентоспособност на световния пазар. Усилията на всички правителства, компании и институти се координират, за да се създадат най-добрите подходи за иновациите. Оказва се подкрепа както на малки и средни предприятия, така и на големи индустрии, университети и изследователски институти. Финансират се проекти, които са насочени към пазара и демонстрират иновационни политики и използването на нови технологии. На 25 юни 2010 г. България става пълноправен член на инициативата „Еврика”. Страната участва в два проекта. Първият е EUREKA tourism+ (E!t+) за периода 2013 – 2015 г., чиято цел е развитие на сектора на туризма чрез използването на иновативни технологии и подходи. България е една от 10-те участнички в тази инициатива. Вторият проект е E!-8818 „Развиване на панел и софтуер за новогенерационно секвениране за диагностика на

хипертрофна кардиомиопатия и е съвместна разработка с турски партньор. Инициативата „Еврика“ работи съвместно с Европейската комисия, за да създаде програмата „Евростарс“, чийто бюджет възлиза на 1,14 млрд. евро. Тя е подкрепена от 33 държави – членки на Еврика, включително България. Основният приоритет на Евростарс е развитието на малките и средните предприятия, така че те да станат конкурентоспособни и да получат лесен достъп до международния пазар. Програмата финансира иновативни проекти и продукти, които получават широко разпространение след финансирането.

Програма за европейско сътрудничество в областта на науката и технологичните изследвания (COST)

Програмата COST (Европейско сътрудничество в областта на науката и технологичните изследвания) е междуправителствена структура за сътрудничество в областта на науката и технологията. Прилага се в 35 държави членки и една партнираща държава – Израел. Това означава, че нейният представител няма право на глас в Комитета на висшите служители за разлика от представителите на останалите 35 държави. Чрез своята основна цел да се направят научни открития, да се разработят нови идеи, концепции и продукти за една по-иновативна Европа се създава международна мрежа от висококвалифицирани и мотивирани учени.

Работата на програмата COST е съсредоточена в девет ключови области:

- Биомедицина и молекулярни бионауки;
- Прехрана и земеделие;
- Гори, техните продукти и услуги;
- Материали, физика и нанонауки;
- Химия, молекулярни науки и технологии;
- Earth System Science и управление на околната среда;

- Информационни и комуникационни технологии;
- Транспорт и градско развитие;
- Хора, общества, култури и здраве.

Новата инициатива на COST – Пол, наука, технология и околна среда (genderSTE), има за цел да обхване жените учени и да осигури равенство между половете в областта на науките и технологиите, което би довело до големи научни и иновативни открития. Това е първата насочена мрежа, одобрена от Комитета на висшите служители, в която се развиват човешкият потенциал, знанията и ресурсите при равенство между половете. Втората одобрена насочена мрежа е Sci-Generation, целяща да развие потенциала на младите изследователи и в този дух да интегрира следващото поколение, защото тяхното знание и опит са от изключително значение за Европа. Насърчават се иновативните идеи и предложения, които са в основата на икономическия прогрес и конкурентния глобален пазар. Третата одобрена насочена мрежа е BESTRAC и тя има за цел да се създаде мрежа от административни, финансови и правни услуги в университетите и изследователските организации, за да се обменят опит и знания и да се стимулира професионалното развитие в сферата на научните и технологичните иновации. 2014 година ще бъде запомнена със сключването на споразумение между програмата COST и Европейската комисия за седемгодишна съвместна работа с програмата „Хоризонт 2020“ за по-голям принос в областта на науката, технологиите и иновациите. С помощта на „Хоризонт 2020“ ще се повиши международната конкурентоспособност в Европейския съюз. Програмата COST ще инвестира 50 % от своя бюджет в проучвания и дейности на изследователи от целевите страни. От 1999 г., когато България става част от COST обществото, страната е активен участник във всички ключови области и по-специално в: Пре- храна и земеделие (FA); Хора, общества, култури и здраве (ISCH); Earth System Science и управление на околната

среда (ESSEM); Материали, физика и нанонауки (MPNS).

Програма „Креативна Европа”

Програмата „Креативна Европа” е нова програма за периода 2014 –2020 г., подкрепяща културата и креативните сектори на страните с цел да се повиши тяхната конкурентоспособност. Основните задачи на програмата са: подкрепа на креативните сектори, които са готови да работят на международно равнище в и извън Европа; подобряване на финансовите политики в тези сектори; разширяване на сътрудничеството между страните, за да се насърчат иновациите, развитието и прилагането на нови бизнес модели. За програмния период 2014 – 2020 г. са предвидени 1,46 млрд. евро, като тази сума е с 9 % по-голяма от финансите на предишни програми като Програмата за култура и Програмата за медии. Ще се осигури финансиране предимно в сферата на културата и медиите.

Работата в областта на културата се основава на 4 основни стълба:

- проекти за сътрудничество,
- литературен превод,
- европейски платформи и
- европейски мрежи.

Всички те са насочени към международно разпространяване на произведения, увеличаване мобилността на различни творци, повишаване опита, творческите умения и компетенциите, изпробване на нови бизнес модели, разширяване на сътрудничеството между държавите в и извън Европейския съюз за кариерно развитие, изпробване на иновативни подходи към зрителската и читателската публика и др. В сферата на медията действията са насочени към подобряване на съвместната работа, улесняване на достъпа към пазарите, финансиране на индивидуални проекти, организиране на фестивали, изграждане на по-иновативни подходи към публиката и др.

Програмата LIFE

Защитата и опазването на околната среда са едни от основните приоритети за Европейския съюз. Използването на устойчиви ресурси и ефикасни технологии е от изключително значение за Европа и затова в периода 2014 – 2020 г. една от основните инициативи ще бъде програмата LIFE. Чрез нея Европейският съюз цели да опази околната среда, да се защитят природата и различните животински и растителни видове, ресурсите да се използват ефикасно, да се намали въглеродният диоксид, да се предприемат действия срещу промените в климата и др. Програмата LIFE се дели на две подгрупи: околна среда и новата LIFE Climate Action. Програмата е с бюджет 3,46 млрд. евро, който включва 864 млн. евро за подпрограмата Climate Action. Програмата за околната среда е насочена към ефикасното използване на природните ресурси, опазването на околната среда и природния хабитат и възстановяване на биологичното разнообразие. Програмата Climate Action се занимава с промените в климата и приспособяването на живите организми към тях. Това, което обединява и двете подпрограми, са обученията, които предлагат, за да се увеличи осведомеността и да се спасят и опазят растителните и животинските видове. Програмата Climate Action предвижда подкрепа и инвестиции в организации, предприятия – особено в малките и средните, публични власти и отделни дружества, използващи технологии и съоръжения, които не замърсяват околната среда, както и нови идеи, методи, техники и подходи, които биха намалили вредните емисии, изхвърлени в атмосферата. В началото на периода 2014 – 2020 г. акцент в програмата ще бъде приспособяването на градските зони към бързо променящите се климатични условия. В програмата Climate Action ще бъде въведен нов тип проекти – интегрирани проекти. Те ще инвестират в местни и регионални проекти, които прилагат методи и концепции за справяне с променящите се климатични условия, както и стратегии за

приспособяването към тях.

Програмата „Еразъм+“ Програмата „Еразъм+“ е част от стратегията „Европа 2020“, която подкрепя развитието и ефикасното използване на човешкия и социалния капитал. Тя се стреми да увеличи образователните и професионалните умения на учащите, така че те да отговарят на изискванията на развиващия се бизнес. За програмния период 2014 – 2020 г. са предвидени 14,7 млрд. евро, като тази сума е с 40 % по-голяма от всички инвестиции, които Европейският съюз досега е правил в областта на образованието и спорта³². Изчислено е, че над 4 млн. души ще се възползват от тази програма, за да учат, тренират, работят или да участват като доброволци в различни мероприятия. Новата програма „Еразъм+“ обединява седем предишни програми – „Учене през целия живот“, „Младежта в действие“, „Еразмус Мундус“, „Темпус“, „Алфа“, „EduLink“ и Програмата за сътрудничество с индустриалните страни в областта на висшето образование³³. През 2014 г. част от програмата „Еразъм+“ става и „eTwinning“, която преди това е била част от секторната програма „Коменски“. За периода 2014 – 2020 г. са предвидени три основни ключови дейности: движение с цел учене; сътрудничество между образователни институции, младежки организации, бизнес, местни и областни органи и неправителствени организации; подкрепа на реформи в политиката в страните членки и сътрудничество с държавите извън Европейския съюз. В новия програмен период програмата ще се съсредоточи върху: мобилността на студентите, преподавателите и работниците в сектора на образованието и обучението; реформа на припокриването между съществуващите структури; по-широко сътрудничество в областта на образованието с държави извън Европейския съюз. От 2014 г. програмата „Еразъм+“ за първи път ще осигури подкрепа за спорта и спортните мероприятия. Освен това за първи път в тази програма студентите, които желаят да продължат магистратурите си в чужбина, ще могат да се

възползват от студентски заеми при по-достъпни условия.

JEREMIE

Основната роля, която рисковите инструменти по JEREMIE, както и появилите се инициативи и организации в подкрепа на предприемачеството имат потенциал да изиграят за разрастването ѝ, се състои в привличане на засилен обществени политически интерес към предприемачеството и иновациите като цяло.

За постигане на по-значимо икономическо въздействие на вече съществуващите мерки, мрежи и мероприятия са нужни координирани усилия в следните насоки:

- стимулиране на интерес и подкрепа на новосъздадени предприятия извън ИКТ сектора;
- разширяване на обхвата на действие на мерки и организации извън столицата;
- стимулиране на участието в предприемаческата екосистема на повече установени компании с опит и финансиране;
- привличане на повече частни капитали за допълване и постепенно изместване на публичните средства по линия на JEREMIE;
- създаване на финансови инструменти нагоре по веригата, които да осигурят финансиране за всякакви по размери зряли компании;
- решаване на традиционните проблеми на бизнес средата в страната.

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА БЪДЕЩИ ПРОЕКТИ В ЮЦР ПО СЕКТОРИ

ЕНЕРГЕТИКА, ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ, ОКОЛНА СРЕДА

- Изграждане на съоръжения за използване на възобновяеми източници на енергия.
- Използване на ко-генератори в топлофикационните централи и детандер-генератори в газо раз-пределителните станции за производство на ел.енергия.
- Използване енергията на отпадната дървесина,биомасата и битовите отпадъци за производство на биогорива.
- Използване на нови светлинни източници и системи за управление на уличното осветление.
- Образуване на клъстери.
- Намаляване на загубите при доставка на питейна вода и ел. енергия и повишаване ефективността от използването на геотермалните и течащи води.
- Създаване на високотехнологични лаборатории.

ИНФОРМАЦИОННИ И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

- Създаване на мрежи за сътрудничество между фирми и научни институти и стимулиране на ИРД.
- Финансиране с рисков капитал.
- Внедряване на 4G технологии и продукти.
- Увеличаване на електронната търговия и пазара на личното потребление.

- Разширяване на пазара към сферата на туризма, обществения сектор и транснационалното сътрудничество.
- Подпомагане експортната стратегия на фирмите, предоставяне на информация за пазари и подпомагане участието на борси в чужбина.
- Преференциално кредитиране и стимулиране на фирмите в ИКТ за технологично обновяване, намаляване на териториалните диспропорции и ИРД.
- Изграждане на агресивна маркетингова политика.
- Подобряване квалификацията на персонала и намаляване на кадровия дефицит.

МАШИНОСТРОЕНЕ, ЕЛЕКТРОТЕХНИЧЕСКА ПРОМИШЛЕНОСТ И ЕЛЕКТРОНИКА

- Производство на ел. домакински уреди, превозни средства-оборудване и резервни части.
- Създаване на клъстер за земеделска техника.
- Изграждане на индустриална зона свързана с химическата и земеделската индустрии.
- Намеса на бизнеса в обучението на инженерните кадри.
- Засилване на НИРД и насочване на международни проекти за решаване на иновационните проблеми на фирмите.
- Формиране на експертни групи на регионално ниво, провеждащи проучвателна и организационна дейност по разработването на иновационни проекти.
- Повишаване ефективността на фирмите при защита на

интелектуалната собственост.

- Внедряване на енергоспестяващи производства.
- Своевременно сертифициране на фирмите съгласно европейските стандарти.

ПРЕРАБОТВАТЕЛНА ПРОМИШЛЕННОСТ

- Запазване, развитие и подобряване на качеството на традиционните производства и въвеждане на нови продукти.
- Защита произхода на традиционни продукти.
- Закупуване на нови машини и технологии, и подобряване квалификацията на персонала.
- Създаване на клъстери “Храни и Напитки”, “Обувно производство”. Присъединяване преработката на плодове и зеленчуци към клъстерите.
- Въвеждане и утвърждаване на собствени марки, особено в шивашката и ХВП.
- Коопериране в хоризонтално ниво на месодобива, млекодобива и преработката им и подготовка за вертикално коопериране на база туристически клъстер.
- Подкрепа на НИРД и иновации в производството чрез изграждане на регионални центрове за изследвания и иновации.
- Автоматизиране на процесите, и намаляване влиянието на субективния фактор върху качеството.